

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Høringsnotat

Forslag til endringer i forskrift til universitets- og høyskoleloven

Akkreditering av studietilbud, NOKUTs saksbehandling, grader, faglig godkjenning av utenlandsk utdanning og europeisk grad

[20. mars 2025]

Innhold

1	Innledning.....	7
	DEL I EUROPEISK GRAD	9
2	Europeisk grad.....	9
	DEL II AKKREDITERING AV STUDIETILBUD	11
3	Generelle vilkår for akkreditering.....	11
3.1	Dagens regler.....	11
3.2	Departementets vurdering.....	12
3.2.1	Forskriftsfeste klare krav.....	12
3.2.2	Institusjonens organisasjonsform og styringsordning.....	12
3.2.3	Institusjonens interne system for å sikre og videreutvikle utdanningskvaliteten	13
3.2.4	Fagområdet til studietilbudet, og dets forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid, og faglige utviklingsarbeid.....	13
3.2.5	Institusjonens kompetansevurdering ved ansettelse i undervisnings- eller forskningsstillinger	14
3.2.6	Institusjonens forskrifter og reglement som regulerer studentenes rettigheter og plikter.....	14
3.2.7	Informasjon om institusjonens læringsmiljøutvalg og nemnder for studentsaker.....	15
3.2.8	Institusjonens tilrettelegging for studentorganer.....	15
3.2.9	Studentenes tilgang til et studentombud.....	15
3.3	Departementets forslag.....	16
4	Krav til studietilbudet.....	16
4.1	Dagens regler.....	16
4.2	Departementets vurdering.....	17
4.2.1	Innhold, oppbygging og progresjon.....	17
4.2.2	Undervisningsformer og studentenes aktive læring.....	17

4.2.3	Infrastruktur	18
4.2.4	Faglig ledelse og informasjon om studietilbudet.....	18
4.3	Departementets forslag.....	18
5	Generelle krav til fagmiljø.....	19
5.1	Dagens regler.....	19
5.2	Departementets vurdering.....	19
5.3	Departementets forslag.....	22
6	Særskilte krav for studietilbud på lavere grads nivå.....	23
6.1	Dagens regler.....	23
6.2	Departementets vurdering.....	23
6.3	Departementets forslag.....	24
7	Særskilte krav for studietilbud på høyere grads nivå.....	24
7.1	Dagens regler.....	24
7.2	Departementets vurdering.....	25
7.3	Departementets forslag.....	27
8	Særskilte krav for doktorgradsutdanninger.....	28
8.1	Dagens regler.....	28
8.2	Departementets vurdering.....	29
8.3	Departementets forslag.....	31
9	Kunstnerisk stipendiatprogram	32
9.1	Dagens regler.....	32
9.2	Departementets vurdering.....	32
9.3	Departementets forslag.....	32
10	Studietilbud som delvis foregår i utlandet	32
10.1	Dagens regler	32
10.2	Departementets vurdering	33
10.3	Departementets forslag	33

11	Fellesgrader	33
11.1	Dagens regler	33
11.2	Departementets vurdering	34
11.3	Departementets forslag	35
12	Særskilt om europeisk tilnærming	35
12.1	Dagens regler	35
12.2	Departementets vurdering	35
12.3	Departementets forslag	36
DEL III NOKUTS SAKSBEHANDLING		36
13	NOKUT	37
13.1	Dagens regler	37
13.2	Departementets vurdering	37
13.3	Departementets forslag	38
14	Søknad om akkreditering	38
14.1	Dagens regler	38
14.2	Departementets vurdering	38
14.3	Departementets forslag	39
15	Sakkyndige.....	39
15.1	Dagens regler	39
15.1.1	Oppnevning av sakkyndige	39
15.1.2	Sakkyndiges kompetanse.....	40
15.2	Departementets vurdering	40
15.2.1	Oppnevning av sakkyndige	40
15.2.2	Sakkyndiges kompetanse.....	41
15.3	Departementets forslag	41
16	Tilsyn	42
16.1	Dagens regler	42

16.2	Departementets vurdering	43
16.3	Departementets forslag	45
17	Informasjonsplikt	46
17.1	Dagens regler	46
17.2	Departementets vurdering	46
17.3	Departementets forslag	46
18	Forholdet til forvaltningsloven.....	47
18.1	Dagens regler	47
18.2	Departementets vurdering	47
18.3	Departementets forslag	47
DEL IV GRADER OG FAGLIG GODKJENNING.....		47
19	Grader	47
19.1	Dagens regler – grader	47
19.2	Departementets vurdering	49
19.2.1	Generelt – struktur og redaksjonelle endringer	49
19.2.2	Høgskolekandidatgrad	50
19.2.3	Bachelorgrad	50
19.2.4	Opptak til masterstudier	51
19.2.5	Ordinær master og erfaringsbasert master	52
19.2.6	Integrert master	53
19.2.7	Høyere grad – øvrige bestemmelser	54
19.2.8	Doktorgrad	54
19.2.9	Vitnemål.....	55
19.2.10	Mini- /mikro kvalifikasjoner.....	56
19.3	Departementets forslag	57
20	Faglig godkjenning	58
20.1	Dagens regler	58

20.1.1	Generelt	58
20.1.2	Tilknytningskrav	58
20.1.3	Godkjenning for tildeling av ny grad på delvis samme grunnlag ..	59
20.1.4	Norsk høyere utdanning akkreditert etter tidligere ordninger.....	59
20.2	Departementets vurdering	60
20.2.1	Generelt	60
20.2.2	Realkompetansevurdering.....	60
20.2.3	Unntak fra tilknytningskravet for enkelte rammeplanregulerte utdanninger	61
20.2.4	Unntak fra tilknytningskravet for fellesgrader	62
20.2.5	Tilknytningskrav for godkjenning som del av første grad	62
20.2.6	Tilknytningskrav for tildeling av ny grad på delvis samme grunnlag	62
20.2.7	Norsk høyere utdanning akkreditert etter tidligere ordninger – særskilte godkjenningsregler	63
20.2.8	EU-rekommandasjon om automatisk gjensidig godkjenning av utenlandsk utdanning.....	64
20.3	Departementets forslag	66
DEL V ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER OG ENDRINGSFORSLAG.....		67
21	Økonomiske og administrative konsekvenser	67
DEL VI FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFTER.....		67
22	Forslag til endringer i universitets- og høyskoleforskriften og oppheving av enkelte forskrifter	67
22.1	Endringer i universitets- og høyskoleforskriften	67
22.2	Vedlegg I og II til universitets- og høyskoleforskriften § 2-13 og § 2-14	81
22.3	Oppheving av forskrifter	95

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet sender med dette på alminnelig høring forslag om endringer i forskrift 28. juni 2024 nr. 1392 til universitets- og høyskoleloven (universitets- og høyskoleforskriften).

Den nye universitets- og høyskoleloven trådte i kraft 1. august 2024. Samtidig trådte forskrift 28. juni 2024 til universitets- og høyskoleloven i kraft. Denne var første ledd i arbeidet med ny og bedre struktur på forskriftene til universitets- og høyskoleloven.¹

Reglene om institusjonsakkreditering og om institusjonenes kvalitetsarbeid ble tatt inn i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 1 fra 1. januar 2025. De øvrige delene av studiekvalitets- og studietilsynsforskriftene foreslås nå tatt inn i samme kapittel i forskriften.

Dette høringsnotatet omfatter videre forslag til bestemmelser om grader og faglig godkjenning, se forslag til kapittel 2 i forskriften.

Forslaget innebærer en forenkling og samling av regelverket ved at fem forskrifter blir opphevet: studiekvalitetsforskriften, studietilsynsforskriften, gradsforskriften, mastergradsforskriften og godkjenningforskriften.

Departementet vil videre be høringsinstansene om innspill til om det er andre elementer i forslagene til forskriftsregler som kan forenkles eller som samordnes.

Kunnskapsdepartementet sendte 9. oktober 2024 på høring forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven, herunder å lovfeste hovedelementene i vilkårene for institusjonsakkreditering. Departementet tar sikte på å fremme en proposisjon om lovendringer for Stortinget våren 2025. Dersom hovedelementene tas inn i loven, må disse tas ut av universitets- og høyskoleforskriften §§ 1-2 til 1-4. Forslag til slik justering er tatt inn i høringsnotatet kapittel 22.1 (forslag til forskriftsendringer).

Departementet tar sikte på ikrafttredelse av de foreslåtte endringer i universitets- og høyskoleforskriften 1. august 2025.

Europeisk grad (høringsnotatet del I)

Europakommisjonen har lagt frem en «høyere utdanningspakke» der det overordnede målet er å arbeide mot en europeisk grad. Departementet ber høringsinstansene om innspill til dette arbeidet og til hvordan det bør følges opp, nasjonalt og i det europeiske samarbeidet.

Endringer i regler om akkreditering av studietilbud (høringsnotatet del II)

¹ Forskrift 6. januar 2017 nr. 13 om opptak til høyere utdanning ([opptaksforskriften](#)) og forskrift 21. mai 2024 nr. 789 om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning, forblir egne forskrifter fordi disse har andre brukergrupper.

I dette høringsnotatet foreslår departementet å slå sammen reglene om akkreditering av studietilbud som dag er i studiekvalitets- og studietilsynsforskriftene, og innlemme dem i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 1 del III. I tillegg til tekniske endringer har departementet gjennomgått regelverket og foreslår presiseringer og innholdsmessige endringer. De viktigste er:

- å slå sammen materielle regler om akkreditering av studietilbud, som i dag ligger i studiekvalitetsforskriften og studietilsynsforskriften. Dette medfører en ny struktur, med blant annet én generell regel om fagmiljø og særskilte krav per utdanningsnivå
- å forskriftsfeste hvilke generelle krav til virksomheten ved universiteter og høyskoler som er fastsatt i universitets- og høyskoleloven, som NOKUT skal føre kontroll med i forbindelse med behandling av søknader om akkreditering. Forslagene er i hovedsak i tråd med eksisterende forvaltningspraksis i NOKUT, men vil synliggjøre bedre for søkere hvilke lovbestemmelser NOKUT vil kreve dokumentasjon om.
- å oppdatere flere akkrediteringskrav i samsvar med de europeiske standardene og retningslinjene for kvalitetssikring i høyere utdanning
- å opprette en regel om europeisk tilnærming for akkreditering av fellesgrader

Endringer i regler om NOKUTs saksbehandling (høringsnotatet del III)

Departementet sender også på høring en sammenslåing av regler om NOKUTs saksbehandling som i dag er fastsatt i studiekvalitets- og studietilsynsforskriftene, og innlemming i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 1 del IV. Forslaget inneholder også noen mindre innholdsmessige endringer, i tillegg til en teknisk oppdatering av henvisning til universitets- og høyskoleloven.

Endringer i regler om grader (høringsnotatet del IV kapittel 19)

Departementet foreslår en større omstrukturering og rydding i bestemmelsene i gradsforskriften og i mastergradsforskriften, der mesteparten av gradsforskriften foreslås lagt i vedlegg til universitets- og høyskoleforskriften. Innholdet i forskriftene videreføres i hovedsak. Følgende to bestemmelsene videreføres ikke:

- mastergradsforskriften § 6 tredje ledd om at det selvstendige arbeidet ikke skal overstige 60 studiepoeng
- mastergradsforskriften § 7 andre ledd om at departementet i spesielle tilfeller kan godkjenne nye masterutdanninger med normert studietid 1 – 1,5 år.

Departementet foreslår å ta inn en ny bestemmelse om vitnemål og grader.

Mini-/mikrovalifikasjoner omtales, men departementet foreslår ingen særskilte bestemmelser om dette.

Endringer i regler om faglig godkjenning (høringsnotatet del IV kapittel 20)

Departementet foreslår også dels videreføring, dels forenklinger, i forskriften om faglig godkjenning ved universitetene og høyskolene, dvs. godkjenning av norsk og utenlandsk

høyere utdanning og av realkompetanse for enten opptak til videre studier, eller som del av, eller som jevngrad med, en grad gitt av den aktuelle institusjonen. Notatet gir videre en omtale av EU-rekommandasjonen om automatisk gjensidig godkjenning av utenlandsk utdanning.

Departementet foreslår

- å ikke videreføre bestemmelsen om at institusjonen ikke kan oppstille et strengere tilknytningskrav enn 60 studiepoeng for tildeling av grad
- å videreføre bestemmelsen om at en ny grad som hovedregel må ha en annen fordypning enn tidligere grad.
- å ikke videreføre bestemmelsen om at institusjonen ved tildeling av ny grad på delvis samme grunnlag som tidligere oppnådd(e) grad(er) kan kreve at 60 og inntil 90 nye studiepoeng er avlagt ved institusjonen.
- å videreføre bestemmelsen om at utdanning som tidligere har blitt godkjent med redusert uttelling i henhold til bestemmelsen i loven § 3-5 d, skal godkjennes i samsvar med tidligere vedtak.

Kapittel 21 omtaler økonomiske og administrative konsekvenser. I kapittel 22 er de konkrete forslagene til endringer og nye bestemmelser i universitets- og høyskoleforskriften tatt inn. Der er også en oversikt over hvilke forskrifter som foreslås opphevet som følge av innlemmelse i universitets- og høyskoleforskriften.

DEL I EUROPEISK GRAD

2 Europeisk grad

Europakommisjonen la 27. mars 2024 frem en «høyere utdanningspakke», der det overordnede målet er å arbeide mot en europeisk grad. Høyere utdanningspakken inneholder en [melding om en europeisk grad](#) som presenterer et rammeverk og en rekke tiltak som skal hjelpe EU-landene på veien mot en europeisk grad. Pakken inneholder også to rådsrekommandasjoner som skal bidra til å støtte opp under graden: én om kvalitetssikring og godkjenning i høyere utdanning og én om attraktive og bærekraftige karrierer i høyere utdanning. Rådet vedtok i november 2024 rådsrekommandasjonen om attraktive og bærekraftige karrierer, mens det er forventet at vedtak om rekommandasjonen om kvalitetssikring og godkjenning vil følge i mai 2025, sammen med en resolusjon om den europeiske graden.

Den europeiske graden vil være en ny type kvalifikasjon som ifølge forslaget skal forankres (be «enshrined») i nasjonal lovgivning. Den europeiske graden skal være en ny type grad som utstedes som et transnasjonalt bachelorgrads-, mastergrads- eller doktorgradsstudium. Forslaget sier videre at graden skal kunne utstedes på frivillig basis av en gruppe universiteter fra flere europeiske land og automatisk godkjennes i hele EU, og vil være basert på felles europeiske kriterier.

Europakommisjonens forslag til kriterier for den europeiske graden er angitt i [vedlegg II til rådsrekommendasjonen om et europeisk system for kvalitetssikring og godkjenning av høyere utdanning](#) og er nærmere forklart i et [arbeidsdokument fra Europakommisjonen](#).

Kriteriene omhandler organisering og styring av transnasjonale programmer, læringsutbytte i utdanningen og europeiske verdier. Listen over kriterier er detaljert og går i sitt innhold ut over kravene som vi i Norge setter til nasjonale utdanninger (jf. kravet i universitets- og høyskoleloven (uhl.) § 2-2 tredje ledd bokstav a, om at universiteter og høyskoler ikke kan gis pålegg eller instruksjoner om læreinnholdet i utdanningen). Samtidig skal disse programmene være søknadsbaserte og dermed frivillige.

Flere kriterier i Europakommisjonens forslag er allerede del av det norske regelverket for akkreditering og kvalitetsarbeid. Dette gjelder spesielt kriterier knyttet til transnasjonal organisering og administrasjon av fellesgrader. Noen krav er ikke regulert på nasjonalt nivå i Norge, slik som de foreslåtte kravene om tverrfaglighet, transnasjonal campus og tilgang til tjenester, og felles veiledning og evaluering av doktorgradsavhandlinger. Det samme gjelder de foreslåtte kravene om europeiske verdier som omhandler innholdet i studietilbudene. Andre krav er delvis regulert, slik som kriteriet om fleksibel studentmobilitet. Samtidig vil flere av disse kriteriene naturlig ivaretas i samarbeidsavtaler om fellesgrader, og regulering av felles veiledning og evaluering av doktorgradsavhandlinger («co-tutelle») inngår i institusjonenes doktorgradsforskrifter.

EU har støttet arbeidet med fellesgrader i mange år, blant annet gjennom Erasmus Mundus. Formålet med den europeiske graden er todelt: den skal styrke Europas konkurransevne og europeisk identitet. I tillegg ønsker Europakommisjonen å redusere hindringer for at universiteter og høyskoler skal kunne opprette fellesgrader. En stor utfordring med fellesgrader har vært, og er fremdeles, at de ulike landene har ulike systemer for hvordan de kvalitetssikrer og akkrediterer grader, og at lovverkene nasjonalt (og i noen tilfeller på regions- og institusjonsnivå) ikke harmoniserer. Man har forsøkt å løse disse utfordringene gjennom Bolognaprosessen, men flere land har ikke gjort de nødvendige endringene i eget lovverk. Høyere utdanningspakken ble introdusert som et tiltak for å drive arbeidet fremover.

Mer informasjon om forslaget og arbeidet med den europeiske graden finnes på [Europakommisjonens nettsider](#).

Departementet vil særlig be om høringsinstansenes svar på disse spørsmålene:

1. Framstår Europakommisjonens forslag som nyttig eller interessant, og løser det utfordringer dere står overfor i dag?
2. Ser dere utfordringer knyttet til å oppfylle noen av kriteriene som skal ligge til grunn for den europeiske graden? I så fall, hvilke utfordringer og hvordan vil de kunne håndteres?
3. Ser dere andre muligheter eller utfordringer knyttet til en europeisk grad?

DEL II AKKREDITERING AV STUDIETILBUD

Akkreditering av studietilbud er i dag regulert i studiekvalitetsforskriften kapittel 3 og studietilsynsforskriften kapittel 2. Forslagene i denne delen foreslår departementet å innlemme i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 1, del III.

Betegnelsen studietilbud omfatter både studieprogram som fører frem til en grad og kortere studier som årsheter, videreutdanninger og emner som tilbys for seg selv og som ikke er en del av et studieprogram. For doktorgradsnivå omfatter studietilbud både opplæringsdelen og den vitenskapelige avhandlingen. Bestemmelsene gjelder uavhengig av hvordan studietilbudet er tilrettelagt (campusbasert, samlingsbasert, nettbasert, desentralisert osv.).

De norske reglene for akkreditering skal være i samsvar med de europeiske standardene og retningslinjene for kvalitetssikring i høyere utdanning (*European Standards and Guidelines for Higher Education – ESG*). Flere av forslagene om akkreditering av studietilbud i dette notatet følger opp ESG.

3 Generelle vilkår for akkreditering

3.1 Dagens regler

En forutsetning for akkreditering av studietilbud er at kravene i lov om universiteter og høyskoler er oppfylt. se studiekvalitetsforskriften § 3-1 fjerde ledd jf. studietilsynsforskriften § 2-1 første ledd. Dette gjelder både for studietilbud som institusjonene selv har myndighet til å akkreditere, og for studietilbud som blir akkreditert av NOKUT.

I praksis skiller det mellom to kategorier krav i universitets- og høyskoleloven som må være oppfylt for å få akkreditert et studietilbud av NOKUT:

- Krav som gjelder institusjonens *organisering og infrastruktur*: styringsordning (organisasjonsform, styresammensetning), reglementer, klagenemnd, læringsmiljøutvalg og kvalitetssystem
- Krav som er direkte knyttet til *studietilbudet* institusjonen søker om akkreditering for: studieplan, vitnemål og Diploma Supplement.

NOKUTs forvaltningspraksis er at krav som gjelder *studietilbudet* (studieplan, vitnemål og Diploma Supplement), blir vurdert hver gang en institusjon sender en søknad om akkreditering av et studietilbud til NOKUT. Vilkår som gjelder institusjonens *organisering og infrastruktur*, blir som hovedregel kun vurdert ved søknader fra nye tilbydere som ikke tidligere har fått akkreditering fra NOKUT, og som dermed ikke er underlagt universitets- og høyskoleloven ennå. En ny tilbyder som søker NOKUT om akkreditering av sitt første studietilbud, må dermed dokumentere at institusjonen oppfyller krav i universitets- og høyskoleloven. Kravene som NOKUT ber søker om å dokumentere, er grunnleggende forutsetninger for å kunne tilby høyere utdanning i Norge.

For høyskoler som allerede har akkrediterte studietilbud, forutsetter NOKUT at de grunnleggende forutsetningene som gjelder institusjonens organisering og infrastruktur er på plass, og disse vurderes normalt ikke på nytt ved senere søknader. For slike institusjoner holder det i hovedsak å dokumentere at akkrediteringskravene knyttet til selve studietilbudet er oppfylt for det omsøkte studietilbudet, men det kan også være aktuelt å dokumentere at andre forskrifter, gitt med hjemmel i universitets- og høyskoleloven, er oppfylt (for eksempel rammeplaner etc.). Ved behov vil NOKUT likevel kunne vurdere akkrediteringskrav til institusjonens organisering og infrastruktur, selv om disse tidligere er vurdert som oppfylt. Dette gjelder blant annet ved endringer ved en etablert institusjon. NOKUT kan også føre tilsyn med samtlige krav til akkreditering av studietilbud ved alle institusjoner.

3.2 Departementets vurdering

3.2.1 Forskriftsfeste klare krav

Departementet mener at det bør defineres tydeligere i forskrift hvilke krav i universitets- og høyskoleloven som er generelle vilkår for å kunne tilby høyere utdanning i Norge.

Særlig ved søknad fra nye søkere (tilbydere) som ennå ikke er underlagt universitets- og høyskoleloven, bør det være tydelig definert hvilke krav i universitets- og høyskoleloven som vil bli vurdert av NOKUT, og som søker derfor må dokumentere. En slik presisering vil bidra til større forutsigbarhet for søkerne og samtidig gi NOKUT tydeligere hjemmel i vurdering av grunnleggende forutsetninger, som departementet foreslår å omformulere til «generelle vilkår for akkreditering».

Flere av vilkårene er i samsvar med hva NOKUT fører kontroll med etter eksisterende forvaltningspraksis. Dette gjelder organisasjonsform og styringsordning, internt system for å sikre og videreutvikle utdanningskvaliteten, kompetansevurdering ved ansettelse, forskrifter og reglement, nemnd for studentsaker og læringsmiljøutvalg.

Departementet foreslår at NOKUT i tillegg skal vurdere flere krav i gjeldende regelverk som del av de generelle vilkårene for akkreditering. Dette gjelder fagområdet for studietilbudet og dets forskning eller utviklingsarbeid, tilrettelegging for studentorganer og studentombud.

3.2.2 Institusjonens organisasjonsform og styringsordning

Universitets- og høyskoleloven regulerer organisering og ledelse ved statlige institusjoner i kapittel 4 og ved private institusjoner i kapittel 5. For statlige institusjoner stiller uhl. kapittel 4 en rekke krav til blant annet styrets oppgaver, styrets sammensetning og rektor. For private institusjoner regulerer kapittel 5 institusjonens organisering og ledelse, inkludert organisasjonsform, styresammensetning og styrets oppgaver.

For å vurdere om disse kravene er oppfylt, vil NOKUT kunne be om å dokumentere institusjonens organisasjonsform og styringsordning avhengig av hvilke krav som gjelder.

Dette kan for eksempel være organisasjonskart, organisasjonsform og vedtekter, institusjonens organisering og ledelsesstruktur, styrets sammensetning og styrets ansvar.

Det er gjeldende forvaltningspraksis å be nye tilbydere å forelegge relevant dokumentasjon om deres organisasjonsform og styringsordning. Departementet vurderer at det gir større forutsigbarhet å tydeliggjøre dette i universitets- og høyskoleforskriften.

3.2.3 Institusjonens interne system for å sikre og videreutvikle utdanningskvaliteten

Det følger av uhl. § 3-5 at alle høyere utdanningsinstitusjoner skal ha et tilfredsstillende internt system for å sikre og videreutvikle utdanningskvaliteten, og at studentevalueringer skal inngå i dette systemet. Kriteriene for det interne kvalitetsarbeidet ved universiteter og høyskoler og for NOKUTs eksterne kvalitetssikring skal være i samsvar med kravene i de europeiske standardene og retningslinjene for kvalitetssikring i høyere utdanning. Dette er videre regulert i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 1 del II om kvalitetssystem og kvalitetsarbeid.

Det er gjeldende forvaltningspraksis å be nye tilbydere å legge fram dokumentasjon på systemet for å sikre og videreutvikle utdanningskvaliteten. Departementet vurderer at det er hensiktsmessig å tydeliggjøre dette i universitets- og høyskoleforskriften.

3.2.4 Fagområdet til studietilbudet, og dets forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid, og faglige utviklingsarbeid

Etter dagens forvaltningspraksis har ikke NOKUT, som del av generelle vilkår for akkreditering, krevd at nye tilbydere eller etablerte høyere utdanningsinstitusjoner forelegger dokumentasjon om fagområdet for studietilbudet og dets forskning eller kunstnerisk eller faglig utviklingsarbeid.

Uhl. § 2-1 regulerer universiteters og høyskolars oppgaver. Der er det presiserert i bokstav a at universiteter og høyskoler skal tilby høyere utdanning basert på det fremste innenfor forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap. I § 2-1 bokstav b fastsetter loven at universiteter og høyskoler skal utføre forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.

Nye søkere har ofte ingen forskning og utvikling (FoU) eller kunstnerisk utviklingsarbeid (KU), utover forskningen og det kunstneriske utviklingsarbeidet som den enkelte ansatte med førstestillingskompetanse utfører. For nye søkere vurderer NOKUT dokumenterte resultater som fagmiljøet har fra tidligere. Nye søkere må også kunne dokumentere planer for å drive relevant FoU eller KU ved søkerinstitusjonen og hvordan det skal etableres et godt og stabilt forskningsmiljø ved institusjonen.

Departementet foreslår å tydeliggjøre dette i regelverket og kreve en redegjørelse for institusjonens FoU eller KU-virksomhet, eller plan for denne virksomheten tilknyttet institusjonens fagområde, som et generelt vilkår for å tilby høyere utdanning. Det betyr at nye tilbydere må ha en plan for forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid før det søkes NOKUT om akkreditering.

3.2.5 Institusjonens kompetansevurdering ved ansettelse i undervisnings- eller forskningsstillinger

Det er gjeldende forvaltningspraksis at søkere skal fremlegge dokumentasjon på at de vitenskapelig ansatte som fagmiljøet skal bestå av, er blitt kompetansevurdert etter reglene for kompetansevurdering ved ansettelse av vitenskapelig eller kunstnerisk kompetanse i undervisnings- og forskningsstillinger jf. universitets- og høyskoleforskriften kapittel 3. Dette dokumentasjonskravet er knyttet til studietilsynsforskriften § 2-3 om fagmiljø.

NOKUTs erfaring er at nye tilbydere kan ha utfordringer med å gjennomføre kompetansevurdering av vitenskapelig eller kunstnerisk ansatte i tråd med regelverket. At nye tilbydere som ikke fra før er underlagt universitets- og høyskoleloven, ved søknad dokumenterer at de følger reglene for kompetansevurdering av vitenskapelig eller kunstnerisk ansatte, er viktig for at NOKUTs sakkyndige skal kunne gjennomføre en god vurdering av fagmiljøets kompetanse. I vurderingen må NOKUTs sakkyndige kunne ha tillit til at de vitenskapelig ansatte er plassert i riktig stillingskategori. Det bidrar igjen til at samfunnet kan ha tillit til at fagmiljøet ved nye aktører har den formelle kompetansen som kreves for å tilby høyere utdanning i Norge.

Departementet mener at nye tilbydere skal redegjøre for institusjonens fremgangsmåte ved kompetansevurdering, samt beskrive kompetansen til den sakkyndige komiteen som skal foreta selve kompetansevurderingen jf. universitets- og høyskoleforskriften §§ 3-10 til 3-12. NOKUT skal gjøre en vurdering av om institusjonen har forholdt seg til reglene for kompetansevurdering av vitenskapelig og kunstnerisk ansatte. Dersom reglene for kompetansevurdering ikke er fulgt, vil NOKUT kunne avvise søknaden uten sakkyndig behandling.

3.2.6 Institusjonens forskrifter og reglement som regulerer studentenes rettigheter og plikter

Som del av de grunnleggende forutsetningene for akkreditering har NOKUT krevd foreleggelse av forskrifter når nye tilbydere søker om akkreditering. Universitets- og høyskoleloven regulerer mange forhold som medfører et behov for videre regulering i lokale forskrifter ved hver enkel institusjon. Regler som er bestemmende for studentenes rettigheter og plikter skal gis i form av forskrift. Mange institusjoner har for eksempel forskrift om opptak, studier og eksamen som regulerer alle forhold knyttet til gjennomføring av et studietilbud. Disse forskriftene inneholder ofte regler om saksbehandling ved ulike disiplinærsanksjoner og generelle regler for studentenes klageadgang. For utdanninger med nasjonale rammeplaner må forskriftene ta utgangspunkt i disse rammeplanene.

Departementet mener at det skaper større forutsigbarhet å tydeliggjøre dette dokumentasjonskravet til nye tilbydere i generelle vilkår for akkreditering.

Avhengig av studietilbudet det søkes om akkreditering for, kan institusjonens forskrifter og reglement som regulerer studentenes rettigheter og plikter gitt med hjemmel i universitets- og høyskoleloven for eksempel være:

- opptaksreglementet jf. universitets- og høyskoleloven § 8-1 og opptaksforskriften
- faglige minstekrav ved opptak til høyere grads studier jf. universitets- og høyskoleloven § 8-1 siste ledd
- permisjon jf. universitets- og høyskoleloven § 10-7
- studentenes progresjon som vilkår for studierett jf. loven § 11-1
- mal for studentenes individuelle utdanningsplan jf. loven § 11-3
- adgangen til å gå opp til eksamen og gjennomføring av eksamen jf. loven §§ 11-4, 11-6 og 11-7
- regler for doktorgradsutdanningene jf. loven § 13-1

3.2.7 Informasjon om institusjonens læringsmiljøutvalg og nemnder for studentsaker

Alle universiteter og høyskoler skal ha minst én nemnd for studentsaker jf. uhl. § 14-1. Nemnda skal være klageinstans for de fleste klager på enkeltvedtak fattet av institusjonen. Nemnda kan også behandle visse saker som førsteinstans. Videre regulerer loven sammensetningen og vedtaksførhet av nemnda.

I tillegg skal alle institusjoner ha et læringsmiljøutvalg jf. uhl. § 10-10. Oppgavene til og sammensetning av utvalget er regulert i samme regel. Det følger blant annet av loven at studentene og institusjonen skal ha like mange representanter hver i utvalget. Utvalget velger hvert år leder og den skal velges vekselvis blant institusjonens ansatte og studentenes representanter.

Det er gjeldende forvaltningspraksis å be nye tilbydere å forelegge relevant dokumentasjon om disse nemndene. Departementet vurderer at det skaper større forutsigbarhet å tydeliggjøre dette i universitets- og høyskoleforskriften.

3.2.8 Institusjonens tilrettelegging for studentorganer

Uhl. § 10-11 fastslår at studentene kan opprette et studentorgan for å ivareta studentenes interesser og fremme studentenes synspunkter. Studentorganene skal høres i alle saker som angår studentene. Lovens § 10-11 regulerer også at universiteter og høyskoler skal legge forholdene til rette for at studentorganene kan drive sitt arbeid, og at de skal dokumentere omfanget av tilretteleggingen.

For å styrke studentrepresentasjonen hos nye søkere foreslår departementet at nye søkere skal legge fram dokumentasjon om hvordan de skal legge til rette for studentorgan(er).

3.2.9 Studentenes tilgang til et studentombud

Ifølge uhl. § 10-8 skal universiteter og høyskoler sørge for at alle studentene har tilgang til et studentombud. Det er mulig for institusjonene å samarbeide om å ha et ombud, men alle studenter skal ha tilstrekkelig tilgang til et studentombud, og ordningen må organiseres på en måte som ivaretar dette.

Departementet foreslår at nye søkere skal legge fram dokumentasjon om hvordan de skal sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud.

3.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å tydeliggjøre at følgende krav knyttet til etterlevelse av universitets- og høyskoleloven vurderes ved akkreditering av studietilbud:

- institusjonens organisasjonsform og styringsordning
- internt system for å sikre og videreutvikle utdanningskvaliteten
- studietilbudets fagområde og dets forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid
- kompetansevurdering ved ansettelse
- forskrifter og reglement
- nemnd for studentsaker og læringsmiljøutvalg
- tilrettelegging for studentorganer
- studentombud

Se forslag til ny § 1-10 i universitets- og høyskoleforskriften.

4 Krav til studietilbudet

4.1 Dagens regler

De innholdsmessige akkrediteringskravene til hvert studietilbud er fastsatt i studietilsynsforskriften § 2-2. Regelen inneholder krav om at:

- Læringsutbyttet for studietilbudet skal beskrives i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, og studietilbudet skal ha et dekkende navn, se første ledd.
- Studietilbudet skal være faglig oppdatert og ha tydelig relevans for videre studier og/eller arbeidsliv, se andre ledd.
- Studietilbudets samlede arbeidsomfang skal være på 1500–1800 timer per år for heltidsstudier, se tredje ledd.
- Studietilbudets innhold, oppbygging og infrastruktur skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet, se fjerde ledd.
- Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet. Det skal legges til rette for at studenten kan ta en aktiv rolle i læringsprosessen, se femte ledd.
- Studietilbudet skal ha relevant kobling til forskning og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid, se sjette ledd.

- Studietilbudet skal ha ordninger for internasjonalisering som er tilpasset studietilbudets nivå, omfang og egenart, se sjuende ledd.
- Studietilbud som fører fram til en grad, skal ha ordninger for internasjonal studentutveksling. Innholdet i utvekslingen skal være faglig relevant, se åttende ledd.
- For studietilbud med praksis skal det foreligge praksisavtale mellom institusjon og praksissted, se niende ledd.

4.2 Departementets vurdering

Departementet mener at studietilsynsforskriften § 2-2 i hovedsak bør videreføres i universitets- og høyskoleforskriften, med noen innholdsmessige justeringer. I tillegg foreslår departementet språklige forbedringer som ikke inneholder materielle endringer, samt endringer i rekkefølgen i reglene.

4.2.1 Innhold, oppbygging og progresjon

Studietilsynsforskriften § 2-2 fjerde ledd sier at studietilbudets innhold, oppbygging [...] skal være tilpasset læringsutbyttet for studiet. Departementet foreslår at dette kravet også skal inkludere studiets *progresjon*. Bakgrunn er de europeiske standardene og retningslinjene for kvalitetssikring i høyere utdanning (ESG) standard 1.2, som i retningslinjene presiserer at *“programmes are designed so that they enable smooth student progression”*. Det er også i samsvar med studietilsynsforskriften § 2-1 andre ledd om at informasjon om studietilbudet skal være korrekt, vise studiets innhold, oppbygging og progresjon [...]. Sistnevnte krav foreslås videreført i § 1-11 ellefte ledd.

4.2.2 Undervisningsformer og studentenes aktive læring

Gjeldende studietilsynsforskrift § 2-2 femte ledd fastslår at *“[u]ndervisnings-, lærings- og vurderingsformer skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet”*, og at *“[d]et skal legges til rette for at studenten kan ta en aktiv rolle i læringsprosessen”*.

Dette kravet er svakere formulert enn i ESG-standard 1.3. Ifølge denne standarden skal lærestedene sikre at studietilbudene er utformet slik at de fremmer og legger til rette for studentenes aktive rolle i læringsprosessen. Retningslinjen til ESG-standard 1.3 innledes med klare pedagogiske begrunnelser for studentsentrert læring og grunngir hvorfor det kreves *“careful consideration of the design”* av studietilbud. Altså en villet utforming som ikke er fremtredende i formuleringen i gjeldende studietilsynsforskrift § 2-2 femte ledd. ESG-standard 1.3 er klar og oppfordrende til at institusjonene ved utforming av studietilbudene tar ansvar for at de er studentsentrerte. I dagens formulering i studietilsynsforskriften § 2-2 femte ledd mangler dessuten poengteringen i ESG-standard 1.3 av at også vurderingsformene må reflektere at læringsaktiviteter og undervisning er studentsentrerte.

For å synliggjøre dette foreslår departementet å gjøre kravet mer konkret, ved at studietilbudet skal være utformet slik at det legger til rette for at studentene tar en aktiv

rolle i utviklingen av egen læringsprosess, og at det reflekteres i gjennomtenkt utforming av eksamens- og sensurordning.

Den mer forpliktende tilnærmingen i ESG-standard 1.3 samsvarer med nasjonale føringer for norsk høyere utdanning. Også Riksrevisjonen peker i sin rapport "*Universiteta og høyskulane sitt arbeid med å vidareutvikle kvaliteten i studieprogramma*" fra 2023 på at praksis fortsatt avviker betydelig fra de nasjonale føringene.² Ordlyden i forskriften bør derfor bedre reflektere ESG-standard 1.3.

4.2.3 Infrastruktur

NOKUTs veileder for akkreditering av studietilbud presiserer at infrastruktur innebærer egnede lokaler, utstyr, bibliotektenester, administrative og tekniske tjenester, tilstrekkelige og egnede IKT-ressurser, nettstøtte, egnet læringsplattform, etc. som understøtter studentens læring og læringsmiljø og den faglig ansattes undervisning og forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid.

Studietilbudets infrastruktur er i gjeldende studietilsynsforskrift § 2-2 en del av fjerde ledd, som fastslår at "*[s]tudietilbudets innhold, oppbygging og infrastruktur skal være tilpasset læringsutbyttet for studietilbudet*". Departementet mener at innhold, oppbygging og progresjon (se kapittel 4.2.1. ovenfor) hører logisk sammen, og at infrastruktur bør skilles ut i et eget ledd. I tillegg vurderer departementet det som hensiktsmessig å tydeliggjøre i forskriften at studietilbudets organisering og infrastruktur skal stå i forhold til antallet studenter. Dette er også i tråd med ESG-standard 1.6.

4.2.4 Faglig ledelse og informasjon om studietilbudet

Departementet foreslår å flytte en regel om at studietilbudet skal ha en tydelig faglig ledelse med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling av studiet fra studietilsynsforskriftens regel om fagmiljø i studietilsynsforskriften § 2-3, til krav til studietilbudet i universitets- og høyskoleforskriften § 1-11.

Departementet foreslår også å flytte et krav i studietilsynsforskriften § 2-1 andre ledd om at informasjon om studietilbudet skal være korrekt, vise studiets innhold, oppbygging og progresjon samt muligheter for studentutveksling, til universitets- og høyskoleforskriften § 1-11 om krav til studietilbudet.

4.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- integrere progresjon som del av kravet i studietilsynsforskriften § 2-2 fjerde ledd om at studietilbudets innhold og oppbygging skal være tilpasset læringsutbyttet

² Riksrevisjonen dokument 3:14 (2022-2023), *Universiteta og høyskulane sitt arbeid med å vidareutvikle kvaliteten i studieprogramma*.

- gjøre kravet om studentenes aktive læring i studietilsynsforskriften § 2-2 femte ledd mer konkret, ved at studietilbudet skal være utformet slik at det legger til rette for at studentene tar en aktiv rolle i utviklingen av egen læringsprosess, og at dette reflekteres i gjennomtenkt utforming av eksamens- og sensurordning.

Se forslag til ny § 1-11 i universitets og høyskoleforskriften.

5 Generelle krav til fagmiljø

5.1 Dagens regler

Kravene til studietilbudenes fagmiljø er regulert i studietilsynsforskriften § 2-3, som i hovedsak inneholder generelle krav til alle høyere utdanningsnivåer. Hovedregelen i studietilsynsforskriften § 2-3 inneholder krav om fagmiljøets størrelse, kompetanse, sammensetning, utdanningsfaglig kompetanse, faglig ledelse, fagmiljøets forskning og/eller kunstneriske utviklingsarbeid, nasjonalt og internasjonalt samarbeid, oppdatert kunnskap fra praksisfeltet og praksisveiledere. I studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd er det konkrete krav til andel ansatte på bestemte kompetanse-/stillingsnivå for studier på henholdsvis bachelor-, master- og doktorgradsnivå. Videre er eksternt samarbeid for små studietilbud regulert i studietilsynsforskriften § 2-4.

Særskilte krav til fagmiljøet for mastergradsstudier er regulert i studiekvalitetsforskriften § 3-2, og for doktorgradsstudier i § 3-3. Mange av temaene er overlappende med reglene i studietilsynsforskriften § 2-3.

5.2 Departementets vurdering

I dette høringsnotatet foreslår departementet å slå sammen reglene i studietilsyns- og studiekvalitetsforskriften. For fagmiljøkravene innebærer dette en ny struktur som samler reglene om fagmiljø som er felles for studier på lavere og høyere grads nivå og doktorgradsutdanninger i én paragraf om generelle krav til fagmiljø.

Noen fagmiljøkrav forblir likevel særskilte for hvert nivå. De er omtalt i kapitlene 5, 6 og 7 i dette høringsnotatet. I de særskilte kravene mener departementet at det kun bør reguleres fagmiljøkrav som er spesifikke for det aktuelle nivået.

I den nye paragrafen om generelle krav til fagmiljø foreslår departementet en ny struktur og enklere ordlyd. Departementet foreslår få endringer i det materielle innholdet i studietilsynsforskriften § 2-3 og reglene om fagmiljø i studiekvalitetsforskriften §§ 3-2 og 3-3.

Kravene til fagmiljø som foreslås i §§ 1-12 til 1-15 gjelder for *akkrediterte* studietilbud, og departementet foreslår å presisere dette i første ledd i § 1-12. Dette innebærer at kravene må være oppfylt fullt ut før institusjonen kan starte opp det aktuelle studietilbudet. NOKUT må når de behandler akkrediteringssøknader, vurdere hva som skal til for at institusjonen skal sannsynliggjøre at de vil greie å oppfylle kravene. Dette vil variere

etter hva som søkes om og type krav. For eksempel vil kravet i forslaget til § 1-13 siste ledd om dokumenterte resultater fra forskning med videre måtte oppfylles på søknadstidspunktet, noe som fordrer et visst fagmiljø. Det vil til vanlig ikke være behov for et krav om at alle nødvendige årsverk i hovedstilling og/eller førstekompetanse er på plass på søknadstidspunktet. En akkreditering gis på vilkår av at institusjonen oppfyller kravene før oppstart.

Fagmiljøets størrelse (§ 1-12 første ledd)

Studietilsynsforskriften § 2-3 første ledd fastslår at «*[f]agmiljøet tilknyttet studietilbudet skal ha en størrelse som står i forhold til antall studenter og studiets egenart, være kompetansemessig stabilt over tid og ha en sammensetning som dekker fag og emner som inngår i studietilbudet*». I studiekvalitetsforskriften § 3-3 femte ledd er det i tillegg krav om at fagmiljøet på doktorgradsutdanninger skal ha «*tilstrekkelig antall ansatte for å dekke fag og emner og den veiledningen studiet består av*». Departementet mener at det er naturlig at sistnevnte krav som også inneholder veiledning, bør gjelde alle nivåer, ikke bare doktorgradsutdanninger. Departementet foreslår å slå sammen innholdet i dette kravet og innlemme det i universitets- og høyskoleforskriften § 1-12 første ledd.

Krav til andel årsverk med hovedstilling og krav til førstestillingskompetanse (§ 1-12 andre ledd)

Departementet foreslår å videreføre regelen i studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd om at minst 50 prosent av årsverkene tilknyttet studietilbudet skal utføres av ansatte i hovedstilling ved institusjonen. Hovedstilling innebærer at institusjonen skal være hovedarbeidsgiver, og at den ansatte minst har en 50 prosent-stilling ved institusjonen.

I tillegg skal det være ansatte i hovedstilling med førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studietilbudet. Førstestillinger er stillingene førstelektor, førsteamanuensis, dosent og professor. Førstestillingskompetanse foreslår departementet i denne sammenhengen å avgrense til ansatte i førstestilling samt andre med doktorgrad. Dette er i tråd med det NOKUT har lagt til grunn i sin forvaltningspraksis. Førstestillingskompetansen skal være innenfor studietilbudets fagområde. Begrepet «sentrale deler av studiet» fordrer at institusjonene utfordres til å definere de sentrale delene og begrunne denne definisjonen. Kriteriene for hva som er sentrale deler i et studietilbud, er ikke nødvendigvis de samme for alle typer studier. Det gjør at institusjonene selv må foreta en grundig vurdering av hvilke faglige deler studiet består av, og hvilken kompetanse som er nødvendig for å dekke disse tilstrekkelig. Denne refleksjonen kan også hjelpe søkeren med å definere den faglige avgrensningen av studietilbudet.

Departementet foreslår å videreføre reglene i studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd første og andre punktum i universitets- og høyskoleforskriften, ny § 1-12 andre ledd, med enkelte språklige forenklinger. Disse innebærer ikke materielle endringer.

Utdanningsfaglig kompetanse (§ 1-12 tredje ledd)

Departementet mener at kravet til utdanningsfaglig kompetanse bør oppdateres i tråd med den digitale utviklingen og for at kravet bedre skal gjenspeile ESG.

Institusjonen er ansvarlig for å sikre fagmiljøets utdanningsfaglige kompetanse, jf. universitets- og høyskoleforskriften § 3-8, og for å legge til rette for oppdatering og utvikling av denne kompetansen. Universitets- og høyskoleforskriften § 3-8 andre ledd definerer utdanningsfaglig kompetanse som pedagogisk *eller* didaktisk kompetanse for å fremme læring. Denne regelen stiller krav til den *individuelle* kompetansen til vitenskapelig og kunstnerisk ansatte. I sammenheng med akkreditering av studietilbud er det derimot fagmiljøets *kollektive* utdanningsfaglige kompetanse som vurderes. Her omfatter utdanningsfaglig kompetanse både UH-pedagogikk og didaktikk, og inkluderer også kompetanse til å utnytte digital teknologi for å fremme læring. Derfor foreslår departementet å tydeliggjøre dette i kravet, slik at *«fagmiljøet skal ha relevant utdanningsfaglig kompetanse i universitets- og høyskolepedagogikk og -didaktikk, samt kompetanse til å utnytte digital teknologi for å fremme læring»*.

NOKUT har ved vurdering av kravet både lagt vekt på den dokumenterte utdanningsfaglige kompetansen til studietilbudets fagmiljø, og hvordan institusjonen legger til rette for oppdatering og utvikling av denne kompetansen. Dette er i tråd med ESG-standard 1.5, der det fremgår at *«[i]nstitutions should assure themselves of the competence of their teachers»*. Departementet foreslår å presisere kravet i forskrift i tråd med det som har vært NOKUTs praksis, slik at *«institusjonen skal legge til rette for oppdatering og utvikling av fagmiljøets kompetanse»*.

Forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid

Departementet foreslår å flytte regelen om at fagmiljøet skal drive forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid fra den generelle regelen i studietilsynsforskriften § 2-3 femte ledd til særskilte krav for lavere grad, høyere grad og doktorgrad, se kapittel 6, 7 og 8.

Samarbeid og nettverk (§ 1-12 fjerde ledd)

Dagens regel om at fagmiljøet skal delta aktivt i relevante nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk, er begrenset til studier som fører fram til en grad, se studietilsynsforskriften § 2-3 sjette ledd. Departementet mener at dette kravet bør gjelde alle studietilbud, ikke bare gradsstudier. Departementet viser til sammenheng med kravet i studietilsynsforskriften § 2-2 sjuende ledd, som fastslår at studietilbudet skal ha ordninger for internasjonalisering som er tilpasset studietilbudets nivå, omfang og egenart. Sistnevnte krav gjelder for alle studietilbud, ikke bare gradsstudier, og er foreslått videreført i universitets- og høyskoleforskriften 1-11 sjuende ledd.

Oppdatert kunnskap fra praksisfeltet og praksisveiledere med relevant kompetanse (§ 1-12 femte ledd)

Studietilsynsforskriften § 2-3 siste ledd slår fast at for studietilbud med *obligatorisk* praksis skal fagmiljøet ha relevant og oppdatert kunnskap fra praksisfeltet. Institusjonen må i tillegg sikre at praksisveilederne har relevant kompetanse og erfaring fra praksisfeltet. Departementet foreslår å videreføre kravet, men mener at dette kravet ikke bør være begrenset til studier med obligatorisk praksis, men gjelde for alle studier med praksis.

Eksternt samarbeid (§ 1-12 sjette ledd)

Studietilsynsforskriften § 2-4 inneholder en særskilt regel om at kravet til at minst 50 prosent av årsverkene tilknyttet studietilbudet skal utgjøres av ansatte i hovedstilling, kan fravikes for studietilbud med omfang på 30 studiepoeng eller mindre, dersom det gis i samarbeid med eksterne miljøer som driver forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid eller faglig utviklingsarbeid på nivå med institusjonens eget fagmiljø. I tillegg fastslår § 2-4 som vilkår for å gjøre unntak, at institusjonen må ha et eget fagmiljø innenfor studietilbudets fagområde eller i tilstøtende fagområde og ha et helhetlig ansvar for studietilbudet.

Departementet viser til at det finnes mange samarbeid der høyere utdanningsinstitusjoner samarbeider om studietilbud med eksterne aktører. Det kan innebære fordeler å knytte til seg eksterne fagmiljøer, få tilgang til laboratoriefasiliteter og øke rekrutteringsgrunnlaget, og at studietilbudet får en nær tilknytning til praksisfeltet. Dette kan samtidig innebære noen utfordringer.³ Departementet ønsker å motta høringsinstansens innspill på om det fortsatt er nødvendig eller ønskelig å videreføre denne unntaksbestemmelsen.

Videre vil departementet påpeke at det er institusjonen som søker NOKUT om akkreditering av et studietilbud, eller som har selvakkrediteringsmyndighet, som er ansvarlig for at alle krav skal være oppfylt. Dette innebærer at institusjonen som har akkrediteringen, må kunne gå god for tilknytningen til fagmiljøet, at studiet er på faglig riktig nivå, forskningsbasert, og at kvalitetssikring og -utvikling er ivaretatt for hele studietilbudet. I slike omstendigheter kan NOKUT be om å få dokumentert samarbeidets ansvarsfordeling og kontraktsfesting.

5.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- videreføre kravet i studietilsynsforskriften § 2-3 første ledd om at fagmiljøet skal ha en størrelse som står i forhold til antallet studenter og studiets egenart, samt utvide kravet i studiekvalitetsforskriften § 3-3 femte ledd om at antallet ansatte skal være tilstrekkelig for å dekke fag og emner og den veiledningen studiet består av, til å gjelde alle nivåer
- videreføre med enkelte språklige endringer det generelle kravet i studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd om at for alle studietilbud skal minst 50 prosent av årsverkene tilknyttet studietilbudet utgjøres av ansatte i hovedstilling
- tydeliggjøre at kravet i studietilsynsforskriften § 2-3 andre ledd om relevant utdanningsfaglig kompetanse i fagmiljøet, omfatter universitets- og høyskolepedagogikk og -didaktikk, samt kompetanse til å utnytte digital teknologi for å fremme læring. Departementet foreslår også å presisere at institusjonen skal legge til rette for oppdatering og utvikling av fagmiljøets kompetanse

³ Rapport NOKUTs samarbeidstilsyn, 2017.

- videreføre kravet i studietilsynsforskriften § 2-3 femte ledd om at fagmiljøet skal drive forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid

Se forslag til ny § 1-12 i universitets og høyskoleforskriften.

6 Særskilte krav for studietilbud på lavere grads nivå

6.1 Dagens regler

For studietilbud på lavere grads nivå (NKR-nivå 6, bachelorgrad og høyskolekandidat) er det ikke fastsatt en særskilt bestemmelse i gjeldende studiekvalitets- og studietilsynsforskrift. Studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd tredje punktum bokstav a inneholder et krav til fagmiljøets kompetansenivå for studietilbud på bachelorgradsnivå. Den innebærer at for disse skal fagmiljøet bestå av minst 20 prosent ansatte med førstestillingskompetanse innenfor studiets fagområde (per årsverk, ikke per ansatt).

6.2 Departementets vurdering

Departementet foreslår særskilte regler for studietilbud på lavere grads nivå.

Definert studietilbud med tilstrekkelig faglig bredde (§1-13 første ledd)

Studiekvalitetsforskriften § 3-2 første ledd om akkreditering av mastergradsstudier fastslår at mastergradsstudiet skal være definert og avgrenset og ha tilstrekkelig faglig bredde.

Departementet mener at dette er et krav som bør gjelde alle studier, tilpasset utdanningsnivået. Studietilbud på lavere grads nivå har vanligvis en mindre definert faglig bredde enn mastergradsutdanninger. Departementet mener likevel at et krav om avgrensing og bredde på lavere grads nivå sørger for at institusjonene må reflektere over det faglige innholdet i studiet på en helhetlig måte. Kravet har også sammenheng med studiets relevans for arbeidslivet og videre studier, jf. studietilsynsforskriften § 2-2 andre ledd. Det å definere studietilbudets innhold er en viktig øvelse for å kunne tydeliggjøre relevans for arbeidslivet og eventuelle videre studier.

Fagmiljøets kompetanse (§1-13 andre ledd)

Departementet foreslår å delvis videreføre studietilsynsforskriften § 2-3 første ledd om at fagmiljøets kompetanse skal være stabil og ha en sammensetning som dekker fag og emner som inngår i studietilbudet.

Krav til andel ansatte med førstestillingskompetanse (§1-13 tredje ledd)

Videre foreslår departementet å videreføre regelen om at studietilbud på lavere grads nivå skal ha et fagmiljø som består av minst 20 prosent ansatte med førstestillingskompetanse. Departementet presiserer at dette gjelder årsverk, i tråd med NOKUTs forvaltningspraksis. Departementet foreslår å presisere at dette gjelder innenfor studiets fagområde, som også er i tråd med gjeldende forvaltningspraksis. Dette kravet blir dermed foreslått flyttet fra

studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd tredje punktum bokstav a til en regel om særskilte krav for studier på lavere grads nivå i universitets- og høyskoleforskriften § 1-13.

Forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid (§1-13 fjerde ledd)

Departementet foreslår å flytte regelen om at fagmiljøet skal drive forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid fra studietilsynsforskriften § 2-3 femte ledd til en regel om særskilte krav per nivå. For studier på lavere grads nivå foreslår departementet å videreføre den samme regelen.

6.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- innføre krav om at studietilbud på lavere grads nivå skal være definerte og avgrensede og ha tilstrekkelig faglig bredde
- videreføre kravet om fagmiljøets kompetanse i studietilsynsforskriften § 2-3 første ledd
- videreføre regelen i studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd om at studietilbud på lavere grads nivå skal ha et fagmiljø som består av minst 20 prosent ansatte med førstestillingskompetanse, med presisering om at dette gjelder innenfor studiets fagområde
- videreføre studietilsynsforskriften § 2-3 femte ledd

Se forslag til ny § 1-13 i universitets og høyskoleforskriften.

7 Særskilte krav for studietilbud på høyere grads nivå

7.1 Dagens regler

Studiekvalitetsforskriften § 3-2 fastsetter akkrediteringskrav til mastergradsstudier. Disse inkluderer regler om at mastergradsstudiet skal være definert og avgrenset og ha tilstrekkelig faglig bredde (første ledd). § 3-2 andre ledd fastslår at mastergradsstudiet skal ha et bredt og stabilt fagmiljø som består av et tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innenfor studietilbudet. Fagmiljøet skal dekke fag og emner som studietilbudet består av, og de ansatte i fagmiljøet skal ha relevant kompetanse. § 3-2 tredje ledd innebærer at fagmiljøet skal kunne vise til dokumenterte resultater på høyt nivå og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Institusjonens vurderinger skal dokumenteres slik at NOKUT kan bruke dem i arbeidet sitt.

Studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd tredje punktum bokstav b inneholder et krav til fagmiljøets kompetanse for studietilbud på mastergradsnivå. Den innebærer at fagmiljøet skal bestå av minst 50 prosent ansatte med førstestillingskompetanse, hvorav minst 10 prosent med professor- eller dosentkompetanse.

7.2 Departementets vurdering

De elementene i mastergradskravene i gjeldende studiekvalitetsforskrift § 3-2 som overlapper med generelle krav til alle studienes fagmiljø, foreslår departementet å regulere i en generell regel (se kapittel 5 ovenfor). Kravene som derimot kun gjelder høyere grads nivå, foreslår departementet å regulere i en egen paragraf. Det gjelder både tilleggskrav for studier på høyere grads nivå og der det er et behov for en nivåtilpasning av de generelle kravene. Kravene til mastergrad i studiekvalitetsforskriften § 3-2 som overlapper med forslaget til en regel om generelle krav til fagmiljø, blir overflødige.

Departementet foresår å endre paragrafens tittel fra mastergradsstudier til høyere grads nivå. Dette omfatter både mastergrader og cand.med., cand. med.vet., cand.psychol. og cand.theol., se universitets- og høyskoleloven § 3-7 siste ledd.

Definert og avgrenset studium på høyere grads nivå med tilstrekkelig faglig bredde (§ 1-14 første ledd)

Studiekvalitetsforskriften § 3-2 første ledd slår fast at mastergradsstudiet skal være definert og avgrenset og ha tilstrekkelig faglig bredde. Departementet mener at denne regelen bør gjelde alle nivåer, se også kapitlene 6 og 8.

Bredt og stabilt fagmiljø som består av et tilstrekkelig antall ansatte

Studiekvalitetsforskriften § 3-2 andre ledd første punktum slår blant annet fast at «mastergradsstudiet skal ha et bredt og stabilt fagmiljø som består av tilstrekkelig antall ansatte». Stabilitetskravet og kravet om et tilstrekkelig antall ansatte er ivarettatt av forslaget til generelle krav til fagmiljø (se kapittel 5) og blir dermed overflødig.

Fagmiljøets kompetanse (§ 1-14 andre ledd)

Kravet i studiekvalitetsforskriften § 3-2 andre ledd første punktum, om et *bredt og stabilt* fagmiljø med *høy* faglig kompetanse, er knyttet til studier på høyere grads nivå. Dette foreslår departementet å videreføre som særskilte krav til studier på høyere grads nivå.

I studiekvalitetsforskriften § 3-2 andre ledd andre og tredje punktum er det krav om at «*[f]agmiljøet skal dekke fag og emner studiet består av*», og at «*[d]e ansatte i fagmiljøet skal ha relevant kompetanse*». Disse kravene foreslår departementet å videreføre med enkelte språklige endringer.

Krav til andel ansatte med førstestillingskompetanse mv. (§ 1-14 tredje ledd første punktum)

Studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd tredje punktum bokstav b inneholder et krav til fagmiljøets kompetansenivå for studietilbud på mastergradsnivå. Den innebærer at for slike tilbud skal fagmiljøet bestå av minst 50 prosent ansatte med

førstestillingskompetanse innenfor studietilbudets fagområde, hvorav minst 10 prosent med professor- eller dosentkompetanse. Departementet presiserer at dette gjelder årsverk, i tråd med NOKUTs forvaltningspraksis.

Departementet foreslår at dette kravet videreføres og fastsettes i en særskilt regel for studier på høyere grads nivå i universitets- og høyskoleforskriften § 1-14.

Unntak fra krav til fagmiljøets kompetanse for studier med obligatorisk praksis (§ 1-14 tredje ledd andre punktum)

Regjeringen har i Meld. St. 19 (2023-2024) *Profesjonsnære utdanninger over hele landet (Profesjonsmeldingen)* punkt 4.3. påpekt at det er nødvendig med riktig kombinasjon av forskningsbasert og erfaringsbasert kompetanse i fagmiljøene for at profesjonsutdanningene skal ha høy kvalitet. Regjeringen mener at flere profesjonsutøvere bør inn i disse fagmiljøene. Ett av tiltakene som regeringen har foreslått for å få til dette, er at personer i delte stillinger delvis kan erstatte ansatte med førstestillingskompetanse. En ansatt i delte stilling vil ha hovedstilling i én virksomhet og en mindre stillingsprosent i en annen virksomhet.

På høyere grads nivå foreslår departementet å videreføre at minst 50 prosent av de ansatte skal ha førstestillingskompetanse, hvorav minst 10 prosent årsverk med professor- eller dosentkompetanse (se ovenfor). Forslaget i Profesjonsmeldingen innebærer at personer i delte stillinger delvis vil kunne erstatte ansatte med førstestillingskompetanse, slik at kravet i praksis blir lavere enn 50%. For å sikre at fagmiljøet har kompetanse til å tilby utdanning på masternivå, er det viktig å beholde andelen med toppkompetanse som i dag. Personer i delte stillinger kan dermed ikke erstatte andelen med dosent- eller professorkompetanse.

Regjeringen har foreslått at det bør settes en øvre grense for hvor mange ansatte i delte stillinger som kan gi en slik uttelling. Endringen medfører at fagmiljø kan ha færre ansatte med førstestillingskompetanse hvis de har ansatte i delte stillinger. Forslaget skal oppfordre institusjonene til å øke bruken av delte stillinger.

For å følge opp tiltaket fra *Profesjonsmeldingen* foreslår departementet et unntak fra regelen om minst 50 prosent førstestillingskompetanse. Som øvre grense foreslår departementet at 10 prosent av det samlede fagmiljøet kan bestå av ansatte i delte stillinger. Departementet foreslår dermed at for masterutdanninger med obligatorisk praksis kan inntil 10 prosent av det samlede fagmiljøet bestå av personer i delte stillinger som medregnes for å oppfylle kravet om minst 50 prosent ansatte med førstestillingskompetanse.

Oppsummert kan et fagmiljø ved et studium på høyere grads nivå med obligatorisk praksis med dette forslaget se slik ut:

- minst 50 prosent av årsverkene tilknyttet studietilbudet skal utføres av ansatte i hovedstilling ved institusjonen. I de sentrale delene av studietilbudene skal det være ansatte i hovedstilling med førstestillingskompetanse, jf. forslag til § 1-12 andre ledd, se omtale i kapittel 5.2.

- minst 50 prosent av ansatte skal ha førstestillingskompetanse:
 - inntil 10 prosent av årsverkene i det samlede fagmiljøet kan bestå av personer i delte stillinger, som kan erstatte ansatte med førstestillingskompetanse
 - minst 10 prosent av årsverkene i fagmiljøet skal ha professor- eller dosentkompetanse. Disse kan ikke erstattes med personer i delte stillinger

Dokumenterte resultater på høyt nivå (§ 1-14 fjerde ledd)

Studietilsynsforskriften § 2-3 femte ledd inneholder et krav om at «*[f]agmiljøet tilknyttet studietilbudet skal drive forskning og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid og skal kunne vise til dokumenterte resultater med en kvalitet og et omfang som er tilfredsstillende for studietilbudets innhold og nivå*».

For mastergradsstudier slår studiekvalitetsforskriften § 3-2 tredje ledd første punktum fast at «*[f]agmiljøet skal kunne vise til dokumenterte resultater på høyt nivå og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt*». Dette er et krav som kun gjelder for studier på høyere grads nivå. Det overlapper delvis med den generelle regelen i studietilsynsforskriften. Departementet foreslår å videreføre disse, sammenslått i en regel om særskilte krav til studier på høyere grads nivå.

Dokumentasjon av institusjonens vurderinger

Knyttet til regelen i studiekvalitetsforskriften § 3-2 tredje ledd første punktum om å dokumentere resultater på høyt nivå og resultater fra samarbeid, skal institusjonen ifølge andre punktum dokumentere vurderinger slik at NOKUT kan bruke dem i arbeidet sitt. Dette kravet om informasjonsplikt mener departementet er overflødig. Det er opp til søkerinstitusjonen å levere tilstrekkelig dokumentasjon til at NOKUT kan vurdere akkrediteringssøknaden (se også kapittel 17).

7.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- å videreføre kravet i studiekvalitetsforskriften § 3-2 første ledd om at studier på høyere grads nivå skal være definerte og avgrensede og med tilstrekkelig faglig bredde
- videreføre kravet i studiekvalitetsforskriften § 3-2 andre ledd om at studier på høyere grads nivå skal ha et bredt og stabilt fagmiljø med høy faglig kompetanse
- videreføre kravet i studiekvalitetsforskriften § 3-2 andre ledd om at fagmiljøets kompetanse skal være relevant og dekke fag og emner studiet består av, med presisering at dette omfatter veiledning
- videreføre kravet i studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd om at minst 50 prosent av fagmiljøet ved studier på høyere grads nivå skal bestå av ansatte med førstestillingskompetanse, hvorav minst 10 prosent med professor- eller dosentkompetanse, med presisering om at dette gjelder innenfor studiets fagområde

- innføre unntak om at for studier på høyere grads nivå med obligatorisk praksis kan inntil 10 prosent bestå av ansatte være i delte stillinger og erstatte ansatte med førstestillingskompetanse. Det kan ikke gjøres unntak fra andelen med dosent- eller professorkompetanse
- videreføre kravet i studietilsynsforskriften § 2-3 femte ledd og slå det sammen med studiekvalitetsforskriften § 3-2 tredje ledd om at fagmiljøet skal kunne vise til dokumenterte resultater på høyt nivå og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt
- ikke videreføre kravet i studiekvalitetsforskriften § 3-2 tredje ledd om at institusjonens vurderinger skal dokumenteres

Se forslag til ny § 1-14 i universitets og høyskoleforskriften.

8 Særskilte krav for doktorgradsutdanninger

8.1 Dagens regler

Studiekvalitetsforskriften § 3-3 inneholder en regel som gjelder for akkreditering av doktorgradsstudier, og inneholder krav til studienes forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid, fagmiljøet, fagområdet og til doktorgradsstudenter.

Første ledd inneholder krav til nivå og bredde i doktorgradsstudiene. Andre ledd fastslår at området for doktorgradsstudiet skal utgjøre en vitenskapelig eller kunstnerisk helhet.

Studiekvalitetsforskriften § 3-3 tredje til femte ledd inneholder krav til doktorgradsstudiets fagmiljø. Tredje ledd inneholder krav om at fagmiljøets kompetanse skal være høy, og at fagmiljøet må kunne vise til forskningsresultater eller resultater innenfor kunstnerisk utviklingsarbeid. Fjerde ledd regulerer at fagmiljøet skal ha dybde og bredde innenfor alle vesentlige deler av doktorgradsstudiet. Femte ledd inneholder krav om et stabilt fagmiljø som består av et tilstrekkelig antall ansatte med professor- og førsteamanuensiskompetanse innenfor hele bredden av studietilbudet, samt krav til relevant kompetanse.

Sjette ledd regulerer kapasitet til å oppnå et rekrutteringspotensial på minst 15 stipendiater i løpet av fem år etter oppstart og til å opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 stipendiater. Sjuende ledd inneholder et unntak for Samisk høyskole.

Studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd tredje punktum bokstav c fastsetter krav til fagmiljøets kompetansenivå for studietilbud på doktorgradsnivå. Det innebærer at for disse skal fagmiljøet i sin helhet bestå av ansatte med førstestillingskompetanse, hvorav minst 50 prosent med professorkompetanse.

8.2 Departementets vurdering

Departementet foreslår en regel om særskilte krav til doktorgradsutdanninger i universitets- og høyskoleforskriften § 1-15 knyttet til doktorgradsutdanningenes fagmiljø, forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid og området for doktorgradsutdanningen, om rekruttering av doktorgradskandidater/-stipendiater og om doktorgradsmiljøet.

Doktorgradsutdanningenes nivå og bredde i studietilbudene (§ 1-15 første ledd)

Departementet foreslår å videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-3 første ledd om doktorgradsutdanningenes nivå og bredde i universitets- og høyskoleforskriften § 1-15 første ledd med språklige endringer som ikke innebærer materielle endringer.

Definert område for doktorgradsutdanningen med vitenskapelig eller kunstnerisk helhet (§ 1-15 andre ledd)

Departementet foreslår å videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-3 andre ledd i universitets- og høyskoleforskriften § 1-15 andre ledd. Dette kravet handler om at området for doktorgradsutdanningen skal utgjøre en vitenskapelig eller kunstnerisk helhet, og at det skal være sammenheng mellom de enkelte delene studiet er satt sammen av. Hva som ligger i vitenskapelig helhet, må bero på en konkret faglig skjønnsmessig vurdering. Dette kravet er ment å sikre bredde og sammenheng i studiet og hindre at det etableres doktorgradsutdanninger med for smale spesialiseringer. Kravet innebærer at det må være god sammenheng mellom emnene som tilbys i studiet, og at forskningsgruppene og prosjektene som er tilknyttet doktorgradsutdanningen, har en tydelig tilknytning til et definert område for doktorgradsutdanningen.

I tillegg foreslår departementet å tydeliggjøre at kravet som i dag gjelder for mastergradsstudier i studiekvalitetsforskriften § 3-2 første ledd, om at fagområdet skal være definert og avgrenset og ha tilstrekkelig faglig bredde, nødvendigvis også gjelder for doktorgradsutdanninger. Når en doktorgradsutdanning er akkreditert, får institusjonen akkrediteringsmyndighet til å selv akkreditere studietilbud på høyere og lavere grads nivå innenfor doktorgradsutdanningens område. For å kunne angi akkrediteringsmyndigheten på høyere og lavere grads nivå, er det derfor viktig at området til doktorgradsutdanningen er tydelig definert. Per i dag vurderer de sakkyndige i sin oppsummering i slutten av den sakkyndige rapporten, om søkerens definisjon av doktorgradsområdet er tilstrekkelig tydelig, også med hensyn til om det er mulig å avgrense selvakkrediteringsmyndigheten.

Fagmiljøets kompetanse og forskningsresultater (§ 1-15 tredje ledd)

Departementet foreslår å videreføre regelen om at fagmiljøet skal ha høy kompetanse studiekvalitetsforskriften § 3-3 tredje ledd første punktum.

Videre foreslår departementet å videreføre kravet i studiekvalitetsforskriften § 3-3 tredje ledd andre punktum om at fagmiljøet skal kunne vise til dokumenterte forskningsresultater, inkludert publisering på høyt, internasjonalt nivå, og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Departementet foreslår å integrere studietilsynsforskriften § 2-3 om at fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal drive forskning og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid og skal kunne vise til

dokumenterte resultater med en kvalitet og et omfang som er tilfredsstillende for studietilbudets innhold og nivå.

Krav til fagmiljøets kompetanse og resultater ved akkreditering av doktorgrads-utdanninger i kunstnerisk utviklingsarbeid (§ 1-15 fjerde ledd)

Studiekvalitetsforskriften § 3-3 tredje ledd tredje til femte punktum inneholder særskilte regler for doktorgradsutdanninger i kunstnerisk utviklingsarbeid. Disse skal ha et fagmiljø med høy kompetanse innenfor utdanning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Det tidligere stipendiatprogrammet i kunstnerisk utviklingsarbeid fases nå ut da det i 2018 ble etablert en doktorgrad i kunstnerisk utviklingsarbeid.

Fagmiljøet skal kunne dokumentere omfattende kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt, internasjonalt nivå, og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt. Departementet foreslår å videreføre disse reglene. Derimot blir regelen om hvilke fagområders kunstneriske kvalifikasjoner som skal legges til grunn ved rekruttering av faglig ansatte, ikke videreført, ettersom forskrift 9. februar 2006 nr. 129 om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger § 1-1 andre ledd ikke er videreført i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 3.

Fagmiljøets dybde og bredde (§ 1-15 femte ledd)

Departementet foreslår å videreføre regelen i studiekvalitetsforskriften § 3-3 fjerde ledd om at fagmiljøet skal ha dybde og bredde innenfor alle vesentlige deler av studietilbudet slik at doktorgradskandidatene kan delta aktivt i ulike faglige relasjoner og få innføring i ulike perspektiver.

Stabilt fagmiljø med tilstrekkelig professor- og førstestillingskompetanse (§ 1-15 sjette ledd)

Departementet foreslår å videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-3 femte ledd første punktum i universitets- og høyskoleforskriften § 1-15 sjette ledd. Regelen innebærer at doktorgradsutdanningen skal ha et fagmiljø som er stabilt og består av et tilstrekkelig antall ansatte med professor- og førsteamanuensiskompetanse innenfor hele bredden av studietilbudet.

Derimot foreslår departementet å ikke videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-3 femte ledd andre, tredje og fjerde punktum. Andre punktum innebærer at det skal gjennomføres en helhetlig vurdering av om fagmiljøet har et tilstrekkelig antall ansatte for å dekke fag og emner og den veiledningen studiet består av. Dette mener departementet er ivaretatt av forslaget om regelen om generelle krav til fagmiljøet (se kapittel 5, se forslag til universitets- og høyskoleforskriften § 1-12 første ledd). Departementet foreslår av samme grunn å ikke videreføre tredje punktum om at fagmiljøet skal bestå av ansatte med relevant kompetanse. Dette kravet er også ivaretatt av forslaget til generelle krav til fagmiljøet (se kapittel 5, se forslag til universitets- og høyskoleforskriften § 1-12 tredje ledd). Til slutt foreslår departementet å ikke videreføre fjerde punktum om at institusjonens vurderinger skal dokumenteres slik at NOKUT kan bruke dem i arbeidet sitt. Departementet mener at dette kravet er overflødig. Det er opp til søkerinstitusjonen å

levere tilstrekkelig dokumentasjon til at NOKUT kan vurdere akkrediteringssøknaden og gjennomføre tilsyn (se også kapittel 17).

Til slutt foreslår departementet å videreføre kravet i studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd tredje punktum bokstav c i regelen om særskilte krav for doktorgradsutdanninger i universitets- og høyskoleforskriften § 1-15 sjette ledd. Denne regelen fastsetter et krav til fagmiljøets kompetanse for studietilbud på doktorgradsnivå. Den innebærer at fagmiljøet i sin helhet skal bestå av ansatte med førstestillingskompetanse, og av disse skal minst 50 prosent ha professorkompetanse. Departementet presiserer at dette gjelder årsverk, i tråd med NOKUTs forvaltningspraksis.

Rekrutteringspotensial for nye doktorgradsstipendiater og krav til doktorgradsmiljø (§ 1-15 sjuende ledd)

Studiekvalitetsforskriften § 3-3 sjette ledd stiller krav om at institusjonen må kunne dokumentere kapasitet og rekrutteringspotensial til å kunne ta opp minst 15 stipendiater i løpet av fem år etter oppstart. Det er også krav om at institusjonen må sannsynliggjøre at institusjonen over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 stipendiater. Departementet foreslår å videreføre disse kravene i universitets- og høyskoleforskriften § 1-15 femte ledd.

Unntak for Samisk høyskole (§ 1-15 åttende ledd)

Studiekvalitetsforskriften § 3-3 sjuende ledd inneholder et unntak for Samisk høyskole fra kravene til rekruttering mv. av doktorgradskandidater. Samisk høyskole må sikre at doktorgradskandidatene får et godt faglig miljø med høy kvalitet, blant annet gjennom forpliktende samarbeid med andre institusjoner. Departementet foreslår å videreføre denne bestemmelsen for Samisk høyskole i universitets- og høyskoleforskriften § 1-15 sjette ledd.

8.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- videreføre kravene til doktorgradsutdanningenes nivå og bredde i studiekvalitetsforskriften § 3-3 første ledd med språklige endringer
- videreføre kravet i studiekvalitetsforskriften § 3-3 andre ledd om at området for doktorgradsutdanningen skal utgjøre en vitenskapelig eller kunstnerisk helhet
- tydeliggjøre at området for doktorgradsutdanningen skal være definert og avgrenset og ha tilstrekkelig faglig bredde
- videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-3 tredje og fjerde ledd om at fagmiljøet skal ha høy kompetanse, med dybde og bredde innenfor alle vesentlige deler, og at det skal kunne vise til dokumenterte resultater på høyt, internasjonalt nivå og resultater fra samarbeid. Departementet foreslår også å videreføre særskilte regler for doktorgradsutdanninger i kunstnerisk utviklingsarbeid
- videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-3 femte ledd første punktum om at doktorgradsutdanningen skal ha et fagmiljø som er stabilt og består av et tilstrekkelig

antall ansatte med professor- og førsteamanuensiskompetanse innenfor hele bredden av studietilbudet

- ikke videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-3 femte ledd andre, tredje og fjerde punktum
- videreføre kravet i studietilsynsforskriften § 2-3 fjerde ledd tredje punktum bokstav c om krav til fagmiljøets kompetanse på doktorgradsnivå, der hele fagmiljøet består av ansatte med førstestillingskompetanse, hvorav minst 50 prosent med professorkompetanse
- videreføre krav i studiekvalitetsforskriften § 3-3 sjette ledd til kapasitet til å oppnå et rekrutteringspotensial på minst 15 stipendiater i løpet av fem år etter oppstart, og krav til å opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 stipendiater
- videreføre unntak for Samisk høyskole

Se forslag til ny § 1-15 i universitets og høyskoleforskriften.

9 Kunstnerisk stipendiatprogram

9.1 Dagens regler

Studietilsynsforskriften § 2-6 inneholder særskilte bestemmelser for deltakelse i institusjonsovergripende kunstnerisk stipendiatprogram.

9.2 Departementets vurdering

Stipendiatprogrammet i kunstnerisk utviklingsarbeid fases ut som en konsekvens av at det i 2018 ble etablert en doktorgrad i kunstnerisk utviklingsarbeid. Institusjonsovergripende doktorgradsprogram i kunstnerisk utviklingsarbeid er i dag omfattet av bestemmelsene om fellesgrader, mv. Denne regelen har derfor blitt overflødig. Departementet foreslår å ikke videreføre den.

9.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- ikke videreføre studietilsynsforskriften § 2-6 om særskilte bestemmelser for deltakelse i institusjonsovergripende kunstnerisk stipendiatprogram

10 Studietilbud som delvis foregår i utlandet

10.1 Dagens regler

Fra 1. januar 2024 ble det vedtatt en regel i studiekvalitetsforskriften § 3-1a om akkreditering av studietilbud som delvis foregår i utlandet.

10.2 Departementets vurdering

Regelen i studiekvalitetsforskriften § 3-1a er ny, og departementet ser ikke behov for endringer. Derfor foreslår departementet å videreføre denne i universitets- og høyskoleforskriften § 1-16, med en presisering om at andre ledd er et vilkår for akkreditering. Dette framgår i dag bare av tittelen på paragrafen.

10.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- videreføre regelen i studiekvalitetsforskriften § 3-1a om studietilbud som delvis foregår i utlandet

Se forslag til ny § 1-16 i universitets og høyskoleforskriften.

11 Fellesgrader

11.1 Dagens regler

Fellesgrader er utfyllende regulert i studiekvalitetsforskriften kapittel 4 og i studietilsynsforskriften § 2-5.

Studiekvalitetsforskriften § 4-1 innebærer at institusjonene har adgang til å gi grader og yrkesutdanninger i samarbeid med andre institusjoner. NOKUT kan akkreditere deler av et fellesgradsstudium når en samarbeidsinstitusjon ikke har myndighet til å etablere studiet selv. Og at institusjonene som samarbeider om en norsk fellesgrad samlet sett oppfyller akkrediteringskravene.

Studiekvalitetsforskriften § 4-2 inneholder krav til fellesgrader og institusjonenes ansvar. Regelen slår fast krav til en samarbeidsavtale, til at den samarbeidende institusjonen er akkreditert eller tilsvarende, til studieopphold ved samarbeidende institusjoner og til opphør og gjennomføring av studiet.

Studiekvalitetsforskriften § 4-3 ga NOKUT hjemmel til å fastsette utfyllende bestemmelser. Dette har NOKUT gjort i studietilsynsforskriften § 2-5. Denne regelen inneholder krav om at det skal fremgå tydelig hvilke deler av fellesgraden de ulike samarbeidende institusjoner har ansvar for, og at det skal foreligge tilfredsstillende rutiner for utvikling og kvalitetssikring av fellesgraden som helhet. Regelen krever også at fellesgraden skal utgjøre en samlet helhet i samsvar med læringsutbyttet. Til slutt presiserer regelen at den delen av en internasjonal fellesgrad som er underlagt universitets- og høyskoleloven, skal oppfylle akkrediteringskravene i studietilsynsforskriften.

11.2 Departementets vurdering

Departementet foreslår å slå sammen reglene om fellesgrader i studiekvalitetsforskriften § 4-1 til 4-3 og i studietilsynsforskriften § 2-5. Dette foreslås i universitets- og høyskoleforskriften § 1-17.

Regelverk (§ 1-17 første ledd)

I universitets- og høyskoleforskriften § 1-17 første ledd foreslår departementet å videreføre studietilsynsforskriften § 2-5 tredje ledd og studiekvalitetsforskriften § 4-1 andre ledd siste punktum, med endringer. Regelen slår fast at den norske delen av en internasjonal fellesgrad er underlagt universitets- og høyskoleloven og underliggende forskrifter. Ved akkreditering av en norsk fellesgrad må institusjonene samlet sett oppfylle kravene for akkreditering av studietilbud og fellesgrad. Forslaget inneholder språklige forenklinger og presiseringer uten at disse innebærer materielle endringer.

Institusjonenes akkreditering (§ 1-17 andre ledd)

Forslaget til andre ledd er en videreføring av studiekvalitetsforskriften § 4-2 andre ledd. Den innebærer at samarbeidsinstitusjonen må være akkreditert eller offentlig godkjent i det aktuelle land for å kunne gi fellesgraden.

Krav til samarbeidsavtale (§ 1-17 tredje ledd)

Forslaget til universitets- og høyskoleforskriften § 1-17 tredje ledd viderefører studiekvalitetsforskriften § 4-2 første ledd. Kravet regulerer at samarbeidende institusjoner må inngå en avtale som regulerer blant annet ansvarsforhold.

Helhet i graden (§ 1-17 fjerde ledd)

Forslaget til fjerde ledd viderefører studietilsynsforskriften § 2-5 andre ledd. Regelen innebærer at delene fellesgraden består av, skal utgjøre en samlet helhet i samsvar med læringsutbyttet for fellesgraden.

Studieopphold (§ 1-17 femte ledd)

Forslaget til femte ledd viderefører studiekvalitetsforskriften § 4-2 tredje ledd, om at studenter ved fellesgradsprogram skal sikres studieopphold av et visst omfang ved de samarbeidende institusjoner.

Opphør av fellesgrad (§ 1-17 sjette ledd)

Forslaget til åttende ledd viderefører studiekvalitetsforskriften § 4-2 fjerde ledd første punktum med språklige forenklinger. Regelen slår fast at dersom et samarbeid om fellesgrad opphører, skal institusjonene inngå avtale med en annen institusjon eller iverksette andre tiltak slik at studentene kan fullføre studiet. Slike tiltak skal godkjennes av NOKUT i tilfellene der NOKUT har akkreditert det aktuelle studietilbudet. Departementet foreslår å gjøre regelen mindre detaljert, uten at dette innebærer materielle endringer.

Rapportering til NOKUT

Departementet foreslå ikke å videreføre studiekvalitetsforskriften § 4-2 femte ledd om at institusjoner skal rapportere til NOKUT om hvilke fellesgrader institusjonen gir. Slike opplysninger skal institusjonene rapportere inn til databasen for statistikk om høyere utdanning (DBH), jf. uhl. § 15-3. NOKUT er en av brukerne av statistikk fra DBH. Dersom det er behov for forskriftsregulering av hvilke opplysninger som institusjonene skal rapportere til DBH, så vil det måtte vurderes i forskrift til uhl. § 15-3. NOKUT har videre etter forslaget til § 1-14 rett til å kreve de opplysningene de har behov for, se omtale i kapittel 17.

11.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- videreføre i hovedsak reglene om fellesgrader i studiekvalitetsforskriften § 4-1 til 4-3 og i studietilsynsforskriften § 2-5 med språklige endringer
- ikke videreføre studiekvalitetsforskriften § 4-2 femte ledd om rapportering

Se forslag til ny § 1-17 i universitets og høyskoleforskriften.

12 Særskilt om europeisk tilnærming

12.1 Dagens regler

I universitets- og høyskoleloven § 3-8 andre ledd bokstav c er det gitt en forskriftshjemmel som blant annet legger til rette for innføring av den europeiske tilnærmingen til fellesgrader, *the European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes*. Den ble vedtatt i Bologna-samarbeidet i 2015, slik at europeiske fellesgrader etter gitte kriterier kan akkrediteres av et kvalitetssikringsorgan som er godkjent i det europeiske registeret over kvalitetssikringsorgan (EQAR). Godkjenningen i EQAR betyr at organet følger de europeiske standardene og retningslinjene for kvalitetssikring av høyere utdanning (ESG). Departementet kan gi forskrift om institusjonenes adgang til å gi grader i samarbeid med andre institusjoner og om fellesgrader som innebærer unntak fra loven § 3-2 om akkreditering som vilkår for å tilby høyere utdanning.

12.2 Departementets vurdering

Departementet foreslår å fastsette forskriftsregler om den europeiske tilnærmingen i universitets- og høyskoleforskriften § 1-18, for å muliggjøre den i praksis. Den ble vedtatt i Bologna-samarbeidet for at ett akkrediteringsorgan skulle kunne ha ansvar for helheten i slike tilbud, ikke bare de nasjonale bestanddelene. Nærmere begrunnelse for dette er gitt i Prop. 126 L (2022–2023) pkt. 7.8.4.6. Forslaget innebærer at institusjoner med institusjonsakkreditering skal kunne søke om akkreditering av en internasjonal fellesgrad

ved akkrediteringsorgan som er godkjent i det europeiske registeret over kvalitetssikringsorgan (the European Quality Assurance Register for Higher Education, EQAR). Grunnen til at departementet foreslår å forbeholde denne muligheten til akkrediterte institusjoner, er at det er viktig å sikre at den kun gjelder institusjoner som er veletablerte og oppfyller kravene i universitets- og høyskoleloven.

I tråd med vurderingen i lovproposisjonen foreslår departementet at institusjoner som søker om akkreditering av fellesgrader ved andre EQAR-godkjente kvalitetssikringsorgan enn NOKUT, i tillegg må ha akkrediteringsmyndighet til selv å etablere studietilbud på det aktuelle nivået. Departementet mener at det skal være tydelig at studietilbudene ved norske institusjoner som hovedregel fortsatt skal akkrediteres i henhold til norsk lov. Den europeiske tilnærmingen til fellesgrader bør derfor unngås for helt ferske institusjoner og tilbydere som kun har akkreditering for enkeltstudier. Samtidig er det viktig for videreutviklingen av det internasjonale samarbeidet i høyere utdanning at veletablerte institusjoner med rett til å akkreditere egne studietilbud på det aktuelle nivået kan inngå internasjonale fellesgrader også der det av formelle årsaker er behov for akkreditering fra andre EQAR-registrerte kvalitetssikringsorgan enn NOKUT. Som det framgår av lovproposisjonen innebærer innføringen av den europeiske tilnærmingen til kvalitetssikring av fellesgrader at også NOKUT, som EQAR-godkjent kvalitetssikringsorgan, skal kunne akkreditere internasjonale fellesgrader i tråd med den europeiske tilnærmingen til fellesgrader. Departementet ser imidlertid behov for å utrede videre nærmere regler på dette området og vil komme tilbake til dette spørsmålet.

12.3 Departementets forslag

Departementet foreslår at:

- universiteter og høyskoler med institusjonsakkreditering og selvakkrediteringsrett på det aktuelle nivået og fagområdet kan inngå internasjonale fellesgrader.

DEL III NOKUTS SAKSBEHANDLING

Forslagene i denne delen foreslår departementet å ta inn i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 1, ny del IV.

I studiekvalitetsforskriften §§ 7-1 og 7-2 er det regler om NOKUTs klagenemnd som avgjør klager over vedtak fattet av NOKUT, og klagenemndas avgjørelse. Videreføringen av disse reglene behandles i et særskilt høringsnotat om organisering av og sakbehandling i klagenemnder på Kunnskapsdepartementets område. Planlagt ikrafttredelse av nye regler om klagenemnder er 1. august 2025, samtidig som studiekvalitetsforskriften foreslås opphevet.

13 NOKUT

13.1 Dagens regler

Det følger av studiekvalitetsforskriften § 1-2 at NOKUT er et faglig uavhengig statlig forvaltningsorgan med utøvende tilsynsmyndighet for kvaliteten i høyere utdanning og fagskoleutdanning. Formålet med NOKUTs arbeid er å bidra til å sikre at norsk høyere utdanning holder et høyt internasjonalt nivå, og at samfunnet kan ha tillit til utdanningenes kvalitet. NOKUT har i tillegg ansvaret for ordinære forvaltningsoppgaver delegert av departementet.

Studiekvalitetsforskriften § 1-3 regulerer NOKUTs tilsynsvirksomhet. Regelen sier at NOKUT skal føre tilsyn med kvaliteten i høyere utdanning og fagskoleutdanning. NOKUT avgjør selv når det skal iverksettes tilsyn. NOKUTs tilsynsvirksomhet omfatter kontrollarbeid og bistand til institusjonene.

Studiekvalitetsforskriften § 1-4 regulerer NOKUTs utøvelse av forvaltningsmyndighet. Bestemmelsen sier at NOKUT skal ha en organisering og en arbeidsmetode som sikrer at NOKUTs formål ivaretas, og at samfunnet har tillit til NOKUT som faglig uavhengig organ.

Forskriften § 1-5 regulerer NOKUTs oppgaver. Dette omfatter generelle oppgaver i første ledd, oppgaver for høyere utdanning i andre ledd og for fagskoleutdanning i tredje ledd.

Etter studiekvalitetsforskriften § 1-6 kan NOKUT benytte seg av andre virkemidler og gjennomføre andre tiltak enn det som fremgår av lov og forskrift, så lenge det er i tråd med formålet med NOKUTs virksomhet.

Det følger av studiekvalitetsforskriften § 1-8 at styret for NOKUT er vedtaksført for behandling av saker når lederen eller lederens stedfortreder og fire andre medlemmer er til stede. Dersom det er stemmelikhet, er lederens stemme avgjørende.

Studiekvalitetsforskriften § 1-9 regulerer forskriftens forhold til forvaltningsloven. Regelen presiserer at vedtak om akkreditering og tilsyn kun kan påklages av den vedtaket direkte gjelder for, og at NOKUTs faglige vurdering av faktiske forhold ikke kan påklages.

13.2 Departementets vurdering

Departementet foreslår å ikke videreføre flere bestemmelser fordi de er dekket i universitets- og høyskoleloven. Dette er derfor ikke en endring av gjeldende rett. Studiekvalitetsforskriften §§ 1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 1-9 er ivaretatt av universitets- og høyskoleloven §§ 3-2, 3-3, 3-4 og 3-6, 6-4, 16-1, 16-2 og 16-3.

Departementet foreslår å ikke videreføre studiekvalitetsforskriften § 1-6 om NOKUTs virkemidler. Departementet mener det er unødvendig å regulere at NOKUT kan ta i bruk mindre inngripende virkemidler enn det som fremgår av regelverket. Forslaget er derfor ikke ment å endre gjeldende rett.

Departementet foreslår å videreføre studiekvalitetsforskriften § 1-8 med krav om at leder eller lederens stedfortreder skal være til stede for at NOKUTs styre skal være vedtaksført. § 1-8 fastsetter videre at NOKUTs styre fatter vedtak med minimum simpelt flertall.

13.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- ikke videreføre studiekvalitetsforskriften §§ 1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 1-6 og 1-9
- videreføre studiekvalitetsforskrift § 1-8, men endre overskriften.

Se forslag til ny § 1-19 i universitets- og høyskoleforskriften.

14 Søknad om akkreditering

14.1 Dagens regler

Studiekvalitetsforskriften § 3-1 femte ledd gir NOKUT hjemmel til å gi forskrifter om kriterier for akkreditering av studietilbud, og at de kan fastsette egne kriterier for revidering av studietilbud, Kriteriene skal være i tråd med internasjonale standarder som Norge er forpliktet til å følge. Her vises det i hovedsak til kravene i de europeiske standardene og retningslinjene for kvalitetssikring i høyere utdanning (ESG). Disse er vesentlig for tilliten til NOKUTs prosesser. For kvalitetssikring er det regulert i uhl. § 3-5 andre ledd at kriteriene for kvalitetsarbeid skal være i samsvar med kravene i de europeiske standardene og retningslinjene for kvalitetssikring i høyere utdanning.

Det følger av studiekvalitetsforskriften § 3-10 første ledd første punktum at NOKUT utarbeider retningslinjer for utformingen og behandlingen av søknader om akkreditering av studier og institusjoner. Etter andre punktum kan NOKUT fastsette søknadsfrister for å effektivisere saksbehandlingen. Studiekvalitetsforskriften § 3-10 andre ledd handler om søknadskarantene, og sier at NOKUT i særskilte tilfeller kan fastsette at søknader om akkreditering først kan fremmes etter en periode på inntil to år.

Institusjoner som må søke NOKUT om akkreditering av studietilbud, kan også være forpliktet å forelegge NOKUT endringer i deres akkrediterte studietilbud, etter veiledning fra NOKUT. Studiekvalitetsforskriften § 3-1 sjettede ledd sier at NOKUT bestemmer hvilke endringer som skal forelegges NOKUT, for studietilbud institusjonen selv ikke har fullmakt til å etablere.

14.2 Departementets vurdering

I den nye universitets- og høyskoleloven er det fastsatt at det er departementet som gir forskrifter om standarder og kriterier for akkreditering av institusjoner og studietilbud, og det er lagt til grunn at NOKUTs hjemmel til å gi forskrift i studiekvalitetsforskriften ikke

skal videreføres. Departementet har vurdert om det er behov for å videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-1 femte ledd siste setning om at kriteriene for akkreditering og tilsyn, inkludert NOKUTs praktisering, skal være i samsvar med kravene i de europeiske standardene og retningslinjene for kvalitetssikring i høyere utdanning (ESG). Etter departementets vurdering er dette ikke nødvendig da dette kravet følger av uhl. Det følger av uhl. § 3-5 at kvalitetsarbeidet ved institusjonene og NOKUTs kvalitetssikring tilsynsarbeid skal være i samsvar med ESG. Videre følger det av uhl. § 3-2 at tilfredsstillende kvalitetssikring etter § 3-5, og dermed ESG, er et vilkår for akkreditering. Etter departementets vurdering synes reguleringen i uhl. § 3-5 å være dekkende, og imøteser høringsinstansenes vurdering.

Departementet foreslår å videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-1 sjettede ledd om at det er opp til NOKUT å bestemme hvilke endringer i akkrediterte studietilbud som skal forelegges NOKUT, i de tilfellene der institusjonen selv ikke har akkrediteringsfullmakt.

Departementet foreslår å videreføre studiekvalitetsforskrift § 3-10 første ledd om at NOKUT utarbeider retningslinjer for akkrediteringssøknadene og kan fastsette søknadsfrister for å effektivisere saksbehandlingen.

Studiekvalitetsforskriften § 3-10 andre ledd om at NOKUT i særskilte tilfeller kan fastsette at søknader om akkreditering først kan fremmes etter en periode på inntil to år, er ivarettatt av uhl. § 3-3 andre ledd og foreslås ikke videreført.

14.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- ikke videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-1 femte ledd siste setning om at kriteriene for akkreditering og tilsyn skal være i samsvar med kravene i de europeiske standardene og retningslinjene for kvalitetssikring i høyere utdanning, da dette følger av uhl.
- videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-1 sjettede ledd
- videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-10 første ledd
- ikke videreføre studiekvalitetsforskriften § 3-10 andre ledd

Se forslag til endringer i universitets- og høyskoleforskriften § 1-20.

15 Sakkyndige

15.1 Dagens regler

15.1.1 Oppnevning av sakkyndige

Det følger av studiekvalitetsforskriften § 1-7 første ledd at NOKUT skal oppnevne sakkyndige for å gjennomføre evaluering ved tilsyn etter bokstav a, akkreditering etter

bokstav b og revidering hvis det skal foretas faglige vurderinger etter bokstav c. Videre følger det av regelen at de sakkyndige skal avgi rapport om evalueringen og gi en anbefaling til NOKUT. NOKUT kan avvise en søknad uten å oppnevne sakkyndige dersom søknaden har mangler som gjør den uegnet for sakkyndig behandling. NOKUT kan avslå en søknad dersom den klart ikke oppfyller vilkårene for akkreditering.

Regelens andre ledd gir NOKUT hjemmel til å fastsette nærmere kriterier i forskrift.

Studietilsynsforskriften § 5-5 første ledd sier at NOKUT oppnevner sakkyndige ved akkreditering og revidering av studietilbud og institusjoner og ved periodisk tilsyn med institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid. Videre skal institusjonene gis anledning til å kommentere forslag til sakkyndige før oppnevningen.

Etter andre ledd skal sakkyndige ikke ha oppgaver ved institusjonen eller studietilbudet de skal vurdere, eller ha andre tilknytninger som kan medføre inhabilitet.

15.1.2 Sakkyndiges kompetanse

Krav til de sakkyndiges kompetanse følger av studietilsynsforskriften § 5-6. Første ledd regulerer krav til den sakkyndige komiteens kompetanse ved akkreditering av studietilbud på bachelor- og mastergradsnivå. Andre ledd fastsetter krav til den sakkyndige komiteens kompetanse ved akkreditering av studietilbud på doktorgradsnivå og ved revidering av akkrediterte studietilbud på alle nivåer. Studietilsynsforskriften tredje ledd fastsetter hvilken kompetanse en sakkyndig komité skal ha ved akkreditering og revidering av institusjoner. Til slutt regulerer fjerde ledd den sakkyndige komiteens kompetanse ved periodisk tilsyn med institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid.

15.2 Departementets vurdering

15.2.1 Oppnevning av sakkyndige

Departementet foreslår å videreføre studiekvalitetsforskriften § 1-7 første ledd første punktum med endringer i omtale av tilsyn og revidering. Begrepet revidering benyttes ikke lenger og er fanget opp at det bredere begrepet tilsyn. Derfor foreslår departementet å ikke videreføre oppnevning av sakkyndige ved revidering, men å presisere at dette gjelder ved alle tilsyn når det skal foretas faglige vurderinger, på samme måte som dagens regel for revidering. I tillegg foreslår departementet å tydeliggjøre at dette gjelder alle tilsyn med at institusjoner og studietilbud oppfyller gjeldende standarder og kriterier for akkreditering.

Departementet foreslår å ikke videreføre regelen i studietilsynsforskriften § 5-5 andre ledd om habilitet. De sakkyndige er en del av NOKUTs arbeid, og er regulert av forvaltningslovens saksbehandlingsregler om blant annet habilitet.

Departementet mener det er hensiktsmessig at institusjonen skal gis anledning til å kommentere NOKUTs forslag til sakkyndige, og foreslår å videreføre denne i et eget ledd. Se forslag til § 1-21 andre ledd.

Departementet foreslår også å videreføre studiekvalitetsforskriften § 1-7 første ledd om at komiteen skal avgi rapport om evalueringen og gi en anbefaling til NOKUT.

Studiekvalitetsforskriften § 1-7 første ledd andre punktum gir NOKUT en hjemmel til å avvise en søknad uten å oppnevne sakkyndige dersom søknaden har mangler som gjør den uegnet for sakkyndig behandling. NOKUT kan også avslå en søknad dersom den klart ikke oppfyller vilkårene for akkreditering. Denne regelen er delvis ivarettatt av uhl. § 3-3 andre ledd, som fastslår at NOKUT kan avvise eller avslå en søknad om akkreditering og kan pålegge søknadskarantene. Departementet foreslår derfor å videreføre i universitets- og høyskoleforskriften at NOKUT kan avvise eller avslå en søknad om akkreditering uten å oppnevne sakkyndige.

Studiekvalitetsforskriften § 1-7 andre ledd om NOKUTs hjemmel til å fastsette forskrift om kriterier for de sakkyndiges kompetanse, oppnevning av sakkyndige og mandat og saksbehandlingsregler for de sakkyndiges arbeid, er blitt overflødig, siden universitets- og høyskoleloven ikke lenger inneholder en hjemmel for at NOKUT kan fastsette forskrift.

15.2.2 Sakkyndiges kompetanse

Departementet mener dagens regler om de sakkyndiges kompetanse mv. er hensiktsmessige og foreslår derfor å videreføre gjeldende rett, med én tilføyning. I studietilsynsforskriften § 5-6 første ledd om sakkyndiges kompetanse ved akkreditering av studietilbud på lavere og høyere grads nivå er det ikke krav om at komiteen skal bestå av en student, i tillegg til andre krav. At en student deltar i slike komiteer er et krav etter ESG-standard 2.4. Departementet foreslår å inkludere studentkompetansen ved videreføring av denne regelen. Departementet foreslår også å endre betegnelsen bachelor- og mastergradsnivå til lavere og høyere grads nivå som i resten av universitets- og høyskoleforskriften.

15.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- videreføre dagens regler i studiekvalitetsforskriften § 1-7 første ledd første punktum om oppnevning av sakkyndige med noen mindre tekniske endringer
- videreføre studiekvalitetsforskriften § 1-7 første ledd andre punktum
- ikke videreføre studiekvalitetsforskriften § 1-7 andre ledd om at NOKUT kan gi forskrift om sakkyndige mv.
- ikke videreføre studietilsynsforskriften § 5-5 andre ledd om inhabilitet for sakkyndige
- videreføre dagens regler om sakkyndiges kompetanse i studietilsynsforskriften § 5-6 med tilføyning at en student skal delta i sakkyndige komiteer for akkreditering av studietilbud på lavere og høyere grads nivå

Se forslag til endringer i universitets- og høyskoleforskriften §§ 1-21 og 1-22.

16 Tilsyn

16.1 Dagens regler

Det er flere regler som gjelder tilsyn i både studiekvalitetsforskriften og studietilsynsforskriften.

Kapittel 5 i studietilsynsforskriften omhandler NOKUTs akkreditering og tilsyn. § 5-2 regulerer tilsyn med akkrediterte studietilbud og institusjoner, og bestemmer i første ledd at tilsynet skjer på grunnlag av universitets- og høyskoleloven, krav i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning § 3-1 til § 3-3 og kravene i kapittel 2 og 3 i denne forskrift samt studietilbudenes/institusjonenes tilstand og dokumenterte resultater. I henhold til andre ledd kan NOKUT gi institusjonene frist for å rette opp mangelfulle forhold.

Studiekvalitetsforskriften § 2-3 gir hjemmel for tilbaketrekking av rett til å søke om akkreditering av studier og myndighet til å etablere studier når en institusjons *kvalitetssikringssystem* vurderes å ikke være tilfredsstillende. Regelen første ledd gjelder for institusjoner som tilbyr akkrediterte studier, men som ikke har institusjonsakkreditering. Dersom NOKUT fatter vedtak om at kvalitetssikringssystemet ikke er tilfredsstillende, mister institusjonen retten til å søke om akkreditering av nye studier, jf. første ledd. Det følger av samme ledd at institusjonen kan kreve at en ny evaluering av systemet for kvalitetssikring iverksettes når det har gått ett år etter at NOKUT fattet et slikt vedtak. Dersom NOKUT etter ny evaluering finner systemet for kvalitetssikring tilfredsstillende, kan institusjonen igjen søke om akkreditering av nye studier.

Studiekvalitetsforskriften § 2-3 andre ledd gjelder for institusjoner med institusjonsakkreditering som høyskole, vitenskapelig høyskole eller universitet. Et vedtak om ikke-tilfredsstillende kvalitetssikringssystem ved disse institusjonene skal NOKUT oversende til departementet. I slike tilfeller har departementet myndighet til å trekke tilbake institusjonens myndighet til å etablere nye studier etter universitets- og høyskoleloven § 3-4 første og andre ledd.⁴ Institusjonen kan kreve at en ny evaluering av kvalitetssikringssystemet iverksettes når det har gått ett år etter at retten til å etablere studier er trukket tilbake av departementet. Dersom NOKUT etter ny evaluering finner systemet for kvalitetssikring tilfredsstillende, skal departementet gi institusjonen myndighet til å etablere nye studier som institusjonen er akkreditert for.

Studiekvalitetsforskriften § 3-8 gjelder revidering av akkrediterte *studietilbud*. I henhold til første ledd kan NOKUT på fritt grunnlag igangsette revidering av studietilbud ved en akkreditert institusjon. «Fritt grunnlag» i denne sammenheng betyr at NOKUT selv kan bestemme hvorvidt de ønsker å igangsette en revidering. Revideringen skal imidlertid baseres på en evaluering foretatt av sakkyndige, jf. også § 1-7 i samme forskrift. Videre følger det av andre ledd at institusjonen skal gis en rimelig frist på inntil to år for å

⁴ Henvisningen i studiekvalitetsforskriften § 2-3 andre ledd er til den tidligere universitets- og høyskoleloven av 2005, § 3-3 første og andre ledd.

iverksette tiltak dersom NOKUT finner at et studietilbud ikke er i tråd med de krav som stilles. NOKUT vurderer hva som er en rimelig frist i det enkelte tilfellet basert på en konkret forholdsmessighetsvurdering, men fristen kan ikke være på mer enn to år. Dersom NOKUT etter fristens utløp finner at vilkårene for akkreditering ikke er oppfylt og gjør vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen av et studietilbud, skal institusjonen umiddelbart trekke studietilbudet tilbake, jf. regelens tredje ledd. For doktorgradsstudier gjelder et unntak, der NOKUT kan trekke tilbake akkrediteringen for deler av studietilbudet. Institusjonen plikter å iverksette tiltak som gjør det mulig for studentene å fullføre studiet. Tiltakene må være godkjent av NOKUT.

Studiekvalitetsforskriften § 3-9 gjelder revidering av akkrediterte *institusjoner*. NOKUT kan også her igangsette revidering på fritt grunnlag, jf. første ledd. «Fritt grunnlag» betyr i denne sammenheng også at NOKUT selv kan bestemme hvorvidt de ønsker å igangsette en revidering, men revideringen skal baseres på en evaluering foretatt av sakkyndige, jf. også § 1-7 i samme forskrift. I henhold til andre ledd skal institusjonen gis en rimelig frist på inntil to år til å rette opp mangelfulle forhold dersom NOKUT finner at en institusjon ikke lenger oppfylder kravene til akkreditering i §§ 3-5 til 3-8. NOKUT vurderer hva som er en rimelig frist i det enkelte tilfellet basert på en konkret forholdsmessighetsvurdering, men fristen kan ikke være på mer enn to år. Dersom vilkårene for akkreditering ikke er oppfylt etter fristens utløp, skal NOKUT trekke akkrediteringen tilbake. Videre følger det av tredje ledd at NOKUTs vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen av en institusjon skal oversendes departementet, som fatter endelig vedtak i saken i henhold til uhl. fra 2005 §§ 3-3 og 1-2 første og annet ledd.⁵ Tredje ledd må ses i sammenheng med uhl. § 3-1. NOKUT fatter vedtak om å trekke akkrediteringen av en institusjon tilbake, mens det er Kongen som avgjør hvilken institusjonskategori den enkelte institusjon tilhører og som dermed også har myndighet til å frata en institusjon institusjonskategorien hvis institusjonen mister akkreditering. NOKUTs vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen må derfor oversendes departementet. Det følger videre indirekte av § 3-9 tredje ledd at det er departementet som har myndighet til å trekke tilbake akkrediteringsmyndigheten dersom NOKUT har fattet vedtak om tilbaketrekking av en institusjon.

16.2 Departementets vurdering

Regler i studietilsynsforskriften og studiekvalitetsforskriften som ikke foreslås videreført
I dette høringsnotatet foreslår departementet å ikke videreføre flere av tilsynsreglene i studietilsynsforskriften og studiekvalitetsforskriften som følge av at reglene er innlemmet i universitets- og høyskoleloven. Dette gjelder:

- studiekvalitetsforskriften § 2-3 første ledd og andre ledd andre, tredje og fjerde punktum (konsekvenser av ikke-tilfredsstillende kvalitetssikringssystem)

⁵ Henvisningen i studiekvalitetsforskriften § 3-9 tredje ledd er til den tidligere universitets- og høyskoleloven av 2005. NOKUTs tilbaketrekking av akkrediteringer er nå regulert i universitets- og høyskoleloven av 2024 § 3-6 femte ledd.

- studiekvalitetsforskriften § 3-8 første ledd, andre ledd og tredje ledd første og andre punktum (revidering av akkrediterte studietilbud)
- studiekvalitetsforskriften § 3-9 første og andre ledd (revidering av akkrediterte institusjoner)
- studietilsynsforskriften § 5-2 andre ledd (frist ved tilsyn)

Disse reglene er dekket av universitets- og høyskoleloven §§ 3-4 og 3-6. Departementets forslag om å ikke videreføre disse er derfor ikke en endring av gjeldende rett.

I studiekvalitetsforskriften § 2-3 andre ledd første punktum er det regulert at NOKUT må oversende vedtak om ikke-tilfredsstillende kvalitetssikringssystem ved institusjon som har institusjonsakkreditering til departementet. Departementet foreslår å ikke videreføre denne regelen fordi det ikke er nødvendig å regulere dette i lov eller forskrift. I kraft av instruksjonsmyndigheten kan departementet be NOKUT om å oversende slike vedtak. Et krav om å få oversendt vedtak er rent administrativt og påvirker ikke innholdet i vedtakene NOKUT fatter eller tilsynene NOKUT utfører, og er dermed ikke i konflikt med NOKUTs faglige uavhengighet, jf. uhl. § 16-2. Forslaget er ikke ment å endre gjeldende rett.

Videreføring: krav til å ivareta studentene ved tilbaketrekking av akkreditering av et studietilbud

Det følger av studiekvalitetsforskriften § 3-8 tredje ledd tredje punktum at dersom det fattes vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen av et studietilbud (eller deler av et studietilbud ved doktorgradsutdanninger), skal institusjonen iverksette tiltak som er godkjent av NOKUT, og som gjør det mulig for studentene å fullføre studiet. Departementet mener dette er en viktig regel som ivaretar studenter som allerede går på et studium som blir berørt av en tilbaketrekking. Det kan få store konsekvenser for studentene som har påbegynt studiet, dersom akkrediteringen trekkes tilbake uten at studentene gis muligheter til å få fullføre. Departementet mener derfor at regelen bør videreføres i universitets- og høyskoleforskriften med språklige tydeliggjøringer. Se forslag til § 1-23.

Om endring av institusjonskategori og tilbaketrekking av selvakkrediteringsmyndighet

NOKUTs vedtak om tilbaketrekking av akkrediteringen av en institusjon i henhold til studiekvalitetsforskriften § 3-9 får ikke automatisk konsekvenser for institusjonens institusjonskategori og akkrediteringsmyndighet, jf. bestemmelsens tredje ledd. Dette er fordi det er Kongen som har myndighet til å trekke tilbake en institusjonskategori, og det er departementet som har myndighet til trekke tilbake institusjonens akkrediteringsmyndighet. Kongens myndighet til å trekke tilbake en institusjons tilhørighet til en bestemt institusjonskategori kan utledes av uhl. § 3-1 første ledd. Ettersom det er Kongen som «avgjør hvilken institusjonskategori den enkelte institusjon tilhører, på grunnlag av vedtak fra NOKUT om akkreditering som universitet, vitenskapelig høyskole eller høyskole», kan Kongen også frata en institusjon kategoritilhørigheten hvis institusjonen mister akkrediteringen.

Akkrediteringsmyndigheten følger av institusjonskategorien, jf. uhl. § 3-4. Dersom Kongen fratar en institusjon kategoritilhørigheten, vil institusjonen automatisk også miste akkrediteringsmyndigheten uten at det må fattes et eget vedtak om dette. Dersom Kongen derimot ikke fratar institusjonen kategoritilhørigheten, må departementet fatte vedtak om å trekke tilbake akkrediteringsmyndigheten dersom institusjonen ikke skal beholde denne.

Departementets myndighet til å trekke tilbake akkrediteringsmyndigheten dersom institusjonen ikke tilfredsstillter kravene til kvalitetssikring, er regulert i uhl. § 3-4 fjerde ledd. Departementets hjemmel til å trekke tilbake akkrediteringsmyndigheten når NOKUT har fattet vedtak om tilbaketrekking av en institusjonsakkreditering, følger imidlertid bare av studiekvalitetsforskriften § 3-9 tredje ledd. Etersom institusjonens akkrediteringsmyndighet ikke automatisk trekkes tilbake når NOKUT fatter vedtak om å trekke tilbake en institusjons akkreditering, mener departementet at reguleringen av denne myndigheten bør videreføres. Departmentet tar sikte på å fremme forslag om å flytte regelen til universitets- og høyskoleloven § 3-4 fjerde ledd slik at det blir lik regulering av tilbaketrekking av akkrediteringsmyndighet ved tap av institusjonsakkreditering og ved ikke-tilfredsstillende kvalitetssikring. Departementet foreslår derfor å ikke videreføre forskriftshjemmelen for tilbaketrekking av akkrediteringsmyndighet.

Departementet foreslår å heller ikke videreføre den delen av § 3-9 tredje ledd som gjelder NOKUTs plikt til å oversende vedtak til departementet, ettersom dette er unødvendig å regulere. Se omtalen over om begrunnelsen for forslaget om å oppheve en tilsvarende regel i § 2-3 andre ledd.

16.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- ikke videreføre studiekvalitetsforskriften §§ 2-3, 3-8 første og andre ledd og tredje ledd første og andre punktum og 3-9 første, andre ledd og tredje ledd
- videreføre dagens regel i studiekvalitetsforskriften § 3-8 tredje ledd tredje punktum om at institusjonen skal iverksette tiltak, godkjent av NOKUT, som gjør det mulig for studentene å fullføre studiet
- ikke videreføre dagens regel i studiekvalitetsforskriften § 3-9 tredje ledd som gir departementet hjemmel til å trekke tilbake akkrediteringsmyndigheten når NOKUT har fattet vedtak om tilbaketrekking av en institusjon
- ikke videreføre studietilsynsforskriften § 5-2

Se forslag til ny § 1-23 i universitets- og høyskoleforskriften.

17 Informasjonsplikt

17.1 Dagens regler

NOKUT er avhengig av informasjon fra institusjonene for å kunne gjennomføre tilsyn. Både studiekvalitetsforskriften og studietilsynsforskriften regulerer derfor institusjonens plikter i forbindelse med tilsyn.

I studietilsynsforskriften § 5-4 er det regulert i første ledd at institusjonen plikter å framskaffe den informasjonen som er nødvendig for at NOKUT skal kunne gjennomføre akkreditering og tilsyn. Etter andre ledd skal institusjonen holde NOKUT oppdatert om opplysninger om institusjonen og dens akkrediterte studietilbud.

I studiekvalitetsforskriften er institusjonenes plikter i forbindelse med tilsyn regulert i § 1-10. Det følger av første ledd at institusjoner som er omfattet av NOKUTs tilsyns- og kontrollvirksomhet, skal legge forholdene til rette for at NOKUT skal kunne utføre oppgaver som følger av lov og forskrift. Plikten til å legge til rette for at NOKUT skal kunne utføre tilsyn, kan blant annet innebære å skaffe nødvendig dokumentasjon og gi adgang til lokaler. Plikten er generell i den forstand at den omfatter alle mulige måter å gi tilgang til opplysninger og lokaler på. Videre kan NOKUT kreve nødvendige og relevante opplysninger og redegjørelser og foreta undersøkelser for å gjennomføre tilsynsoppgaver som følger av lov og forskrift.

17.2 Departementets vurdering

Departementet foreslår å ikke videreføre studietilsynsforskriften § 5-4 første ledd og studiekvalitetsforskriften § 1-10 fordi de er dekket i uhl. § 3-6 andre ledd. Dette er derfor ikke en endring av gjeldende rett.

Regelen i studietilsynsforskriften § 5-4 andre ledd om institusjonens plikt til å holde NOKUT oppdatert er ikke regulert i universitets- og høyskoleloven. Departementet mener derfor at denne regelen bør videreføres i universitets- og høyskoleforskriften.

17.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- ikke videreføre studietilsynsforskriften § 5-4 første ledd og studiekvalitetsforskriften § 1-10
- videreføre regelen i studietilsynsforskriften § 5-4 andre ledd om at institusjonene skal holde NOKUT oppdatert om opplysninger om institusjonen og dens akkrediterte studietilbud

Se forslag til ny § 1-24 i universitets- og høyskoleforskriften.

18 Forholdet til forvaltningsloven

18.1 Dagens regler

Studiekvalitetsforskriften § 1-9 inneholder en regel om forholdet til forvaltningsloven. Den fastslår i første ledd at forvaltningsloven gjelder, med presisering om hvilke vedtak som regnes som enkeltvedtak. I andre ledd fastslås at NOKUTs faglige vurderinger av de faktiske forhold i forbindelse med vedtak om tilsyn med kvalitetsarbeid, akkreditering og revidering ikke kan påklages.

Ny uhl. fastsetter i §§ 3-3 siste ledd og 3-6 sjette ledd at NOKUTs vedtak om akkreditering og tilsyn ikke kan overprøves av klageinstansen når det gjelder NOKUTs faglige vurderinger. Vedtak om akkreditering og tilsyn kan bare påklages av søkeren ved akkreditering, og den vedtaket direkte retter seg mot ved tilsyn.

18.2 Departementets vurdering

NOKUT er et forvaltningsorgan som er omfattet av forvaltningsloven, og den gjelder for saksbehandling og vedtak etter uhl.

Forvaltningsloven § 28 første ledd regulerer at enkeltvedtak kan påklages av en part eller annen med rettslig klageinteresse i saken. Begrensningen i klageadgang over NOKUTs vedtak når det gjelder faktiske forhold, er nå blitt regulert i uhl. Regelen i studiekvalitetsforskriften § 1-9 andre ledd har dermed blitt overflødig.

Departementet foreslår derfor å ikke videreføre studiekvalitetsforskriften § 1-9 i universitets- og høyskoleforskriften.

18.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å ikke videreføre studiekvalitetsforskriften § 1-9, som er blitt overflødig

DEL IV GRADER OG FAGLIG GODKJENNING

19 Grader

19.1 Dagens regler – grader

I universitets- og høyskoleloven (uhl.) er det tatt inn en ny paragraf om gradssystemet, § 3-7. Her fremgår det av første ledd at hovedstrukturen i gradssystemet består av gradene bachelor, master og philosophiae doctor (ph.d.) eller philosophiae doctor i kunstnerisk utviklingsarbeid (ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid). Andre ledd angir hvilke andre grader som kan gis, og tredje ledd definerer begrepene lavere grad, høyere grad og

doktorgrad. Dette var en videreføring av gjeldende gradsstruktur, se omtale i Prop. 126 L (2022–2023).

Etter uhl. § 3-8 første ledd har departementet hjemmel til å gi forskrift om hvilke grader og yrkesutdanninger en institusjon kan gi, om omfanget av studier som fører til en grad eller yrkesutdanning, og hvilken tittel graden eller yrkesutdanningen gir rett til. Den omfatter vern av både dagens grader med tilhørende titler og titlene for gradene som ble gitt før Kvalitetsreformen (tildelt fram til og med 2005 (lavere grad) eller 2007 (høyere grad og doktorgrad)).

Etter uhl. § 3-8 andre ledd bokstav a. har departementet hjemmel til å gi forskrift om «krav til de ulike gradene, blant annet om omfanget av selvstendig arbeid i høyere grad».

De nærmere kravene til grader er i dag regulert i forskrift 16. desember 2005 nr. 1574 om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler (gradsforskriften) og forskrift 1. desember 2005 nr. 1392 om krav til mastergrad (mastergradsforskriften). Disse forskriftene regulerer omfang eller normert studietid for de ulike gradene, angitt i år i gradsforskriften og i studiepoeng i mastergradsforskriften. Videre regulerer de opptaksgrunnlaget til henholdsvis ordinær og erfaringsbasert mastergrads-utdanning, samt krav til selvstendig arbeid i de ulike mastergradene.

Gradsforskriften inneholder også en oversikt over hvilke grader de ulike høyere institusjonene har rett til å gi, det vil si at den gir utfyllende bestemmelser over de enkelte universitetene og høyskolenes gradsrettigheter. Forskriften foreskriver slik hvilke grader, inkludert hvilke gradsbenevnelser, de ulike institusjonene kan utstede vitnemål for. Normert studietid for de ulike gradene er fastsatt for hver enkelt institusjon.

Mastergradsforskriften regulerer blant annet generelle opptakskrav til ordinær mastergrad (forskriften § 3) og til erfaringsbasert mastergrad (§ 5). For begge gjelder det at de bygger på bachelorgrad, og at også «fullførte utdanningsløp» som tilsvarer bachelorgrad, kan kvalifisere for opptak. Listen over hva dette omfatter, er svært detaljert.

For opptak til master etter § 3 gjelder også krav til sammensetningen av bachelorutdanningene mv. som kvalifiserer for opptak, ved at de må omfatte

- *fordypning i fag, emne eller emnegruppe av minimum 80 studiepoengs omfang innenfor fagområdet for mastergraden eller*
- *integrert yrkesrettet utdanning av minimum 120 studiepoengs omfang innenfor fagområdet for mastergraden.*

For opptak til erfaringsbasert master (§ 5) er det ingen generelle krav til sammensetningen av den forutgående bachelorutdanningen mv., men et krav om minst to års relevant yrkespraksis.

Videre går det fram av mastergradsforskriften § 2 *Krav til faglig grunnlag m.m.* at institusjonens styre kan fastsette at bestemte fag, emner eller emnegrupper skal inngå i det utdanningsløp mastergraden bygger på. Ordlyden «bestemte fag, emner eller emnegrupper som skal inngå i det utdanningsløp mastergraden bygger på» betyr at institusjonen kan fastsette:

- hvilke fag mv. som må inngå i de 80 studiepoengene med fordypning fra bachelornivået som masterprogrammet bygger på, dvs. at søkere må ha fordypning i engelsk fra bachelorgraden for å komme inn på masterstudium i engelsk, fordypning i fysikk for å komme inn på masterstudium i fysikk, osv. eller,
- at det kreves spesifikke bachelorprogram mv. som grunnlag for opptak: for eksempel i sykepleie eller fysioterapi, eller en bestemt studieretning innenfor ingeniørfag.

Etter § 2 andre punktum kan styret fastsette rangeringsregler for kvalifiserte søkere og har også myndighet til å fastsette særlige faglige minstekrav. Begrepet «særlige faglige minstekrav» viser normalt til karakterkrav, for eksempel at styret kan bestemme at søkere må ha oppnådd karakteren C eller bedre i snitt på bachelorstudiet eller i fordypningsemnet/ -emnene for å kunne tas opp til et bestemt masterstudium.

I tillegg er det i uhl. § 8-1 sjette ledd fastsatt at «[i]nstitusjonene kan gi forskrift om faglige minstekrav ved opptak til høyere grads studier».

Mastergradsforskriften § 6 regulerer krav til selvstendig arbeid, med et minimumsomfang på 30 studiepoeng for master etter §§ 3 og 5 og på 20 studiepoeng for master etter § 4 mastergrad av 300 studiepoengs omfang/ integrert master. Videre er det for samtlige mastergrader fastsatt at det selvstendige arbeidet maksimum kan ha et omfang på 60 studiepoeng. I fjerde ledd er det satt et krav om at det «selvstendige arbeidet skal vise forståelse, refleksjon og modning». Femte ledd gir hjemmel for at universitetene og høyskolene kan fastsette nærmere regler om det selvstendige arbeidet, «herunder omfang, vurderingsform og om arbeidet skal utføres individuelt eller av flere studenter».

Mastergradsforskriften § 7 første ledd er en unntaksbestemmelse om videreføring av særskilte mastergrader med avvikende normert studietid (på 1–1½ år) som ble opprettet ved kongelig resolusjon før 1. juli 2002. Denne unntakshjemmelen gjelder kun for de institusjonene og studieprogrammene som er omfattet av de aktuelle vedtakene i kongelig resolusjon.

§ 7 andre ledd er en bestemmelse om at departementet etter søknad i spesielle tilfeller kan godkjenne nye mastergrader av denne typen.

19.2 Departementets vurdering

19.2.1 Generelt – struktur og redaksjonelle endringer

Departementet vurderer at dagens regulering av gradene er lite oversiktlig. Omfanget av mastergradene er også dobbeltregulert, i normert studietid (i år) i gradsforskriften og i studiepoeng i mastergradsforskriften. Departementet har kommet til at det er mest fornuftig å regulere normert studietid og omfang for de ulike gradene ett sted, i generelle bestemmelser, for å gjøre det tydelig at reguleringen gjelder nasjonalt, for alle institusjoner. Det vil da ikke lenger være nødvendig å gjenta dette for hver eneste institusjon. Departementet foreslår at kun navnet på graden(e) med tilhørende tittel som institusjonene har rett til å gi, skal stå oppført under det enkelte universitet eller høyskole, mens kravene til gradene reguleres samlet, se forslag til §§ 2-4 til 2-13 og vedlegg I.

Departementet foreslår å videreføre at fellesgrader tas inn i opplistingen av hvilke grader den enkelte institusjon har rett til å gi, når de har betydning for gradsrettighetene. Det vil si at dersom institusjonen gjennom en fellesgrad kan gi en grad som de ikke har rett til å gi på selvstendig grunnlag, vil denne bli ført opp på listen etter utkastet til forskrift § 2-13 og Vedlegg I.

Videre foreslår departementet å føre opp doktorgraden i kunstnerisk utviklingsarbeid på en slik måte at det blir tydelig at den ikke kan forkortes «ph.d.» alene. Forslagene innebærer ingen endring i gjeldende rett.

Departementet foreslår at opplistingen av hvilke grader de enkelte institusjonene har rett til å gi tas inn i et eget vedlegg til forskriften. Som dagens gradsforskrift viser, utgjør dette en omfattende oversikt. Den endres også relativt ofte, med nye vedtak om akkreditering og gradsrettigheter og endring i institusjonsstruktur og -navn. Ettersom universitets- og høyskoleforskriften er svært omfattende, vil et eget vedlegg bidra til å gjøre gradsrettighetene lett synlige og tilgjengelige. Se forslag til § 2-13 og vedlegg I.

Gradsrettighetene som framgår av paragrafen 2-13 og i vedlegg I, er fullstendige og kan ikke fravikes. En institusjon kan bare gi de gradene som er listet opp der.

Departementet foreslår imidlertid at det gjøres unntak når det gjelder benevnelse for internasjonale fellesgrader. For slike fellesgrader mener departementet det er rimelig at de samarbeidende institusjonene avtaler navn på graden.

NOKUT må, når de fatter akkrediteringsvedtak, henwise til relevant grad i sitt vedtak.

Departementet foreslår videre å ta de beskyttede titlene for grader som ikke lenger gis, dvs. grader som ble gitt før henholdsvis 2005 (lavere grad) og 2007 (høyere grad og doktorgrad), inn i eget vedlegg, se forslag til § 2-14 og vedlegg II.

I tillegg foreslår departementet en ny bestemmelse med definisjoner av enkelte begreper som brukes i forskriften. Det gjelder begrepene *normert studietid*, *integrert*, *yrkes- eller profesjonsrettet utdanning* og *fellesgrad*. Begrepet «yrkes- eller profesjonsrettet utdanning» vil erstatte dagens «yrkesrettet utdanning». Det er for å tydeliggjøre at begrepet skal tolkes vidt, at det viser til utdanninger etter universitets- og høyskoleloven, og fordi språkbruken i sektoren har endret seg siden mastergradsforskriften først ble fastsatt i 2002. Se forslag til § 2-2.

19.2.2 Høgskolekandidatgrad

I samsvar med forslaget til redaksjonelle endringer over foreslås det å ta inn en egen bestemmelse om krav til høgskolekandidatgraden, se forslag til § 2-4.

19.2.3 Bachelorgrad

De faglige kravene til bachelorgrad er i dag regulert som opptakskrav til masterstudier etter mastergradsforskriften § 3. Departementet mener det vil være bedre å regulere dem i en egen bestemmelse om krav til bachelorgrad, jf. også omtale i Prop. 126 L (2022–2023). Det vil sikre at alle bachelorprogram som tilbys, oppfyller de generelle kravene for opptak

til master. I tillegg vil det ikke lenger være nødvendig å sette generelle faglige krav til bachelorgraden i regler om opptak til master. I høringen av NOU 2020: 3 kom det innspill om at de generelle kravene til fordypning i bachelorgrad for opptak til master i enkelte tilfeller kan oppleves som en hindring for internasjonale studenter. En bestemmelse om faglige krav til bachelorgrad som foreslått kan bidra til å sikre nivået på norsk bachelorutdanning uten å skape unødige generelle hindre for opptak av internasjonale studenter.

Departementet foreslår på den bakgrunn, og i samsvar med de redaksjonelle endringene nevnt over, en ny bestemmelse om bachelorgrad med faglige krav og krav til omfang. Bestemmelsen presiserer at bachelorgraden er basert på tre års normert studietid/ 180 studiepoeng. Det er også en utvidet bachelorgrad på 240 studiepoeng. Den gis kun i utøvende og skapende musikk og i nautikk. Se forslag til § 2-5.

19.2.4 Opptak til masterstudier

Departementet foreslår å videreføre mastergradsforskriftens opptakskrav til ordinær og erfaringsbasert master, jf. forskriftens § 3 første ledd annet punktum og § 5 første ledd annet punktum. Som en konsekvens av forslaget om en egen bestemmelse om bachelorgrad som omfatter faglige krav, foreslås det å ikke ta med de faglige kravene til den forutgående bachelorutdanningen mv. i § 3 annet ledd.

Departementet mener at ordinær og erfaringsbasert mastergrad fortsatt skal bygge på fullført bachelorgrad eller tilsvarende, men foreslår å forenkle de nærmere presiseringene av hva som inngår i «tilsvarende fullførte utdanningsløp», uten at dette vil innebære endringer i gjeldende rett.

Institusjonene bør fortsatt kunne fastsette spesifikke faglige krav for opptak til de enkelte masterstudiene slik de i dag gjør med hjemmel i mastergradsforskriften § 2 første punktum. På det området foreslås videreføring av gjeldende regelverk. Sammenholdt med forslaget om regulering av krav til bachelorgrad i § 2-5 innebærer dette at de faglige kravene til forutgående bachelorutdanning for et gitt masterstudium, hva enten det gjelder krav til fordypning eller en bestemt yrkes- eller profesjonsrettet utdanning, i sin helhet vil bli fastsatt av institusjonen.

Departementet vil også videreføre bestemmelsen i § 2 andre punktum om at institusjonen kan fastsette rangeringsregler for kvalifiserte søkere og faglige minstekrav. Når det gjelder rangeringsregler, har det ofte kommet spørsmål om dette omfatter mulighet til å gi regler om kvoter. Departementet vil vise til merknad til loven § 8-1 sjettedde. Der står det:

Sjettedde ledd gir også hjemmel for institusjonene til å fastsette kvoter som en del av «rangeringsregler» i institusjonens forskrift. Samtidig er bruk av kvoter et svært inngripende virkemiddel. Kvoter vil kunne være forbudt forskjellsbehandling etter likestillings- og diskrimineringsloven – og noe institusjonene eventuelt selv må gjøre nøye vurderinger av og opp mot vilkårene i dette lovverket.

Kvoter vil også kunne være problematiske med henblikk på likebehandling av søkerne, da studieplasser som er finansiert over rammetildelingen fra KD, i prinsippet bør være tilgjengelige for alle kvalifiserte søkere, uavhengig av bakgrunn.

I tråd med reguleringen i universitets- og høyskoleloven foreslås beslutningsmyndigheten endret fra «institusjonens styre» til «institusjonen».

19.2.5 Ordinær master og erfaringsbasert master

Ordinær master og erfaringsbasert master er i gradsforskriften oppført slik at det kan se ut som om det skulle være samme grad. Det er lite heldig, og departementet foreslår å regulere slik at det er tydeligere at dette er to ulike grader som det er viktig å skille klart mellom:

- Ordinær master skal bygge direkte på relevant(e) bachelorprogram uten krav til arbeidserfaring, jf. merknad til uhl. § 3-7, og den skal kvalifisere for både yrkes- eller profesjonsutøvelse og direkte opptak til doktorgradsprogram. Denne mastergraden inngår i ordinær førstegangsutdanning og er omfattet av gratisprinsippet, dvs. bestemmelsen i universitets- og høyskoleforskriften § 4-5 første ledd: «Statlige universiteter og høyskoler kan ikke kreve egenbetaling fra studenter for ordinære utdanninger som fører fram til en grad eller yrkesutdanning.»
- Erfaringsbasert master bygger på minst to års relevant arbeidserfaring etter oppnådd bachelorgrad og skal kvalifisere for yrkes- eller profesjonsutøvelse. Erfaringsbasert master på 90 studiepoeng kvalifiserer ikke for direkte opptak til doktorgrad. Erfaringsbasert master på 120 studiepoeng kan gjøre det, men det er ikke krav om at den skal gjøre det. Det må institusjonen vurdere for hvert enkelt studieprogram, jf. merknad til uhl. § 3-7. Erfaringsbasert master er omfattet av universitets- og høyskoleforskriftens bestemmelser om utdanninger det er adgang til å kreve egenbetaling for, jf. universitets- og høyskoleforskriften § 4-6 andre ledd.

Se forslag til forskrift §§ 2-7 og 2-8.

Universitets- og høgskolerådet (UHR) har i brev til departementet 14. oktober 2024 gitt innspill til revidering av forskrift om mastergrad. Der tar de opp at det kan se ut som om forskriften tolkes annerledes nå enn da den ble innført i 2002, selv om den er tilnærmet uendret, og at det kan være behov for å vurdere mengden og typen regulering av de nåværende § 3- og § 5-masterne.

Som det vil framgå av teksten over, mener departementet at et viktig skille mellom disse to mastergradene ligger i kravet om relevant arbeidserfaring for opptak til erfaringsbasert master. Erfaringsbaserte mastergrader fordrer en annen pedagogisk tilnærming, ved at de henvender seg til andre studentgrupper enn dem ordinære masterstudier i hovedsak er beregnet for, der det ikke er anledning til å kreve arbeidserfaring for opptak.

Departementet mener videre at det fortsatt er viktig å hegne om enkeltstudentenes mulighet til en sammenhengende studietid for ordinære gradsprogram, dvs. ordinær førstegangsutdanning, og at institusjonene derfor ikke skal kunne kreve arbeidserfaring for opptak til ordinær master.

Ett av spørsmålene i brevet fra UHR gjelder hvordan dette forholder seg for mastergradene i helsefag. Departementet viser i den sammenheng til at departementet har sendt på høring et forslag om å endre forskriftene om retningslinjene for ABIOK-sykepleieutdanningene og jordmorutdanningene slik at det for disse utdanningen skal kreves ett års relevant arbeidserfaring for opptak til mastergrader etter mastergradsforskriften § 3. Dette er nasjonale forskrifter som innebærer et unntak fra utgangspunktet om at det ikke skal kunne kreves arbeidserfaring for opptak til ordinær master. Etter det såkalte *lex specialis*-prinsippet vil disse forskriftene ha forrang foran den generelle bestemmelsen. Departementet har ikke foreslått endring i muligheten til å tilby disse utdanningene som erfaringsbaserte mastergrader, med krav om minst to års relevant arbeidserfaring for opptak.

Departementet har vanskelig for å se at det er behov for formelle, skarpe skiller mellom disiplinorienterte, tverrfaglige og yrkes- eller profesjonsrettede masterstudier, og har kommet til at det ikke er hensiktsmessig å definere nærmere faglige skiller mellom de såkalte § 3- og § 5-masterne utover å videreføre at ordinær master skal kunne kvalifisere for direkte opptak til doktorgrad, mens 90-studiepoengs erfaringsbasert master ikke gjør det. For 120-studiepoengs erfaringsbaserte masterstudier er det opp til institusjonen å fastsette om de skal innrettes slik at de kvalifiserer for direkte opptak til doktorgrad eller ikke.

19.2.6 Integrert master

Forslaget til § 2-9 *Integrert mastergrad* viderefører mastergradsforskriften § 4 *Krav til mastergrad av 300 studiepoengs omfang*, med noe endret ordlyd.

Departementet vil samtidig minne om at uhl. § 3-7 første ledd fastslår at gradssystemet består av gradene bachelor, master og ph.d. eller ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid, og at det i merknaden til denne bestemmelsen presiseres at «[d]et innebærer at dette er hovedstrukturen i gradssystemet, og at studiene på de fleste fagområder bør følge denne strukturen, også kalt 3+2+3-modellen».

Departementet vil også minne om at Stortinget, i Innst. S nr. 337 (2000–2001) til St.meld. nr. 27 (2000–2001) *Gjør din plikt – Krev din rett. Kvalitetsreform av høyere utdanning*, ba regjeringen om å «kome attende til Stortinget med spørsmål knytta til eventuelle omleggingar av profesjonsstudia, embetsstudia og lærarutdanninga». Det ble for de fleste utdanningene gjort i St.meld. nr. 11 (2001–2002) *Kvalitetsreformen – Om vurdering av enkelte unntak fra ny gradsstruktur i høyere utdanning*, jf. Innst. S. nr. 188 (2001–2002).⁶ Utdanningene som ble vurdert for unntak fra hovedstrukturen, er her behandlet enkeltvis. Noen av disse framgår av forslaget til § 2-11. I tillegg ble det vedtatt at det kunne gis mastergrad på grunnlag av femårige, integrerte studieprogram i farmasi, fiskehelse, fiskerifag, industridesign, informatikk, ingeniørfag («sivilingeniør»), landbruksfag og odontologi. Det har derfor vært en forutsetning siden gradssystemet ble innført, at

⁶ Lærerutdanningene og kunstutdanningene ble behandlet i egne meldinger, hhv. St.meld. nr. 16 (2001–2002) og St.meld. nr. 18 (2001–2002).

integreerte masterstudier kun skulle gjelde for et begrenset antall fagområder. Institusjonene bør derfor føre en restriktiv praksis på dette området.

19.2.7 Høyere grad – øvrige bestemmelser

Forslaget til § 2-6 *Krav til selvstendig arbeid i mastergrad* omfatter en videreføring og en utvidelse av definisjonen av begrepet selvstendig arbeid i mastergradsforskriften § 6 fjerde ledd, om at det selvstendige arbeidet skal vise forståelse, refleksjon og modning. Det presiseres at det selvstendige arbeidet viser til masteroppgaven. Forslaget innebærer også en videreføring av bestemmelsen i § 6 femte ledd om at institusjonene fastsetter nærmere regler for det selvstendige arbeidet.

Minimumsomfanget for det selvstendige arbeidet i mastergradsforskriften § 6 første og andre ledd er foreslått videreført i bestemmelsene for hver av de relevante mastergradene, se forslag til § 2-7 *Mastergrad*, § 2-8 *Erfaringsbasert mastergrad* og § 2-9 *Integrert mastergrad*.

Mastergradsforskriften § 6 tredje ledd fastsetter at omfanget av det selvstendige arbeidet ikke skal overstige 60 studiepoeng. Departementet er usikker på om det er behov for en regulering av maksimumsomfanget for det selvstendige arbeidet, gitt at det er fastsatt et minimumsomfang for det og et totalt omfang for den enkelte mastergrad. Bestemmelsen kom i sin tid blant annet som en sikkerhetsventil for studentene, da det før Kvalitetsreformen på enkelte fagområder var tradisjon for å holde lenge på hovedfagsstudentene. Dette er lenge siden, og departementet foreslår nå å ta ut bestemmelsen, men ønsker gjerne særskilte kommentarer om dette.

Første ledd i mastergradsforskriften § 7 *Unntak* foreslås videreført i § 2-10 *Særskilte mastergrader*, men med en presisering av hvilke institusjoner og grader denne unntaksbestemmelsen gjelder, da departementet har mottatt enkelte henvendelser som kan tyde på at bestemmelsen kanskje ikke blir helt forstått. Endringen i ordlyd er en presisering av gjeldende rett og innebærer ingen rettslig endring.

Mastergradsforskriften § 7 andre ledd som åpner for at departementet i spesielle tilfeller kan godkjenne nye særskilte mastergrader, foreslås ikke videreført, da departementet på de over tjue årene som har gått siden forskriften først ble fastsatt, ikke har mottatt noen søknader om godkjenning av nye mastergrader av denne typen.

I tråd med de foreslåtte endringene i struktur i forbindelse med sammenslåingen av bestemmelsene i mastergradsforskriften og gradsforskriften tas det inn en egen bestemmelse om andre høyere grader. Det gjelder profesjonsgradene master i rettsvitenskap, cand.med., cand.psychol., cand.theol. og cand.med.vet. Se forslag til § 2-11.

19.2.8 Doktorgrad

Forslaget til endret struktur i forskriftsbestemmelsene innebærer at det også foreslås inn en egen bestemmelse om normert studietid for de ulike doktorgradene. Se forslag til § 2-12.

19.2.9 Vitnemål

Departementet foreslår også å ta inn i forskriften krav til hvordan gradene skal omtales på studentens vitnemål. St.meld. nr. 27 (2000–2001) slo fast at gradene som ble innført med Kvalitetsreformen, skulle hete bachelor, master og philosophiae doctor (ph.d.), og at departementet forutsatte at tilføyelser for å beskrive fagområdet for graden, som bachelor i ingeniørfag og master i samfunnsfag, skulle være på norsk. I sektorbrevene om reformen, 5. oktober 2001 (til statlige institusjoner) og 12. desember 2001 (til private institusjoner), KD-sak 01/3791, står det:

Graden høgskolekandidat skal benyttes for 2-årige utdanninger, bachelorgrad for utdanninger som er 3-årige og mastergrad for utdanninger med en samlet studietid på 5 år. Gradene bachelor og master vil gi rett til tilsvarende lovbeskyttet tittel. Tilføyelser som institusjonene eventuelt gir for å vise fagområdet for graden, vil ikke være en del av lovbeskyttet grad og tittel. Slike beskrivende tilføyelser skal som hovedregel gis på norsk.

I brev 21. oktober 2001 fastsatte departementet betegnelser for en rekke utdanninger med rammeplanregulering. Det ble der vist til en uttalelse fra Universitets- og høgskolerådet «og dets underliggende institusjoner» om at betegnelsene bør avspeile fagområde, ikke yrkesbetegnelse. Institusjonene blir på den bakgrunn bedt om å bruke

*bachelor i barnevern
bachelor i bioingeniørfag ...*

Dette ble supplert av brev 29. april 2003 (KD-sak 2002/3276) om tilleggsbetegnelser for graden bachelor for lærerutdanningene med rammeplan.

I brev 21. oktober 2002 sak 01/6228 om vedtak av forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler står følgende:

De nye gradene bachelor, master og ph.d. er, med visse unntak, fastsatt som formell beskyttet betegnelse uten fagspesifikke tilleggsbetegnelser i tråd med departementets forslag i St.meld. nr. 27. ...

I St. meld. nr. 27 er det forutsatt at det fastsettes norske faglige tilleggsbetegnelser. Ved behov for oversettelse og utstedelse av Diploma Supplement vil institusjonene kunne oversette de spesifikke betegnelsene til engelsk.

Det er etter departementets vurdering ikke hensiktsmessig å regulere hva som skal stå på vitnemålet slik det ble forutsatt i brev som ble sendt for over tjue år siden. Det er dels fordi de med tiden har blitt vanskelig tilgjengelige, dels fordi flere institusjoner med gradsrettigheter ikke var blitt etablert da de ble sendt ut. Departementet foreslår derfor å ta inn i forskriften en bestemmelse om gradsbetegnelse på vitnemål, med presisering av at beskrivelsen av fagområdet for graden, dvs. fagspesifikke tilleggsbetegnelser, skal være

på norsk. Departementet foreslår likevel at fagområdet for grader som bygger på utdanninger som i sin helhet gis på engelsk, kan skrives på engelsk.

Departementet vil presisere at det ikke er anledning til å endre gradsbetegnelse. Det betyr at graden master ikke kan endre gradsbetegnelse til for eksempel Master of Science. Gradene etter dagens mastergradsforskrift §§ 3 til 5 og tilsvarende etter forslag til ny forskrift §§ 2-7 til 2-9, skal ha gradsbetegnelse master.

Samtidig foreslår departementet at det kan gjøres unntak fra dette for internasjonale fellesgrader, da slike gradsbetegnelser bør avtales av de samarbeidende institusjonene. Denne bestemmelsen utfyller forslaget til § 1-17 i universitets- og høyskoleforskriften, der det framgår at «[i]nstitusjoner som gir fellesgrader, skal inngå avtale med samarbeidende institusjoner. Samarbeidsavtalen skal regulere ansvarsforholdet mellom partene, blant annet om gradstildeling og vitnemålsutforming».

Bestemmelsen omtaler ikke kravet om utstedelse av vitnemålstillegget Diploma Supplement, da det etter departementets vurdering er tilstrekkelig ivare tatt i uhl. § 11-12 fjerde ledd.

Se forslag til forskrift § 2-3.

19.2.10 Mini- /mikro kvalifikasjoner

EUs Rådsrekommendasjon 2022/C 243/02 om mikro kvalifikasjoner (eng. «microcredentials», sv. «mikromeriter», da. «mikroeksamensbeviser») for livslang læring og ansettbarhet (sysselsettingsegnethet) kom i 2022 og gjelder for både arbeidslivet og alle deler av utdanningssystemet. For høyere utdanning er formålet blant annet å utvide læringsmulighetene for nye grupper, imøtekomme behovet for ny kompetanse i arbeidsmarkedet, gi et mer fleksibelt og modularisert læringstilbud og støtte adgangen til utdanning. Etter rekommandasjonen skal landene blant annet bistå tilbyderne av mikro kvalifikasjoner i å heve kvaliteten, transparensten, tilgjengeligheten og fleksibiliteten i tilbudet for å fremme læring og karriereveier tilpasset den enkelte (artikkel 2 b)).

Rekommendasjonen har en definisjon av «micro-credential» (artikkel 5 a))⁷:

- En mikro kvalifikasjon er en dokumentasjon av læringsutbyttet en lærende har oppnådd etter et lite læringsomfang. Dette læringsutbyttet er vurdert etter gjennomsiktede og klart definerte kriterier. Lærings erfaringene som leder til mikro kvalifikasjoner, er utformet for å gi den lærende spesifikk kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse som svarer på samfunnsmessige, personlige, kulturelle eller arbeidsmarkedets behov. Mikro kvalifikasjonene tilhører den lærende, kan deles og

⁷ “‘Micro-credential’ means the record of the learning outcomes that a learner has acquired following a small volume of learning. These learning outcomes will have been assessed against transparent and clearly defined criteria. Learning experiences leading to micro-credentials are designed to provide the learner with specific knowledge, skills and competences that respond to societal, personal, cultural or labour market needs. Micro-credentials are owned by the learner, can be shared and are portable. They may be stand-alone or combined into larger credentials. They are underpinned by quality assurance following agreed standards in the relevant sector or area of activity.”

brukes i ulike sammenhenger («portable»). De kan enten være uavhengige («stand-alone») eller kunne kombineres til mer omfattende kvalifikasjoner. De er understøttet av kvalitetssikring som følger anerkjente standarder i den relevante sektoren.
(uoffisiell oversettelse)

I Meld. St. 33 (2023–2024) *En forsterket arbeidslinje — flere i jobb og færre på trygd* fra september 2024 er ett av tiltakene å utrede en «ny dokumentasjonsordning for kortere opplæringsløp – minikvalifikasjon» (kap. 4.1.6). Departementet har også merket seg at flere universiteter og høyskoler har begynt å gi «mikrokurs» og «mikroemner», mv., dels på egenhånd, dels i samarbeid med internasjonale partnerinstitusjoner.

Departementet har mottatt enkelte henvendelser om at det er behov for å regulere mikrokvalifikasjoner i universitets- og høyskolesektoren. Departementets syn er at alle institusjoner med institusjonsakkreditering etter universitets- og høyskoleloven innenfor dagens regelverk har full anledning til å opprette mikrokurs eller -emner, eller andre studietilbud som gir mikrokvalifikasjoner. Forutsetningen er at kravene til kvalitetssikring mv. av studietilbud følges, og at det i informasjonen om hvert av disse tilbudene klart fremkommer om tilbudet gir studiepoeng eller ikke, hvilket nivå det er på, hva slags opptakskrav som gjelder, og om det kan inngå som del av gradsgivende studieprogram eller ikke, og i tilfelle hvilke(t).

Departementet mener videre at definisjonen av mikrokvalifikasjoner i EU-rekommandasjonen kan anvendes også på norske forhold, og kan ikke se at det er behov for egen regulering av mikrokvalifikasjoner innenfor høyere utdanning. Departementet har kommet til at reglene for kvalitetssikring og akkreditering av studietilbud og for dokumentasjon av resultater etter universitets- og høyskoleloven med tilhørende forskrifter er tilstrekkelig. Departementet foreslår derfor ingen særskilte bestemmelser om mikrokvalifikasjoner.

19.3 Departementets forslag

Departementet foreslår en større omstrukturering og rydding i bestemmelsene i gradsforskriften og i mastergradsforskriften, der mesteparten av gradsforskriften foreslås lagt i vedlegg. Innholdet i forskriftene videreføres i hovedsak. Følgende to bestemmelsene videreføres ikke:

- mastergradsforskriften § 6 tredje ledd om at det selvstendige arbeidet ikke skal overstige 60 studiepoeng
- mastergradsforskriften § 7 andre ledd om at departementet i spesielle tilfeller kan godkjenne nye masterutdanninger med normert studietid 1 – 1,5 år.

Departementet foreslår en ny bestemmelse om vitnemål og grader.

Se forslag til endringer i universitets og høyskoleforskriften §§ 2-2 til 2-14 med

20 Faglig godkjenning

20.1 Dagens regler

20.1.1 Generelt

Faglig godkjenning er regulert i universitets- og høyskoleloven (uhl.) og i forskrift 21. desember 2018 nr. 2221 *om godkjenning av norsk og utenlandsk høyere utdanning og av realkompetanse (godkjenningsforskriften)*.

I loven gjelder disse bestemmelsene om faglig godkjenning av utdanning fra andre norske universiteter og høyskoler (§ 9-1), faglig godkjenning av utdanning som ikke er regulert av universitets- og høyskoleloven, og av dokumentert realkompetanse (§ 9-2), og faglig godkjenning av utenlandsk høyere utdanning (§ 9-3).

I tillegg kommer bestemmelsene om godkjenning av faglig jevngradighet for fullført grad fra utenlandsk høyere utdanning (§ 9-4), dvs. en vurdering av om den utenlandske graden i innhold og læringsutbytte tilsvarer en grad ved den aktuelle institusjonen, med påfølgende rett til å bruke tittelen som er fastsatt for utdanningen den er godkjent som jevngradig med. Det er også en bestemmelse om faglig godkjenning av udokumentert utenlandsk høyere utdanning (§ 9-5). Til §§ 9-4 og 9-5 har det tidligere ikke vært forskriftsbestemmelser.

For faglig godkjenning av utenlandsk høyere utdanning skal Institusjonene følge Lisboakonvensjonen og UNESCOs globalkonvensjon, jf. uhl. § 9-3. Se nærmere omtale i Prop. 126 L (2022–2023) kapittel 13.1 til 13.8.

Formålet med lovens regler om godkjenning og godkjenningsforskriften er at de skal være et verktøy for god og riktig bruk av både befolkningens kompetanse og ressursene i utdanningssystemet. Målet er å unngå at enkeltpersoner og utdanningsinstitusjoner bruker tid og krefter på at samme kunnskap, ferdigheter og kompetanse må oppnås flere ganger.

Det framgår av uhl. §§ 9-1 til 9-5 at utdanning eller annen kompetanse som godkjennes, må være i samsvar med de faglige kravene for studietilbudet eller graden søknaden gjelder, og at det samlede læringsutbyttet må være likeverdig med det som gjelder for dem som tar hele studiet eller graden ved institusjonen.

Etter uhl. § 9-10 har departementet hjemmel til å lage forskrift til bestemmelsene om faglig godkjenning ved universitetene og høyskolene.

20.1.2 Tilknytningskrav

Universitets- og høyskoleloven § 11-12 andre ledd fastsetter at en institusjon kan utstede vitnemål bare dersom minst 60 av studiepoengene som skal inngå i grunnlaget for

vitnemålet, er avlagt ved institusjonen. Dette kravet omtales som «tilknytningskravet». Kravet ble flyttet fra godkjenningsforskriften § 3 første ledd første setning, til loven, ved vedtakelsen av ny universitets- og høyskolelov.

Av særmerknaden til bestemmelsen, jf. Prop. 126 L (2022–2023), fremgår det at tilknytningskravet kommer i tillegg til forutsetningen om at utdanningen og kompetansen samlet oppfyller de faglige kravene som gjelder for den aktuelle graden eller annen fullført utdanning. Dette er en forutsetning som står i godkjenningsforskriften § 3 første ledd annet punktum. Denne ble tatt inn i loven §§ 9-1 til 9-3 og 9-5, ved at det er satt som vilkår for godkjenning at utdanningen eller kompetanse «gir et læringsutbytte tilsvarende det som er fastsatt for det aktuelle studiet ved den godkjennende institusjonen».

I Prop. 126 L (2022–2023) i merknaden til § 11-12 andre ledd er det presisert at det kan gjøres unntak fra tilknytningskravet for masterprogram i helse- og sosialfag som bygger på rammeplanstyrte videreutdanninger innenfor samme fagområde, det vil si at rammeplanstyrte videreutdanninger på samme fagområde kan godskrives som del av graden. Slikt unntak er i dag fastsatt i godkjenningsforskriften § 3 tredje ledd. Forarbeidene slår videre fast at tilknytningskravet ikke gjelder for fellesgrader, som i dag er unntatt etter godkjenningsforskriften § 5.

20.1.3 Godkjenning for tildeling av ny grad på delvis samme grunnlag

Studenter som ønsker å ta en grad nummer to (eller tre) på samme nivå, kan «gjenbruke» deler av den første graden for dette formålet. I godkjenningsforskriften § 4 står det at studenten må avlegge minst 60, eller inntil 90, «nye studiepoeng, det vil si studiepoeng som ikke har inngått i den tidligere (godkjente) graden» før det kan utstedes et nytt vitnemål eller tildeles en ny grad. Det at studenten har fått uttelling for et fag eller emne i en grad tidligere, er dermed ikke til hinder for at faget eller emnet kan inngå i en ny grad på samme nivå *dersom* det oppfyller deler av kravene som stilles for den nye graden. Det er i slike saker viktig at det tydelig fremkommer på vitnemålet hvilke studiepoeng som er nye, og hvilke som også inngår i den første graden (eller tidligere grad).

20.1.4 Norsk høyere utdanning akkreditert etter tidligere ordninger

Etter uhl. § 9-1 tredje ledd skal norsk utdanning som er akkreditert som høyere utdanning etter tidligere ordninger, likestilles med utdanning akkreditert etter universitets- og høyskoleloven. Dette innebærer at det ved godkjenning skal gis full uttelling for gamle utdanninger.

Det er fastsatt unntak fra kravet om full uttelling for utdanninger etter tidligere universitets- og høyskolelovgivning, for utdanninger hvor departementet har vedtatt redusert uttelling eller redusert uttelling fremgår av den såkalte NKU-lista, se godkjenningsforskriften § 6 *Særskilte godkjenningsregler*.

20.2 Departementets vurdering

20.2.1 Generelt

Alle vedtak i saker om godkjenning er å regne som enkeltvedtak etter forvaltningsloven, da de er bestemmende for søkerens rettigheter. Det innebærer at utdanningsinstitusjonene har plikt til å realitetsbehandle alle søknader om godkjenning, og at den som søker om godkjenning har rett til å klage på vedtaket.

Universitets- og høyskoleloven har krav til saksbehandlingen av søknader om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning. Det er krav om samordning av vedtak om godkjenning av utenlandsk høyere utdanning og at alle slike vedtak skal registreres i GAUS (register for samordning av godkjenning av utenlandsk høyere utdanning), jf. uhl. § 9-9. Registeret og samordningsoppgaven til HK-dir er regulert i forskrift 21. mai 2024 nr. 789 om *generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning* §§ 1-4 og 1-5. Ifølge HK-dir er tallet på registrerte faglige godkjenninger i databasen såpass lavt at det kan tyde på underrapportering. Departementet vil be universitetene og høyskolene om å gjennomgå sine rutiner på dette området. Formålet med GAUS er todelt: både bidra til å sikre kvaliteten i godkjenningsvedtakene og unngå dobbeltarbeid i saker der vurderingen gjelder søkere som har en generell eller en faglig godkjenning fra før.

Godkjenning av utdanninger avlagt ved *samme* utdanningsinstitusjon, for eksempel emner eller fag tatt ved et annet fakultet eller et annet studieprogram, er ikke omfattet av bestemmelsen om godkjenning i universitets- og høyskoleloven. Grunnen er at det følger av institusjonens faglige frihet å bestemme innholdet i en grad eller et studieprogram. Institusjonen kan derfor selv regulere dette. Institusjonene bør imidlertid ikke stille strengere krav internt på institusjonen enn det som gjelder mellom institusjoner som er akkreditert etter universitets- og høyskoleloven.

20.2.2 Realkompetansevurdering

Reglene om opptak og godkjenning på grunnlag av realkompetansevurdering kom i 2001 (Ot.prp. nr. 58 (1999–2000)) og er nå regulert i uhl. § 8-2 (opptak) og § 9-2 (godkjenning). De ble innført som ledd i oppfølgingen av Kompetansereformen på 1990-tallet, jf. St.meld. nr. 42 (1997–98) og Innst. S. nr. 78 (1998–99), der Stortinget besluttet at realkompetanse skulle kunne gi avkorting av utdanning.

Som del av oppfølgingen av St.meld. nr. 44 (2008–2009) *Utdanningslinja* fikk Vox (nå HK-dir), i samarbeid med representanter oppnevnt av Universitets- og høyskolerådet, i oppdrag å utarbeide en veileder for vurdering av fritak (nå godkjenning) på grunnlag av realkompetanse. Denne veilederen ble ferdigstilt i 2013. En [revidert versjon](#) fra 2020 er tilgjengelig på HK-dirs hjemmesider.

Videre er EUs Rådsrekommendasjon om godkjenning av realkompetanse fra 2012 innlemmet i EØS-avtalen (*Council Recommendation of 20 December 2012 on the validation of non-formal and informal learning (2012/C 398/01)*). Ved den har Norge

forpliktet seg til at hele eller deler av utdanninger skal kunne godkjennes på grunnlag av realkompetanse.

Rekommandasjonen fastsetter en firetrinnsprosess for realkompetansevurderinger:

1. kartlegging, eller identifisering, av personens ikke-formelle og uformelle kompetanse
2. dokumentasjon av denne kompetansen
3. vurdering av kompetansen
4. sertifisering av resultatet fra realkompetansevurderingen i form av et formelt dokument eller av studiepoeng opp mot (del av) grad eller annen kvalifikasjon.

Det er EUs byrå for yrkesopplæring, Cedefop, som har ansvar for å følge opp implementeringen av rekommandasjonen. Den tredje utgaven av veilederen deres om realkompetansevurdering ble utgitt i 2023.⁸ Diku (nå HK-dir) deltok i arbeidet med utforming av denne veilederen.

Med endringen i terminologi i universitets- og høyskoleloven i 2021, se omtale i Prop 111 L (2020–2021), ble definisjonene av *godskrivning*, *fritak* og *realkompetansevurdering* tatt ut av godkjenningsforskriften. Det gjelder de ulike formene for faglig godkjenning etter loven §§ 9-1 til 9-3. De fleste av disse definisjonene er nå innarbeidet enten som del av lovbestemmelsene eller i merknadene til loven. Begrepet realkompetanse er likevel noe mindre utfyllende definert i loven enn hva det tidligere var i godkjenningsforskriften. Dette var definert i § 2, som ble opphevet i 2021. Departementet har kommet til at en definisjon av realkompetanse kan være hensiktsmessig i det praktiske godkjenningsarbeidet ved institusjonene og foreslår derfor at den tas inn igjen i denne forskriften. Se forslag til § 2-15.

20.2.3 Unntak fra tilknytningskravet for enkelte rammeplanregulerte utdanninger

Unntak fra tilknytningskravet på 60 studiepoeng for masterprogram i helse- og sosialfag som bygger på rammeplanstyrte videreutdanninger innenfor samme fagområde, er regulert i godkjenningsforskriften § 3 tredje ledd. Dette ble innført fordi ikke alle institusjoner som gir slike videreutdanninger, gir masterutdanning på samme område. Dersom dette unntaket ikke blir videreført, vil det kunne gjøre veien til mastergrad unødige tungvinn for sykepleiere med videreutdanning fra en institusjon som ikke kan gi master på samme område. Departementet foreslår derfor å videreføre muligheten for at rammeplanstyrte videreutdanninger på samme fagområde kan godkjennes fullt ut som del av graden, se forslag til § 2-16 bokstav a.

⁸ [European guidelines for validating non-formal and informal learning | CEDEFOP](#)

20.2.4 Unntak fra tilknytningskravet for fellesgrader

Fellesgrader blir stadig viktigere i det europeiske samarbeidet, særlig for etableringen av de europeiske universitetsalliansene. De brukes også nasjonalt, blant annet for doktorgrad i kunstnerisk utviklingsarbeid. Departementet ser det som svært viktig at de samarbeidende institusjonene som gir graden, selv må bestemme ansvarsfordeling og organisering av slike fellesgrader, og at de nedfeller dette i avtale. Hensikten med en fellesgrad er at det ikke er én, men flere institusjoner som sammen har ansvaret for en fellesgrad. Departementet foreslår derfor å videreføre bestemmelsen om unntak fra tilknytningskravet på 60 studiepoeng for fellesgrader. Se forslag til § 2-16 bokstav b.

Departementet minner ellers om uhl. § 11-12 tredje ledd om at «[d]et skal framgå av vitnemålet om utdanningen er gitt i samarbeid med andre institusjoner» Det er videre presisert at dette gjelder fellesgrader og doble grader med vitnemål fra to institusjoner.

20.2.5 Tilknytningskrav for godkjenning som del av første grad

I godkjenningsforskriften § 3 andre ledd er det fastsatt at institusjonen ikke kan «oppstille et strengere tilknytningskrav enn det som følger av første ledd», mens det i første ledd står at minst 60 av studiepoengene som skal inngå i grunnlaget for graden, må være avlagt ved institusjonen. Det kan synes litt ulogisk med en hovedregel om at tilknytningskravet må være «minst 60 studiepoeng», samtidig som man har en utfyllende regel om at det ikke er lov å kreve mer enn det. Begrunnelsen for innføringen av den utfyllende bestemmelsen var å unngå at det settes opp for store hindre for mobilitet mellom norske og utenlandske institusjoner, mv.

Departementet mener fortsatt at intensjonen bak bestemmelsen, om fleksibilitet for den enkelte og reduksjon av hindre for mobilitet, er svært viktig. Departementet vurderer likevel at regelen gir for liten fleksibilitet til institusjonene. I enkelte tilfeller – kanskje især ved godkjenning inn i integrerte masterprogram og andre lange studieprogram – kan den gjøre det vanskelig å oppfylle den doble forutsetningen om at utdanningen eller kompetansen som godkjennes, må være i samsvar med de faglige kravene for den aktuelle graden, og at det samlede læringsutbyttet for studietilbudet eller studieprogrammet er likt det som gjelder for dem som tar hele studiet ved institusjonen, jf. loven §§ 9-1 til 9-5 og merknad til loven § 11-12 andre ledd. Regelen foreslås derfor ikke videreført.

20.2.6 Tilknytningskrav for tildeling av ny grad på delvis samme grunnlag

Etter godkjenningsforskriften § 4 første ledd er det mulig å kreve inntil 90 nye studiepoeng for å tildele ny grad i tilfellene der det tildeles flere grader på delvis samme grunnlag. Også for slike godkjenninger gjelder kravet om at minst 60 nye studiepoeng må være avlagt ved institusjonen for at det kan tildeles ny grad. Tatt i betraktning dybdekravet på 80 studiepoeng eller to års yrkes- eller profesjonsrettet utdanning i en bachelorgrad som krav for opptak til master, samt at flere mastergrader bygger på integrerte studieprogram, er det ikke urimelig om det i noen tilfeller kan være nødvendig med mer enn 60 eller 90 nye studiepoeng for å tilfredsstille fordypningskravet eller andre faglige krav i den nye graden.

Departementet har kommet til at dagens regel som begrenser antallet nye studiepoeng som det er mulig å kreve for å utstede ny grad til 90, gir for lite fleksibilitet til institusjonene. Det er institusjonenes faglige vurdering som må være førende for hvor mange nye studiepoeng det er behov for å ta, for at en ny grad kan gis på delvis samme grunnlag som tidligere oppnådd grad. Vi foreslår derfor å ikke videreføre denne bestemmelsen.

Nåværende § 4 andre ledd, om at en ny grad som hovedregel må ha en annen fordypning enn tidligere grad, foreslås videreført. Departementet mener det fortsatt er viktig at institusjonene foretar en særskilt vurdering av at de faglige kravene til en ny grad er oppfylt, og at ikke ekstra studiepoeng for nye emner automatisk gir rett til ny grad. Se forslag til § 2-17.

20.2.7 Norsk høyere utdanning akkreditert etter tidligere ordninger – særskilte godkjenningsregler

Etter uhl. § 9-1 tredje ledd skal norsk utdanning som er akkreditert som høyere utdanning etter tidligere ordninger, likestilles med utdanning akkreditert etter universitets- og høyskoleloven. I tillegg til dem med utdanning etter tidligere universitets- og universitets- og høyskolelover skal bestemmelsen ivareta hensynet til dem som har utdanning som er akkreditert etter den tidligere privathøyskoleloven, eller har godkjenning fra Nasjonalt koordinerende utvalg for godkjenning av eksamener (NKU). NKU var et utvalg under Universitetsrådet, senere Universitets- og høyskolerådet, som foretok sakkyndige vurderinger og vedtok generell godkjenning (uttelling i grad, angitt i vekttall) på vegne av rådets medlemsinstitusjoner. Da privathøyskoleloven ble vedtatt i 1986, ba departementet NKU om å foreta de faglige vurderingene for godkjenning etter privathøyskoleloven. NKU var operativt fram til NOKUT ble etablert i 2003.

Likestillingen av utdanninger som er godkjent eller akkreditert etter tidligere lovgivning og ordninger, betyr at det i saker om faglig godkjenning av norsk høyere utdanning må gis full uttelling for gamle utdanninger. Det er ikke hjemmel til å vedta automatisk utløpsdato for utdanninger. Institusjonene har plikt til å foreta en konkret, faglig vurdering av den enkelte søkers utdanning. Utdanning etter tidligere universitets- og høyskolelovgivning skal som utgangspunkt godkjennes fullt ut. Det er likevel ikke til hinder for at enkeltstudenter – på samme måte som studenter som flytter mellom fag og institusjoner – kan pålegges ekstra arbeidskrav eller å ta ekstra emner for å oppfylle faglige krav som er nødvendige for å kunne ta eller fullføre omsøkt studium.

Det er ett unntak fra kravet om at det skal gis full uttelling for utdanninger etter tidligere universitets- og høyskolelovgivning, og det er der departementet selv har vedtatt redusert uttelling, eller der dette fremgår av NKU-lista. Det er regulert i godkjenningsforskriften § 6 *Særskilte godkjenningsregler, som lyder:*

Utdanning som tidligere har blitt godkjent med redusert uttelling i henhold til bestemmelsen i loven § 3-5e, skal godkjennes i samsvar med tidligere praksis.

Unntaket gjelder en del høyskoleutdanninger fra før henholdsvis 1991, 1989 og 1981. Da de siste høyskoleutdanningene i 1991 ble innlemmet i lov 16. juni 1989 nr. 77 om universiteter og vitenskapelige høyskoler (universitetsloven), ble de gjeldende utdanningene innlemmet i loven etter tid for tid-prinsippet. Samtidig ble det fastsatt redusert uttelling for mange utdanninger gitt etter tidligere rammeplaner. Dette sakskomplekset er beskrevet i Prop. 111 L (2020–2021) punkt 2.5.3. Departementets brev 24. juni 1991, sak 91/7447, vedlagt kgl.res. 22. mars 1991, om utvidelse av gyldighetsområdet for universitetslovens kapittel 11, gir en oversikt over uttellingen i grad for utdanningene fra de tidligere regionale høyskolene. Enkelte vedtak om redusert uttelling framkommer også av Utdannings- og forskningsdepartementets rundskriv F-04-02 *Studietilbud med eksamensrett etter privathøyskoleloven*. Disse utdanningene skal fortsatt godkjennes i samsvar med disse vedtakene. Departementsvedtakene om avkorting gjelder særlig helsefagutdanninger fra før 1989 (ergoterapeututdanning, fysioterapeututdanning, radiografutdanning, sykepleierutdanning og vernepleierutdanning). Ellers skal vedtakene fra Universitetsrådets Nasjonalt koordinerende utvalg for godkjenning av eksamener (NKU-lista) følges.

Fremdeles kan det være enkelte voksne søkere til universiteter og høyskoler med utdanninger som må vurderes opp mot vedtak om godkjenning etter privathøyskoleloven, NKU-lista eller vedtak om avkortning, også omtalt som redusert uttelling, for enkelte rammeplaner. Departementet ser ingen grunn til å omgjøre tidligere vedtak om redusert uttelling for enkelte utdanninger gitt før 1991 og foreslår å videreføre godkjenningsforskriftens bestemmelse om særskilte godkjenningsregler, med noe endret ordlyd. Se forslag til § 2-18.

20.2.8 EU-rekommandasjon om automatisk gjensidig godkjenning av utenlandsk utdanning

I november 2018 vedtok EU en Rådsrekommandasjon om automatisk gjensidig godkjenning av høyere utdanning, av videregående opplæring og av læringsperioder i utlandet.⁹ Av den framgår det at medlemslandene innen 2025 skal ha tatt de nødvendig skritt for å sikre automatisk godkjenning av utdanning for videre utdanningsformål.

Av artikkel 1 bokstav a nr. i) fremgår det at en høyere utdanningskvalifikasjon som er oppnådd i ett medlemsland, for adgangen til videre studier automatisk er godkjent på samme nivå i de andre medlemslandene, uten at dette er til hinder for retten en høyere utdanningsinstitusjon eller (andre) kompetente myndigheter har til å fastsette spesifikke opptakskrav til spesifikke studieprogram eller til å kontrollere at dokumentene er ekte.¹⁰

⁹ [Council Recommendation of 26 November 2018 on promoting automatic mutual recognition of higher education and upper secondary education and training qualifications and the outcomes of learning periods abroad](#)

¹⁰ Uformell oversettelse. Engelsk tekst: «a higher education qualification acquired in one Member State is automatically recognised () at the same level, for the purpose of accessing further studies, in the others,

Det innebærer for eksempel at ved søknad om opptak til et masterprogram skal en bachelorgrad eller tilsvarende fra et annet land som er omfattet av rekommandasjonen, godkjennes som dét ved mottakende universitet eller høyskole, uten nærmere vurdering. Samtidig utelukker ikke dette at den mottakende institusjonen kan undersøke om søkerens dokumentasjon er ekte, eller om nærmere bestemte faglige krav for opptak til det aktuelle masterprogrammet er oppfylt. Det siste vil typisk gjelde krav som i Norge er fastsatt av institusjonen med hjemmel i mastergradsforskriften § 2, og som skal sikre at studentene som tas opp, har relevant faglig bakgrunn fra bachelorstudiet for det aktuelle masterstudiet, jf. forslag til § 2-7 tredje ledd og § 2-8 fjerde ledd. I terminologien skilles det gjerne mellom «access» (*adgang*), som er retten til å være formelt kvalifisert til å søke om opptak, dvs. en adgang til å stille i køen, og som rekommandasjonen om automatisk godkjenning omfatter, og «admission» (*opptak*), som gjelder den nærmere faglige vurderingen av en søknad om opptak til et bestemt studium.

Automatisk godkjenning etter rekommandasjonen kan dermed litt forenklet beskrives som en slags generell godkjenning, men med annet formål: Videre studier og ikke dokumentasjon for arbeidslivet.

For høyere utdanning omfatter rekommandasjonen også bestemmelser knyttet til opptak til høyere utdanning, til det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket og til ekstern kvalitetssikring. Disse er etter departementets vurdering gjennomført gjennom bruk av den såkalla GSU-lista ved opptak (oversikt over utdanningene fra utlandet som tilsvarer generell studiekompetanse), gjennom henvisningen av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) til det europeiske kvalifikasjonsrammeverket for livslang læring (EQF) og selvsertifiseringen til Bologna-rammeverket (QF-EHEA), og gjennom inkorporeringen av de europeiske standardene og retningslinjene for kvalitetssikring av høyere utdanning (ESG) i bestemmelsene om kvalitetssikring i universitets- og høyskoleloven og i universitets- og høyskoleforskriften kapittel 1.

I mars 2024 la EU-kommisjonen videre fram en «høyere utdanningspakke» der formålet er å arbeide mot en europeisk grad. Pakken omfattet også et forslag til rådsrekommandasjon om et europeisk kvalitetssikrings- og godkjenningssystem for høyere utdanning.¹¹ I begrunnelsen for forslaget («explanatory memorandum») viser Kommisjonen blant annet til at implementeringsrapporten for 2018-rekommandasjonen om automatisk godkjenning avdekker at det er rom for forbedring med hensyn til å knytte kvalitetssikring og godkjenning nærmere sammen. Ett av formålene med forslaget er å automatisere godkjenningsprosedyrer, blant annet i forbindelse med internasjonal studentmobilitet, og da er det viktig med troverdige kvalitetssikringssystem. Kommisjonen foreslår blant annet at landene skal veilede universiteter og høyskoler i arbeidet med automatisk godkjenning og følge opp og forbedre datainnsamling.

without prejudicing a higher education institution's or the competent authorities' right to set specific admission criteria for specific programmes or to check the authenticity of documents»

¹¹ Proposal for a Council Recommendation on a European Quality Assurance and Recognition System in Higher Education {SWD(2024) 74 final}

Rekommandasjonen om automatisk godkjenning er ikke tatt inn i EØS-avtalen. Samtidig er det bare unntaksvis at det gjøres med rekommandasjoner.

Forslaget til rådsrekommandasjon om et europeisk kvalitetssikrings- og godkjenningssystem for høyere utdanning som ble lagt fram i mars 2024¹², viser at automatisk godkjenning for studieformål er høyt på den politiske agendaen i EU. Dette påvirker samarbeidet innenfor Erasmus+ og annet europeisk utdannings samarbeid.

Etter uhl. § 9-3 skal utenlandsk høyere utdanning godkjennes i henhold til Lisboakonvensjonen og Unescos Globalkonvensjon. Departementet viser til at ordningen med generell godkjenning som forvaltes av Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse, og som er i henhold til disse konvensjonene, i stor grad tilsvarer den nye ordningen for automatisk godkjenning i studieøyemed. Videre er departementet kjent med at Europarådet arbeider med et forslag til automatisk godkjenning etter Lisboakonvensjonen. Automatisk godkjenning i studieøyemed er derfor i samsvar med loven § 9-3.

Det at automatisk godkjenning i studieøyemed er viktig både i EU og Europarådet innebærer at den enten alt gjelder, eller i overskuelig framtid vil gjelde, landene vi samarbeider mest med innenfor høyere utdanning.

Det er vanskelig å unngå at det store trykket Kommissjonen og EU-systemet i flere år har hatt på godkjenningsfeltet også er sentralt for internasjonaliseringen av norsk høyere utdanning, og ikke minst for institusjonene som deltar i europeiske universitetsallianser. I tillegg skaper det forventninger til norske institusjoners behandling av søknader om utveksling, opptak og godkjenning fra søkere og samarbeidspartnere fra EU-land. I den grad dette bidrar til bedre rutiner for godkjenning ved universitetene og høyskolene, mener departementet det er et gode.

Departementet vil vurdere kravene i EU-rekommendasjonen om automatisk gjensidig godkjenning og utrede behovet for eventuelt å justere reglene i universitets- og høyskoleloven § 9-3 andre ledd om faglig godkjenning av høyere utenlandsk utdanning. Det kan også være behov for å se på sammenhengen med § 9-7 andre ledd om generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning. Departementet vil videre se på dette i sammenheng med det pågående arbeidet med utredning av et samordnet opptak til masterutdanninger, og et eventuelt behov for bestemmelser knyttet til en de facto automatisk godkjenning av bachelorutdanninger og tilsvarende utdanninger fra andre land. Departementet vil komme tilbake til dette i forslag om regulering av samordnet opptak til masterutdanninger.

20.3 Departementets forslag

Departementet foreslår å

- ta inn i forskriften en definisjon av begrepet realkompetanse, se forslag til § 2-15

¹² Se også omtale av dette i høringsnotatet del I Europeisk grad.

- ikke videreføre godkjenningsforskriften § 3 første ledd om tilknytningskrav på 60 studiepoeng for tildeling av grad, fordi kravet er tatt inn i universitets- og høyskoleloven
- videreføre bestemmelsene om at det kan gjøres unntak fra tilknytningskravet på 60 studiepoeng, for masterprogram i helse- og sosialfag som bygger på rammeplanstyrte videreutdanninger innenfor samme fagområde, og for fellesgrader. Se forslag til § 2-16
- ikke videreføre bestemmelsen i godkjenningsforskriften § 3 om at institusjonen ikke kan oppstille et strengere tilknytningskrav enn 60 studiepoeng for tildeling av grad
- videreføre, med enkelte språklige endringer, bestemmelsen i godkjenningsforskriften § 4 første ledd første setning om at en ny grad som hovedregel må ha en annen fordypning enn tidligere grad. Se forslag til § 2-17 andre ledd
- ikke videreføre bestemmelsen i godkjenningsforskriften § 4 første ledd andre setning om at institusjonen ved tildeling av ny grad på delvis samme grunnlag som tidligere oppnådd(e) grad(er) for bestemte utdanninger kan kreve at inntil 90 nye studiepoeng er avlagt ved institusjonen
- videreføre bestemmelsen om at utdanning som tidligere har blitt godkjent med redusert uttelling i henhold til bestemmelsen i loven § 3-5 d, skal godkjennes i samsvar med tidligere vedtak. Se forslag til § 2-18

DEL V ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER OG ENDRINGSFORSLAG

21 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene i dette høringsnotatet inneholder videreføring, presiseringer eller endringer som ikke vil gi vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser for universiteter eller høyskoler, eller for andre. En del av forslagene innebærer forenklinger som vil gi et mer tilgjengelig regelverk og bedre gjennomføring av reglene..

DEL VI FORSLAG TIL ENDRINGER I FORSKRIFTER

22 Forslag til endringer i universitets- og høyskoleforskriften og oppheving av enkelte forskrifter

22.1 Endringer i universitets- og høyskoleforskriften

Departementet foreslår følgende regler i forskrift 28. juni 2024 nr. 1392 til universitets- og høyskoleloven:

Kapittel 1. Krav til akkreditering, studiekvalitet mv.

I Institusjonsakkreditering

§§ 1-2, 1-3 og 1-4 skal lyde (kursivert tekst er forslag til ny tekst, gjennomstrøket tekst foreslås slettet):

§ 1-2. *Krav til akkreditering som høyskole*

For å oppnå og inneha akkreditering som høyskole skal *institusjonen, i tillegg til å fylle grunnvilkåret i universitets- og høyskoleloven § 3-1 fjerde ledd, oppfylle følgende:*

- a. Institusjonens utdanning, forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid og faglige utviklingsarbeid være stabil og av høy kvalitet.
- b. Institusjonen skal ha en relevant kompetanseprofil, og de ansattes samlede faglige kompetanse skal være på nivå med sammenlignbare høyskoler. Institusjonen skal ha et tilstrekkelig antall ansatte i undervisnings- og forskerstillinger innenfor institusjonens faglige virksomhet.
- c. ~~Institusjonen skal ha akkreditering for minst ett studietilbud som gir rett til å tildele en bachelorgrad alene.~~ Institusjonen skal ha et jevnlig opptak av studenter og ha uteksaminert kandidater i minst tre år. Institusjonen skal ha et tilfredsstillende antall studenter som fullfører til normert tid.
- d. Institusjonen skal samarbeide internasjonalt og være tilknyttet nasjonale og internasjonale nettverk innenfor høyere utdanning og forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid.

§ 1-3. *Krav til akkreditering som vitenskapelig høyskole*

For å oppnå og inneha akkreditering som vitenskapelig høyskole skal institusjonen ~~ha en tydelig faglig profil,~~ *i tillegg til å fylle grunnvilkåret i universitets- og høyskoleloven § 3-1 tredje ledd, oppfylle følgende:*

- a. Institusjonens utdanning, forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid og faglige utviklingsarbeid skal være stabil og av høy internasjonal kvalitet.
- b. Institusjonen skal ha en relevant kompetanseprofil. Institusjonen skal ha et tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid, faglig utviklingsarbeid og formidling innenfor institusjonens faglige virksomhet. De ansattes samlede faglige kompetanse skal være på nivå med andre vitenskapelige høyskoler.
- e. ~~Institusjonen skal ha rett til å tildele minst én doktorgrad alene. En vitenskapelig høyskole kan tilby flere doktorgradsstudier, inkludert eventuelle fellesgrader den deltar i, hvis doktorgradsstudiene er komplementære. En vesentlig del av institusjonens studietilbud, forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid og faglige utviklingsarbeid skal være innenfor doktorgradenes faglige område.~~

- d. Institusjonen skal ha stabil forskerutdanning. Institusjonen skal over en periode på fem år ha tatt opp i gjennomsnitt minst 15 ~~doktorgradskandidater~~ *studenter* per år på doktorgradsstudiet/-ene. Institusjonen skal i gjennomsnitt ha uteksaminert minst fem doktorgradskandidater per år over en treårsperiode.
- e. Institusjonen skal alene ha akkreditering for studietilbud på både lavere og høyere grads nivå innenfor doktorgradens/enes *faglige* område/-ene. Institusjonen skal jevnlig ha tatt opp og uteksaminert kandidater på disse studietilbudene. Institusjonen skal ha et tilfredsstillende antall studenter som fullfører til normert tid.
- f. Institusjonen skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale nettverk, prosjekter og samarbeid innenfor høyere utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid. Institusjonen skal delta aktivt i nasjonalt samarbeid om doktorgradsutdanning.

§ 1-4. Krav til akkreditering som universitet

For å oppnå og inneha akkreditering som universitet skal *institusjonen, i tillegg til å fylle grunnvilkåret i universitets- og høyskoleloven § 3-1 andre ledd, oppfylle følgende:*

- a. Institusjonens utdanning, forskning eller kunstneriske utviklingsarbeid og faglige utviklingsarbeid være stabil og av høy internasjonal kvalitet.
- b. Institusjonen skal ha en relevant kompetanseprofil. Institusjonen skal ha et tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid, faglig utviklingsarbeid og formidling innenfor institusjonens faglige virksomhet. De ansattes samlede faglige kompetanse skal være på nivå med sammenlignbare fagområder ved andre universiteter.
- c. ~~Institusjonen skal ha rett til å tildele minst én doktorgrad alene. Doktorgraden(e) som institusjonen selv tilbyr, inkludert eventuelle fellesgrader den deltar i, skal dekke vesentlige deler av institusjonens faglige virksomhet. Kravet innebærer at i~~ Institusjonenes studietilbud skal ~~inngå i~~ *inngå i være innenfor doktorgradenes fagområde*, og at de fleste studentene skal være knyttet til disse. Institusjonen kan også ha enkelte studietilbud utenfor doktorgradsområdene, dersom de støtter opp under eller har nær tilknytning til studietilbudene innenfor doktorgradsområdene, eller det er særlige grunner til ha slike tilbud.
- d. Institusjonen skal ha stabil forskerutdanning. Institusjonen skal over en periode på fem år ha tatt opp i gjennomsnitt minst 15 ~~doktorgradskandidater~~ *studenter* per år og i gjennomsnitt ha uteksaminert minst fem doktorgradskandidater per år i tre år.
- e. Institusjonen skal alene ha akkreditering for studietilbud på både lavere og høyere grads nivå innenfor doktorgrads-området/-ene. Institusjonen skal jevnlig ha tatt opp og uteksaminert kandidater på disse studietilbudene. Institusjonen skal ha et tilfredsstillende antall studenter som fullfører til normert tid.
- f. Institusjonen skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale nettverk, prosjekter og samarbeid innenfor høyere utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og

faglig utviklingsarbeid. Institusjonen skal delta aktivt i nasjonale samarbeid om doktorgradsutdanning.

III. Akkreditering av studietilbud

§ 1-10 *Generelle vilkår for akkreditering*

Et vilkår for akkreditering av studietilbud er at kravene i universitets- og høyskoleloven med forskrifter er oppfylt.

Tilbydere som søker NOKUT om akkreditering av studietilbud for første gang, skal dokumentere at de oppfyller følgende vilkår:

- a. institusjonens organisasjonsform og styringsordning jf. loven kapittel 4 og 5
- b. institusjonens interne system for å sikre og videreutvikle utdanningskvaliteten jf. loven § 3-5 og denne forskriften §§ 1-6 til 1-8.
- c. fagområdet tilknyttet studietilbudet, og dets forskning eller kunstnerisk eller faglig utviklingsarbeid jf. loven § 2-1 a og b
- d. institusjonens arbeid med kompetansevurdering ved ansettelse i undervisnings- eller forskningsstillinger jf. denne forskriften kapittel 3
- e. institusjonens forskrifter og reglement som regulerer studentenes rettigheter og plikter
- f. læringsmiljøutvalg i samsvar med loven § 10-10 og nemnder for studentsaker i samsvar med loven § 14-1
- g. institusjonens tilrettelegging for studentorganer jf. loven § 10-11
- h. studentenes tilgang til et studentombud jf. loven § 10-8

§ 1-11 *Krav til studietilbudet*

Et studietilbud må oppfylle følgende vilkår for å bli og være akkreditert:

- a. Studietilbudet skal ha et dekkende navn.
- b. Studietilbudet skal være faglig oppdatert og ha tydelig relevans for videre studier eller arbeidsliv.
- c. Læringsutbyttet skal være i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring for det aktuelle nivået.
- d. Studietilbudets innhold, oppbygging og progresjon skal være tilpasset læringsutbyttet.
- e. Undervisnings-, lærings- og vurderingsformer skal være tilpasset læringsutbyttet. Studietilbudet skal være utformet slik at det legger til rette for at studentene tar en aktiv rolle i å skape læringsprosessen, og at dette reflekteres i gjennomtenkt utforming av eksamens- og sensurordning.
- f. Studietilbudets samlede arbeidsomfang skal være på 1500–1800 timer per år for heltidsstudier.
- g. Studietilbudet skal ha relevant kobling til forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid.
- h. Studietilbudets organisering og infrastruktur skal være tilpasset læringsutbyttet og stå i forhold til antallet studenter.

- i. Studietilbudet skal ha ordninger for internasjonalisering og internasjonal studentutveksling som er faglig relevant og tilpasset studietilbudets nivå, omfang og egenart.
- j. Studietilbudet skal ha en tydelig faglig ledelse med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling av studiet.
- k. Informasjonen om studietilbudet skal være korrekt, vise studiets innhold, oppbygging og progresjon samt muligheter for studentutveksling.
- l. For studietilbud med praksis skal det foreligge praksisavtale mellom institusjon og praksissted.

§ 1-12 Generelle krav til fagmiljø

Fagmiljøet tilknyttet et akkreditert studietilbud skal ha en størrelse som står i forhold til antallet studenter og studiets egenart, være kompetansemessig stabilt over tid og ha en sammensetning som dekker fag, emner og veiledningen som inngår i studietilbudet.

Minst 50 prosent av årsverkene tilknyttet studietilbudet skal utføres av ansatte i hovedstilling ved institusjonen. I de sentrale delene av studietilbudene skal det være ansatte i hovedstilling med førstestillingskompetanse. Førstestillingskompetanse innehas av ansatte i førstestilling og andre med doktorgrad. Førstestillinger er stillingene førstelektor, førsteamanuensis, dosent og professor.

Fagmiljøet skal ha relevant utdanningsfaglig kompetanse i universitets- og høyskolepedagogikk og -didaktikk, samt kompetanse til å utnytte digital teknologi for å fremme læring. Institusjonen skal legge til rette for oppdatering og utvikling av fagmiljøets kompetanse.

Fagmiljøet tilknyttet studietilbud som fører fram til en grad og andre studietilbud av et omfang på 60 studiepoeng eller mer, skal delta aktivt i relevante nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk.

For studietilbud med praksis skal fagmiljøet tilknyttet studietilbudet ha relevant og oppdatert kunnskap fra praksisfeltet. Institusjonen må sikre at praksisveilederne har relevant kompetanse og erfaring fra praksisfeltet.

Kravet til hovedstilling i andre ledd første punktum kan fravikes for studietilbud med omfang på 30 studiepoeng eller mindre, dersom studietilbudet gis i samarbeid med eksterne miljøer. De eksterne miljøene må drive forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid eller faglig utviklingsarbeid på nivå med institusjonens eget fagmiljø. Institusjonen må ha et eget fagmiljø innenfor studietilbudets fagområde eller i tilstøtende fagområde og ha et helhetlig ansvar for studietilbudet.

§ 1-13 Særskilte krav for studietilbud på lavere grad

Studietilbud på lavere grads nivå skal være definerte og avgrensede og ha tilstrekkelig faglig bredde.

Fagmiljøet skal ha relevant og stabil kompetanse innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid.

For studietilbud på lavere grads nivå skal fagmiljøet bestå av minst 20 prosent årsverk i fagmiljøet med førstestillingskompetanse innenfor studiets fagområde.

Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal drive forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid. Fagmiljøet skal kunne vise til dokumenterte resultater av en kvalitet og i et omfang som er tilfredsstillende for studietilbudets innhold og nivå.

§ 1-14 Særskilte krav til studietilbud på høyere grad

Studietilbud på høyere grads nivå skal være definerte og avgrensede og ha tilstrekkelig faglig bredde.

Fagmiljøet skal ha relevant og stabil kompetanse innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid. Studietilbud på høyere grads nivå skal ha et bredt fagmiljø med høy kompetanse innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innenfor studietilbudets fagområde.

For studietilbud på høyere grads nivå skal minst 50 prosent av fagmiljøet bestå av årsverk med førstestillingskompetanse innenfor studiets fagområde, hvorav minst 10 prosent med professor- eller dosentkompetanse. For studier med obligatorisk praksis kan inntil 10 prosent av de ansatte være i delte stillinger og erstatte ansatte med førstestillingskompetanse.

Fagmiljøet skal kunne vise til dokumenterte resultater på høyt nivå, med en kvalitet og et omfang som er tilfredsstillende for studietilbudets innhold og nivå, og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.

§ 1-15 Særskilte krav til doktorgradsutdanninger

Institusjoner som tilbyr doktorgradsutdanninger, skal tilby utdanning og forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid av en kvalitet og et omfang som sikrer at doktorgradsutdanningen kan gjennomføres på høyt vitenskapelig eller kunstnerisk nivå. Institusjonen skal ha bredde i studietilbudene på lavere og høyere grads nivå innenfor fagområdet for doktorgradsutdanningen.

Fagområdet for doktorgradsutdanningen skal være tydelig definert og avgrenset og ha tilstrekkelig faglig bredde. Området skal utgjøre en vitenskapelig eller kunstnerisk helhet, og det skal være sammenheng mellom de enkelte delene studiet er satt sammen av.

Doktorgradsutdanningen for ph.d.-graden skal ha et fagmiljø med høy faglig kompetanse innenfor utdanning, forskning og faglig utviklingsarbeid innenfor fagområdet for doktorgradsutdanningen. Fagmiljøet skal kunne vise til dokumenterte forskningsresultater av en kvalitet og et omfang som er tilfredsstillende for

doktorgradsutdanningens innhold og nivå, inkludert publisering på høyt, internasjonalt nivå, og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.

Doktorgradsutdanningen for graden ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid skal ha et fagmiljø med høy faglig kompetanse innenfor utdanning, kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innenfor området for doktorgradsutdanningen. Fagmiljøet skal kunne dokumentere omfattende kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt, internasjonalt nivå og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.

Fagmiljøet skal ha dybde og bredde innenfor alle vesentlige deler av doktorgradsutdanningen slik at doktorgradskandidatene kan delta aktivt i ulike faglige relasjoner og få innføring i ulike perspektiver.

Doktorgradsutdanningen skal ha et fagmiljø som er stabilt og består av et tilstrekkelig antall ansatte med professor- og førsteamanuensiskompetanse innenfor hele bredden av studietilbudet. Fagmiljøet skal bestå av ansatte med førstestillingskompetanse innenfor doktorgradsområdet, av disse skal minst 50 prosent av årsverkene ha professorkompetanse.

Institusjonen skal dokumentere at den har kapasitet og rekrutteringspotensial til å ta opp minst 15 stipendiater til doktorgradsutdanningen i løpet av fem år etter oppstart. Institusjonen skal i tillegg sannsynliggjøre at den over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 stipendiater. Doktorgradskandidater tilknyttet gjennom ordningene nærings-ph.d. og offentlig sektor-ph.d. kan inngå i beregningen av antallet stipendiater. Minst åtte av stipendiatene skal ha hovedarbeidsplass ved institusjonen. Institusjonen kan i tillegg ta opp doktorgradskandidater med annen finansiering.

Samisk høyskole er unntatt fra kravet i sjuende ledd. Samisk høyskole må sikre at doktorgradskandidatene får et godt faglig miljø med høy kvalitet, blant annet gjennom forpliktende samarbeid med andre institusjoner.

§ 1-16 Akkreditering av studietilbud som delvis foregår i utlandet

For at et studietilbud som foregår delvis i utlandet skal fylle vilkåret i universitets- og høyskoleloven § 1-2 andre ledd tredje punktum om tydelig tilknytning til virksomheten i Norge, må institusjonen oppfylle følgende vilkår:

- a. institusjonen må minst ha ett akkreditert bachelorgradsstudium som i sin helhet foregår i Norge
- b. minst to tredjedeler av institusjonens samlede studietilbud må foregå i Norge, og minst to tredjedeler av studentene ved institusjonen må være tilknyttet studietilbud som foregår i Norge

Studietilbud som delvis foregår i utlandet, kan akkrediteres bare dersom det er faglig forankret i forskningen eller det kunstneriske utviklingsarbeidet, undervisningen, veiledningen og fagmiljøet ved virksomheten i Norge.

§ 1-17 Akkreditering av fellesgrader

Ved akkreditering av en internasjonal fellesgrad gjelder universitets- og høyskoleloven og denne forskriftens regler for akkreditering, kvalitetssikring og krav til grader for de delene som tilbys av norske institusjoner. Ved akkreditering av fellesgrad i samarbeid mellom norske institusjoner, må institusjonene samlet oppfylle reglene.

Institusjonene skal påse at samarbeidsinstitusjonene er akkreditert eller offentlig godkjent for å kunne gi høyere utdanning i henhold til gjeldende regler i aktuelle land, og at de aktuelle studiene er akkreditert eller offentlig godkjent som høyere utdanning på fellesgradens nivå.

Institusjoner som gir fellesgrader, skal inngå avtale med samarbeidende institusjoner. Samarbeidsavtalen skal regulere ansvarsforholdet mellom partene, blant annet om gradstildeling og vitnemålsutforming.

Delene fellesgraden består av, skal utgjøre en samlet helhet i samsvar med læringsutbyttet for fellesgraden.

Studenter som tas opp på fellesgradsprogram, skal sikres studieopphold av et visst omfang ved samarbeidende institusjoner.

Dersom et samarbeid om fellesgrad opphører, skal institusjonene inngå avtale med en annen institusjon, eller iverksette andre tiltak slik at studentene kan fullføre studiet. Slike tiltak skal godkjennes av NOKUT i de tilfellene der NOKUT har akkreditert de aktuelle studiene ved institusjonen.

§ 1-18 Europeisk tilnærming til fellesgrader – akkreditering

Institusjoner med institusjonsakkreditering og selvakkrediteringsrett på det aktuelle nivået og fagområdet kan søke om akkreditering av internasjonale fellesgrader ved kvalitetssikringsorgan som er godkjent i det europeiske registeret over kvalitetssikringsorgan (EQAR), i samsvar med den europeiske tilnærmingen til fellesgrader vedtatt i Bologna-samarbeidet i 2015, *the European Approach for Quality Assurance of Joint Programmes*. Institusjoner som søker akkreditering av fellesgrader ved andre EQAR-godkjente akkrediteringsorgan enn NOKUT, må ha akkrediteringsmyndighet til å etablere studietilbud på det aktuelle nivået.

DEL IV. NOKUTs saksbehandling

§ 1-19 NOKUTs styre

NOKUTs styre er vedtaksført for behandling av saker etter denne forskriften når lederen eller lederens stedfortreder og fire andre medlemmer er til stede. Ved stemmelikhet er lederens stemme avgjørende.

§ 1-20 Søknad om akkreditering

NOKUT utarbeider retningslinjer for utformingen og behandlingen av søknader om akkreditering av institusjoner og studietilbud etter universitets- og høyskoleloven kapittel 3. For å effektivisere saksbehandlingen kan NOKUT fastsette søknadsfrister.

For studietilbud en institusjon ikke selv har fullmakt til å etablere, bestemmer NOKUT hvilke endringer som institusjonen skal forelegge NOKUT.

§ 1-21 Oppnevning av sakkyndige

NOKUT skal oppnevne sakkyndige for å gjennomføre evaluering ved:

- a. akkreditering av institusjoner og studietilbud etter universitets- og høyskoleloven § 3-3
- b. tilsyn med institusjonenes kvalitetsarbeid etterloven § 3-6 første ledd
- c. tilsyn med at institusjoner og studietilbud oppfyller gjeldende standarder og kriterier for akkreditering jf. loven § 3-6 første ledd, dersom det skal foretas faglige vurderinger

Institusjonen skal gis anledning til å kommentere NOKUTs forslag til sakkyndige før oppnevning av enkeltstående komiteer.

NOKUT kan avvise behandling av en søknad uten å oppnevne sakkyndige dersom søknaden har mangler som gjør den uegnet for sakkyndig behandling. NOKUT kan avslå en søknad uten å oppnevne sakkyndige dersom søknaden klart ikke oppfyller vilkårene for akkreditering.

De sakkyndige skal avgi rapport om evalueringen og gi anbefalinger til NOKUT.

§ 1-22 Sakkyndiges kompetanse

Ved akkreditering av studietilbud på lavere og høyere grad skal den sakkyndige komiteen samlet ha kompetanse i og erfaring fra gjennomføring av relevante studietilbud. I tillegg skal komiteen ha slik kompetanse:

- a. minst én skal ha formell kompetanse på et høyere nivå enn det studietilbudet som skal akkrediteres
- b. minst én skal ha relevant internasjonal kompetanse ved vurdering av studietilbud på mastergradsnivå
- c. en skal være student

Ved akkreditering av studietilbud på doktorgradsnivå og tilsyn med akkrediterte studietilbud på alle nivå skal den sakkyndige komiteen samlet ha kompetanse i og erfaring fra gjennomføring av relevante studietilbud. I tillegg skal komiteen ha slik kompetanse:

- a. minst én skal ha formell kompetanse på et høyere nivå enn det aktuelle studietilbudet. For doktorgradsnivå skal minst én ha professorkompetanse
- b. minst én skal ha relevant internasjonal kompetanse ved vurdering av studietilbud på mastergradsnivå og doktorgradsnivå

- c. én skal være student. For doktorgradsnivået skal én være doktorgradskandidat

Ved akkreditering av institusjoner og tilsyn med akkrediterte institusjoner skal den sakkyndige komiteen samlet ha slik kompetanse:

- a. minst én skal ha erfaring fra ledelse ved en høyere utdanningsinstitusjon minst på nivå med den kategorien akkrediteringen gjelder
- b. minst én skal ha tilknytning til relevant utenlandsk institusjon
- c. minst én skal ha relevant kompetanse fra samfunns- eller arbeidslivet
- d. én skal være student og ha erfaring fra institusjonsstyre, andre sentrale tillitsverv eller arbeid innen studentdemokratiet
- e. minst én skal ha førstestillingskompetanse ved akkreditering av høyskole
- f. minst én skal ha professor- eller dosentkompetanse ved akkreditering av universitet og vitenskapelig høyskole

Ved NOKUTs tilsyn med institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid skal den sakkyndige komiteen ha slik kompetanse:

- a. alle skal ha erfaring fra kvalitetsarbeid eller tilsyn med institusjonenes kvalitetsarbeid
- b. minst én skal ha erfaring fra ledelse ved en høyere utdanningsinstitusjon
- c. minst én skal ha tilknytning til relevant utenlandsk institusjon
- d. én skal være student og ha erfaring fra institusjonsstyre, andre sentrale tillitsverv eller arbeid innen studentdemokratiet
- e. minst én skal ha professor- eller dosentkompetanse

§ 1-23 Tilsyn

Dersom NOKUT etter tilsyn finner at vilkårene for akkreditering ikke er oppfylt og fatter vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen av et studietilbud, skal institusjonen iverksette tiltak som gjør det mulig for studentene å fullføre studiet. Tiltakene skal godkjennes av NOKUT.

§ 1-24 Informasjonsplikt

Institusjonen skal holde NOKUT oppdatert om opplysninger om institusjonen og dens akkrediterte studietilbud.

Kapittel 2 Grader og faglig godkjenning

I Generelle bestemmelser

§ 2-1 Virkeområde for dette kapitlet

Kapittel 2 regulerer

- a. krav til grader og yrkesutdanninger med tilhørende beskyttet tittel som universiteter og høyskoler kan gi
- b. hvilke grader de enkelte universiteter og høyskoler har rett til å gi
- c. beskyttede gradstitler fra universitets- og høyskoleutdanning gitt etter tidligere ordninger
- d. universiteter og høyskolars faglige godkjenning av utdanning og av realkompetanse etter universitets- og høyskoleloven §§ 9-1 til 9-5.

II Krav til grader

§ 2-2 Definisjoner

Normert studietid: Den tid det skal ta for en fulltidsstudent som følger normal studieprogresjon, å fullføre et studieprogram. Ett studieår på fulltid i omfang og læringsutbytte tilsvarer 60 studiepoeng, jf. universitets- og høyskoleloven § 11-2.

Integrert: Med integrert menes helhetlig og sammenhengende.

Yrkes- eller profesjonsrettet utdanning: Med yrkes- eller profesjonsrettet utdanning menes både studier som er innrettet mot enkeltyrker eller -profesjoner, og mer generelt sektor- eller næringsrettede studier.

Fellesgrad: En grad som gis på grunnlag av et felles studieprogram mellom to eller flere institusjoner, og som det gis ett felles vitnemål for.

§ 2-3 Vitnemål og grader

Universiteter og høyskoler kan gi vitnemål for oppnådd grad etter universitets- og høyskoleloven § 11-12 bare for grader etter loven § 3-7 og denne forskriften §§ 2-4 – 2-12, og som er fastsatt for den enkelte institusjon i forskriften § 2-13.

På vitnemålene skal det stå aktuell gradsbetegnelse og eventuelt fagområde på norsk:

- graden høgskolekandidat i [fagområde]
- graden bachelor i [fagområde]
- graden master i [fagområde] – for utdanning etter §§ 2-7 til 2-9
- graden [fastsatt gradsbetegnelse] for utdanninger etter §§ 2-10 og 2-11

For studieprogram som i sin helhet gis på engelsk, kan fagområdet angis på engelsk.

For internasjonale fellesgrader avtales gradsbetegnelsen og eventuelt fagområde mellom de samarbeidende institusjonene.

§ 2-4 Høgskolekandidatgrad

Høgskolekandidatgrad har normert studietid to år / 120 studiepoeng. Den skal være en integrert, yrkesrettet utdanning.

§ 2-5 Bachelorgrad

Bachelorgrad har normert studietid tre år / 180 studiepoeng. Dette er den ordinære bachelorgraden.

Utvidet bachelorgrad har normert studietid fire år / 240 studiepoeng, og kan bare gis på disse fagområdene:

- utøvende og skapende musikk
- nautikk

I en bachelorgrad skal det inngå enten fordypning i fag, emne eller emnegruppe på minst 80 studiepoeng innenfor et fagområde, eller integrert yrkes- eller profesjonsrettet utdanning på minst 120 studiepoeng.

§ 2-6 Krav til selvstendig arbeid i mastergrad

Med selvstendig arbeid menes en masteroppgave eller tilsvarende større arbeid, blant annet kunstnerisk eller teknologisk produkt. Det selvstendige arbeidet skal vise forståelse, refleksjon og modning.

Institusjonen fastsetter nærmere regler om det selvstendige arbeidet, blant annet om omfang, vurderingsform og om arbeidet skal utføres individuelt eller av flere studenter.

§ 2-7 Mastergrad

Mastergrad har normert studietid to år / 120 studiepoeng. Dette er den ordinære mastergraden.

Mastergradsutdanningen skal

- bygge på bachelorgrad eller tilsvarende, blant annet cand.mag.-grad, eller annen grad eller yrkesutdanning fra høyere utdanning av minimum tre års omfang
- omfatte et selvstendig arbeid på minimum 30 studiepoeng, jf. § 2-6
- utformes slik at den kan kvalifisere for direkte opptak til doktorgradsutdanning

Institusjonen skal fastsette hvilke emner eller emnegrupper som må inngå i bachelorgraden eller tilsvarende som en mastergrad skal bygge på, eller hvilke(n) yrkes- eller profesjonsrettede utdanning(er) mastergraden bygger på.

Institusjonen kan fastsette rangeringsregler for kvalifiserte søkere og faglige minstekrav.

§ 2-8 Erfaringsbasert mastergrad

Erfaringsbasert mastergrad har normert studietid ett og et halvt år /90 studiepoeng eller to år /120 studiepoeng.

En erfaringsbasert mastergradsutdanning skal omfatte et selvstendig arbeid i henhold til § 2-6 på minimum 30 studiepoeng.

Erfaringsbasert mastergrad bygger på bachelorgrad eller tilsvarende, blant annet cand.mag.-grad, eller annen grad eller yrkes- eller profesjonsutdanning fra høyere

utdanning av minimum 3 års omfang og minst 2 års relevant arbeidserfaring. Institusjonen fastsetter hva som er relevant arbeidserfaring for opptak.

Institusjonen kan fastsette hvilke emner eller emnegrupper som må inngå i bachelorgraden eller tilsvarende som en mastergrad skal bygge på, eller hvilken eller hvilke yrkes- eller profesjonsrettede utdanning eller utdanninger mastergraden bygger på.

Institusjonen kan fastsette rangeringsregler for kvalifiserte søkere og særlige faglige minstekrav.

Erfaringsbasert master på 90 studiepoeng kvalifiserer ikke for direkte opptak til doktorgradsutdanning. Erfaringsbasert master på 120 studiepoeng kan utformes slik at den kvalifiserer for direkte opptak til doktorgradsutdanning.

§ 2-9 Integrert mastergrad

Integrert mastergrad har normert studietid fem år /300 studiepoeng.

En integrert mastergradsutdanning skal omfatte et selvstendig arbeid etter § 2-6 på minimum 20 studiepoeng. Utdanningen skal utformes slik at den kan kvalifisere for direkte opptak til doktorgradsutdanning.

Integrert mastergrad i arkitektur ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo har normert studietid fem og et halvt år /330 studiepoeng.

§ 2-10 Særskilte mastergrader

Særskilte mastergrader har normert studietid ett år /60 studiepoeng eller ett og et halvt år / 90 studiepoeng. Dette gjelder mastergrader opprettet ved kongelig resolusjon før 1. juli 2002, med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler eller lov 11. juli 1986 nr. 53 om private høyskoler:

- Master of Arts, ved Universitetet i Oslo og Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
- Master of Technology Management, ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
- Master of Business Administration (MBA), ved Norges handelshøyskole og Handelshøyskolen BI
- Master of International Business (MIB), ved Norges handelshøyskole

§ 2-11 Andre høyere grader

Master i rettsvitenskap kan tilbys etter denne forskriften § 2-7 eller § 2-9.

Candidata/candidatus medicinae (cand.med.), kandidata/candidatus psychologiae (cand.psychol.) og kandidata/candidatus theologiae (cand.theol.) har normert studietid seks år / 360 studiepoeng.

Candidata/candidatus medicinae veterinariae (cand.med.vet.) har normert studietid fem og et halvt år / 330 studiepoeng til seks år / 360 studiepoeng.

§ 2-12 Doktorgrad

Philosophiae doctor (ph.d.) har normert studietid tre år.

Philosophiae doctor i kunstnerisk utviklingsarbeid (ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid) har normert studietid tre år.

Doctor philosophiae (dr. philos.) har ikke normert studietid.

§ 2-13 Institusjonenes rett til å gi grader og yrkesutdanninger med beskyttet tittel

Universiteter og høyskoler har rett til å gi de grader og yrkesutdanninger med tilhørende beskyttet tittel som er listet opp i vedlegg I.

§ 2-14 Beskyttede titler for grader som ikke lenger gis

Forbudet mot misbruk av gradstitler i universitets- og høyskoleloven § 3-10 første ledd andre setning gjelder for de gradstitlene som er listet opp i vedlegg II.

Universiteter og høyskoler med rett til å gi mastergrad i teknologiske fag kan gi den beskyttede tittelen sivilingeniør (siv.ing.) som tilleggsbetegnelse på vitnemål.

Universiteter og høyskoler med rett til å gi mastergrad i økonomiske og administrative fag kan gi den beskyttede tittelen siviløkonom (siv.øk.) som tilleggsbetegnelse på vitnemål.

III Faglig godkjenning av utdanning og av realkompetanse

§ 2-15. Realkompetanse

Realkompetanse etter universitets- og høyskoleloven § 9-2 er kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse, tilegnet uavhengig av læringsarena. Realkompetanse kan oppnås gjennom formell, ikke-formell og uformell læring. Formell læring er den som skjer i utdanningssystemet, eventuelt for annet autorisasjons- eller sertifiseringsformål, ikke-formell læring er strukturert opplæring gjennom kurs og andre tilbud som ikke inngår i utdanningssystemet, mens uformell læring skjer gjennom livet på arenaer som ikke først og fremst er beregnet på strukturert læring.

§ 2-16 Unntak fra tilknytningskravet

Universiteter og høyskoler kan fastsette unntak fra tilknytningskravet i universitets- og høyskoleloven § 11-12 andre ledd om 60 studiepoeng for

- masterprogram i helse- og sosialfag som bygger på rammeplanstyrte videreutdanninger innenfor samme fagområde, slik at rammeplanstyrte videreutdanninger på samme fagområde kan godkjennes fullt ut som del av graden.

- grader som gis i samarbeid med andre norske eller utenlandske institusjoner (fellesgrader), jf. loven § 3-8 andre ledd bokstav c og denne forskriften § 1-17.

§ 2-17 Krav ved tildeling av flere grader på delvis samme grunnlag

For å oppnå en ny grad på delvis samme grunnlag som tidligere oppnådd grad eller yrkesutdanning, må en student i tillegg til utdanningen eller kompetansen som tidligere har inngått i grunnlaget for en grad eller yrkesutdanning, og som er godkjent som del av den nye graden, avlegge minst 60 nye studiepoeng.

Den nye graden må ha en annen faglig fordypning enn tidligere grad. Institusjonen fastsetter kravene for å oppnå ny grad.

§ 2-18 Særskilte godkjenningsregler

Utdanninger som tidligere har blitt godkjent med redusert uttelling i henhold til bestemmelsen i universitets- og høyskoleloven § 9-1 tredje ledd, skal godkjennes i samsvar med tidligere vedtak.

22.2 Vedlegg I og II til universitets- og høyskoleforskriften § 2-13 og § 2-14

VEDLEGG I Institusjonenes rett til å gi grader og yrkesutdanninger med beskyttet tittel

Universiteter og høyskoler har rett til å gi følgende grader og yrkesutdanninger med tilhørende beskyttet tittel:

Statlige institusjoner under Kunnskapsdepartementet:

Universiteter

Nord universitet

Nord universitet kan gi følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat
2. bachelor
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. master, integrert
6. philosophiae doctor (ph.d.)
7. doctor philosophiae (dr.philos.)

Nord universitet kan gi følgende yrkesutdanninger:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet kan gi følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat
2. bachelor
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. master, integrert
6. candidata/candidatus medicinae veterinariae (cand.med.vet.)
7. philosophiae doctor (ph.d.)
8. doctor philosophiae (dr.philos.)

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat
2. bachelor
3. bachelor, utvidet, i utøvende og skapende musikk
4. master
5. master, erfaringsbasert
6. master, integrert
7. Master of Technology Management, særskilt master
8. candidata/candidatus medicinae (cand.med.)
9. candidata/candidatus psychologiae (cand.psychol.)
10. philosophiae doctor (ph.d.)
11. philosophiae doctor i kunstnerisk utviklingsarbeid (ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid)
12. doctor philosophiae (dr.philos.)

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet gi følgende yrkesutdanning:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

OsloMet – storbyuniversitetet

OsloMet – storbyuniversitetet kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat
2. bachelor
3. master
4. master, erfaringsbasert

5. master, integrert
6. philosophiae doctor (ph.d.)

OsloMet – storbyuniversitetet kan gi følgende yrkesutdanninger:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Universitetet i Agder

Universitetet i Agder kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat.
2. bachelor
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. master, integrert
6. master i rettsvitenskap
7. philosophiae doctor (ph.d.)
8. philosophiae doctor i kunstnerisk utviklingsarbeid (ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid) – fellesgrad med Universitetet i Stavanger
9. doctor philosophiae (dr.philos.)

Universitetet i Agder kan gi følgende yrkesutdanninger:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Universitetet i Bergen

Universitetet i Bergen kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. bachelor, utvidet, i utøvende og skapende musikk
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. master, integrert
6. master i rettsvitenskap
7. candidata/candidatus medicinae (cand.med.), normert studietid 6 år.
8. candidata/candidatus psychologiae (cand.psychol.), normert studietid 6 år.
9. philosophiae doctor (ph.d.)
10. philosophiae doctor i kunstnerisk utviklingsarbeid (ph.d i kunstnerisk utviklingsarbeid)
11. doctor philosophiae (dr.philos.)

Universitetet i Innlandet

Universitetet i Innlandet kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat.
2. bachelor

3. master
4. master, erfaringsbasert
5. master, integrert
6. philosophiae doctor (ph.d.)
7. philosophiae doctor i kunstnerisk utviklingsarbeid (ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid) – forsøksordning til 31. desember 2027.

Universitetet i Innlandet kan gi følgende yrkesutdanninger:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Universitetet i Oslo

Universitetet i Oslo kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master
3. master, erfaringsbasert
4. master, integrert
5. Master of Arts, særskilt master
6. master i rettsvitenskap
7. candidata/candidatus medicinae (cand.med.)
8. candidata/candidatus psychologiae (cand.psychol.)
9. candidata/candidatus theologiae (cand.theol.)
10. philosophiae doctor (ph.d.)
11. doctor philosophiae (dr.philos.)

Universitetet i Stavanger

Universitetet i Stavanger kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat
2. bachelor
3. bachelor, utvidet, i utøvende og skapende musikk
4. master
5. master, erfaringsbasert
6. master, integrert
7. master i rettsvitenskap
8. candidata / candidatus psychologiae (cand.psychol.)
9. philosophiae doctor (ph.d.)
10. philosophiae doctor i kunstnerisk utviklingsarbeid (ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid) – fellesgrad med Universitetet i Agder
11. doctor philosophiae (dr.philos.)

Universitetet i Stavanger kan gi følgende yrkesutdanninger:

12. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Universitetet i Sørøst-Norge

Universitetet i Sørøst-Norge kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat
2. bachelor
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. master, integrert
6. philosophiae doctor (ph.d.)
7. doctor philosophiae (dr.philos.)

Universitetet i Sørøst-Norge kan tildele følgende yrkesutdanninger:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat
2. bachelor
3. bachelor, utvidet, i utøvende og skapende musikk
4. master
5. master, erfaringsbasert
6. master, integrert
7. master i rettsvitenskap.
8. candidata/candidatus medicinae (cand.med.)
9. candidata/candidates psychologiae (cand.psychol.)
10. philosophiae doctor (ph.d.)
11. doctor philosophiae (dr.philos.)

Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet kan gi følgende yrkesutdanninger:

12. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Vitenskapelige høyskoler

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. master
2. master, erfaringsbasert

3. master, integrert
4. master i arkitektur, integrert
5. Master of Arts, særskilt master
6. philosophiae doctor (ph.d.)

Høgskolen i Molde, vitenskapelig høyskole i logistikk

Høgskolen i Molde, vitenskapelig høyskole i logistikk kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat
2. bachelor
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. philosophiae doctor (ph.d.)

Kunsthøgskolen i Oslo

Kunsthøgskolen i Oslo kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master
3. philosophiae doctor i kunstnerisk utviklingsarbeid (ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid)

Norges handelshøyskole

Norges handelshøyskole kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat
2. bachelor
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. Master of Business Administration (MBA), særskilt master
6. Master of International Business (MIB), særskilt master
7. philosophiae doctor (ph.d.)
8. doctor philosophiae (dr.philos.)

Norges idrettshøgskole

Norges idrettshøgskole kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master
3. master, erfaringsbasert
4. philosophiae doctor (ph.d.)

Norges musikkhøgskole

Norges musikkhøgskole kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat
2. bachelor
3. bachelor, utvidet, i utøvende og skapende musikk
4. master
5. master, erfaringsbasert
6. philosophiae doctor (ph.d.)
7. philosophiae doctor i kunstnerisk utviklingsarbeid (ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid)
8. doctor philosophiae (dr.philos.).

Akkrediterte høyskoler

Høgskolen i Volda

Høgskolen i Volda kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat.
1. bachelor.
2. master
3. master, erfaringsbasert
4. master, integrert
5. philosophiae doctor (ph.d.)

Høgskolen i Volda kan gi følgende yrkesutdanninger:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Høgskolen i Østfold

Høgskolen i Østfold kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat
2. bachelor
3. master
4. master, integrert
5. philosophiae doctor (ph.d.)

Høgskolen i Østfold kan gi følgende yrkesutdanninger:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Høgskulen på Vestlandet

Høgskulen på Vestlandet kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høskolekandidat

2. bachelor
3. master
4. master, integrert
5. philosophiae doctor (ph.d.)

Høgskulen på Vestlandet kan gi følgende yrkesutdanninger:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.-7. trinn og 5.-10. trinn, normert studietid 4 år

Sámi allaskuvla / Samisk høgskole

Sámi allaskuvla / Samisk høgskole kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor.
2. master
3. master, erfaringsbasert
4. master, integrert
5. philosophiae doctor (ph.d.)

Sámi allaskuvla / Samisk høgskole kan gi følgende yrkesutdanninger:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Akkrediterte høyskoler under andre departement:

Forsvarets høgskole

Forsvarets høgskole kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat
2. bachelor
3. bachelor, utvidet, i militære studier med fordypning i sjømilitær ledelse og navigasjon
4. master, erfaringsbasert

Politi høgskolen

Politi høgskolen kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master
3. master, erfaringsbasert

Høgskoler under andre departement, uten institusjonsakkreditering:

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter

Kriminalomsorgens høgskole og utdanningscenter (KRUS) kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat
2. bachelor

Private institusjoner

Vitenskapelige høyskoler

Handelshøyskolen BI

Handelshøyskolen BI kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat
2. bachelor
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. Master of Business Administration (MBA), særskilt master
6. master i rettsvitenskap.
7. philosophiae doctor (ph.d.)

MF vitenskapelig høyskole

MF vitenskapelig høyskole kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat
2. bachelor
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. master, integrert
6. candidata/candidatus theologiae (cand.theol.)
7. philosophiae doctor (ph.d.)
8. doctor philosophiae (dr.philos.).

VID vitenskapelige høyskole

VID vitenskapelige høyskole kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master
3. master, erfaringsbasert
4. candidata/candidatus theologiae (cand.theol.)
5. philosophiae doctor (ph.d.)

Akkrediterte høyskoler

Ansgar høyskole for teologi, musikk og psykologi

Ansgar høyskole for teologi, musikk og psykologi kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master

Bergen Arkitektthøyskole

Bergen Arkitektthøyskole kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. master, integrert

Dronning Mauds Minne Høyskole for barnehagelærerutdanning

Dronning Mauds Minne Høyskole for barnehagelærerutdanning kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master

Fjellhaug Internasjonale Høyskole

Fjellhaug Internasjonale Høyskole kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master

Høyskolen for ledelse og teologi

Høgskolen for ledelse og teologi kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor

Høgskolen Kristiania

Høgskolen Kristiania kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat
2. bachelor
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. philosophiae doctor (ph.d.)

Lovisenberg diakonale høgskole

Lovisenberg diakonale høgskole kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master
3. master, erfaringsbasert

NLA Høgskolen

NLA Høgskolen kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat.
2. bachelor.
3. master
4. master, erfaringsbasert
5. master, integrert
6. candidata/candidatus theologiae (cand.theol.)

NLA Høgskolen kan tildele følgende yrkesutdanninger:

1. grunnskolelærerutdanningene for 1.–7. trinn og 5.–10. trinn, normert studietid 4 år

Høgskoler uten institusjonsakkreditering

Barratt Due musikk institutt

Barratt Due musikk institutt kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor, utvidet, i utøvende og skapende musikk

Høgskulen for grøn utvikling

Høgskulen for grøn utvikling kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor.

Høgskolen for dansekunst

Høgskolen for dansekunst kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor

Høgskolen for yrkesfag AS

Høgskolen for yrkesfag AS kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor

Norges Høgskole for Helsefag

Norges Høgskole for Helsefag kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. høgskolekandidat
2. bachelor

Noroff Høgskole

Noroff Høgskole kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor

Norsk barnebokinstitutt

Norsk barnebokinstitutt kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. master

NSKI Høgskole

NSKI Høgskole kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor

Oslo Nye Høyskole

Oslo Nye Høyskole kan tildele følgende grader som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master

Steinerhøyskolen

Steinerhøyskolen kan tildele følgende grad som gir rett til tilsvarende tittel:

1. bachelor
2. master
3. master, integrert – fellesgrad med OsloMet–storbyuniversitetet

VEDLEGG II Forbudet mot misbruk av gradstitler i universitets- og høyskoleloven § 3-10 første ledd andre setning jf. forskriften § 2-14, gjelder for følgende gradstitler:

1. candidata/candidatus magisterii (cand.mag.)
2. candidata/candidatus agriculturae (cand.agric.)
3. candidata/candidatus educationis (cand.ed.)
4. candidata/candidatus juris (cand.jur.)
5. candidata/candidatus mercatoria/mercatorius (cand.merc.)
6. candidata/candidatus musicae (cand.musicae)
7. candidata/candidatus odontologiae (cand.odont.)
8. candidata/candidatus oeconomiae (cand.oecon.)
9. candidata/candidatus paedagogiae (cand.paed.)
10. candidata/candidatus paedagogiae specialis (cand.paed.spec.)
11. candidata/candidatus pharmaciae (cand.pharm.)
12. candidata/candidatus philologiae (cand.philol.)
13. candidata/candidatus rerum politicarum (cand.polit.)
14. candidata/candidatus sanitatis (cand.san.)
15. candidata/candidatus scientiarum (cand.scient.)
16. candidata/candidatus sociologiae (cand.sociol.)
17. candidata/candidatus socionomiae (cand.socion.)
18. designkandidat
19. ernæringsfysiolog
20. examinata/examinatus oeconomiae (exam.oecon.)
21. fiskerikandidat
22. kandidat i arbeidshelse
23. kandidat i folkehelsevitenskap
24. kandidat i helseadministrasjon
25. kandidat i musikk
26. kandidat i sykepleievitenskap
27. hovedfagskandidat
28. høyskoleingeniør
29. høyskolekandidat (tre- og fireårig)
30. høyere avdelings eksamen i økonomisk-administrative fag ved Norges handelshøyskole
31. idrettskandidat
32. kommunalkandidat
33. kunstfagkandidat
34. magister artium (mag.art.)
35. maritim kandidat
36. Master of Laws
37. sivilarkitekt
38. sivilbibliotekar
39. sivilindustridesigner

40. sivilingeniør (siv.ing.)
41. sivilmarkedsfører
42. siviløkonom (siv.øk.)
43. licentiata/licentiatus juris (lic.jur.)
44. licentiata/licentiatus odontologiae (lic.odont.)
45. licentiata/licentiatus philosophiae (lic.philol.)
46. doctor agriculturæ (dr.agric.)
47. doctor artium (dr.art.)
48. doctor ingeniør (dr.ing.)
49. doctor juris (dr.juris)
50. doctor legis (dr.legis)
51. doctor medicinae (dr.med.)
52. doctor medicinae veterinariae (dr.med.vet.)
53. doctor odontologiae (dr.odont.)
54. doctor oeconomiae (dr.oecon.)
55. doctor psychologiae (dr.psychol.)
56. doctor rerum politicarum (dr.polit.)
57. doctor scientiarum (dr.scient.)
58. doctor technicae (dr.techn.)
59. doctor theologiae (dr.theol.).

22.3 Oppheving av forskrifter

Følgende forskrifter foreslås opphevet:

- forskrift 1. desember 2005 nr. 1392 om krav til mastergrad
- forskrift 16. desember 2005 nr. 1574 om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler
- forskrift 10. april 2006 om godkjenning av norsk og utenlandsk høyere utdanning og av realkompetanse (godkjenningsforskriften)
- forskrift 1. februar 2010 nr. 96 om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften)
- forskrift 7. februar 2017 nr. 137 om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften)